

**T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

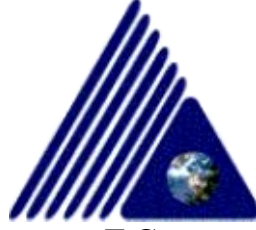
**OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE BİLGİSAYAR DESTEKLİ FEN ÖĞRETİMİ VE
ETKİLERİNİN İNCELENMESİ**

Hazırlayan

Burcu ŞAHİN

Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezli Yüksek Lisans Programı

**İSTANBUL
2006**

**T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE BİLGİSAYAR DESTEKLİ FEN ÖĞRETİMİ VE
ETKİLERİNİN İNCELENMESİ**

Hazırlayan

Burcu ŞAHİN

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Füsun AKDAĞ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezli Yüksek Lisans Programı

**İSTANBUL
2006**

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
KISALTMALAR LİSTESİ	I
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	II
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	III
ABSTRACT.....	IV
ÖZET.....	V
1.GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu.....	2
1.2.Amaç.....	4
1.3.Sayıtlılar.....	4
1.4.Sınırlılıklar.....	4
2.OKUL ÖNCESİ EĞİTİM.....	6
2.1. Okul Öncesi Eğitime Genel Bir Bakış.....	6
2.1.1.Okul Öncesi Eğitimin Tanımı.....	6
2.1.2.Okul Öncesi Eğitimin Amacı.....	8
2.1.3.Okul Öncesi Eğitimin İlkeleri.....	10
2.1.4.Okul Öncesi Eğitimin Önemi.....	15
2.1.5.Dünya’da Okul Öncesi Eğitim.....	23
2.1.6.Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim.....	27
2.1.7. Okul Öncesi Eğitim Programları.....	32
2.1.8. Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Verilen Etkinlikler.....	33
2.1.8.1. Serbest Zaman Etkinlikleri.....	33
2.1.8.2. Sanat Etkinlikleri.....	33
2.1.8.3. Türkçe Dil Etkinlikleri.....	34
2.1.8.4. Müzik Etkinlikleri.....	34
2.1.8.5. Oyun Etkinlikleri.....	35
2.1.8.6. Fen – Doğa ve Matematik Etkinlikleri.....	35
2.1.8.7. Okumaya Hazırlık Çalışmaları.....	35
2.2.Okul Öncesi Eğitimde Bilgisayar Destekli Eğitim.....	36
2.2.1.Eğitim Teknolojisi.....	36

2.2.2.Bilgisayar ve Eğitim.....	46
2.2.3.Bilgisayar Destekli Eğitim.....	55
2.2.3.1. Bilgisayar Destekli Eğitimde Eğitimcinin Rolü.....	66
2.2.3.2. Bilgisayar Destekli Eğitimde Öğrencinin Rolü.....	73
2.2.3.3. Bilgisayar Destekli Eğitimin Getirdikleri.....	74
2.2.3.4. Bilgisayar Destekli Eğitimin Öğrenmeye Etkisi.....	85
2.2.3.5. Bilgisayar Destekli Eğitimin Olumsuz Yönleri ve Sınırlılıkları.....	88
2.2.3.6. Bilgisayar Destekli Eğitim Programları ve Nitelikleri.....	92
2.2.3.7. Bilgisayar Destekli Fen Öğretimi.....	102
3.ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	108
3.1.Araştırmanın Modeli.....	108
3.2.Evren.....	108
3.3.Örnekleme.....	108
3.4.Verilerin Toplanması.....	109
3.5.Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	109
4.SONUÇ ve ÖNERİLER	118
EKLER.....	120
EK 1 Gözlem Formu.....	120
EK 2 Ön Test Gözlem Formu.....	121
EK 3 Son Test Gözlem Formu.....	122
EK 4 Ön Test.....	123
EK 5 Son Test.....	129
KAYNAKLAR.....	136
ÖZGEÇMİŞ.....	142

KISALTMALAR

BDE	Bilgisayar Destekli Eğitim
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
OÖE	Okul Öncesi Eğitim
PC	Bilgisayar
vb	ve benzeri
VCD	Etkileşimli Video
vd	ve diğerleri
vs	vesaire

ŞEKİLLER

Şekil 2.1. Eğitim Teknolojisi	40
Şekil 2.2. Eğitim Teknolojisinin Tarihsel Gelişimi.....	44
Şekil 2.3. Eğitim Teknolojisinin Seçimine Etki Eden Faktörler.....	49
Şekil 2.4. Bilgisayarların Öğrenme Öğretme Sürecinde Kullanımı.....	51

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 3.1. Veriler	112
Çizelge 3.2. Grup 1.....	112
Çizelge 3.3. Grup 2.....	113
Çizelge 3.4. Grup Total.....	113
Çizelge 3.5. Ön Puan Son Puan.....	114
Çizelge 3.6. Descriptives.....	115
Çizelge 3.7. Normal Dağılım Tablosu.....	117
Çizelge 3.8. Report.....	118
Çizelge 3.9. Paired Samples Statistics.....	118
Çizelge 3.10. Paired Samples Test.....	119

ABSTRACT

Pre-school education is an important process that affects the children's future life. The scientific researches and practices in the modern education field show that the education must start at a very early age to raise a generation with qualified and healthy attitudes and behaviours. Being able to raise individuals who can express their emotions and thoughts which the modern world requires, who are curious, who have an enterprising spirit and who are respectful to their and other people's rights, who have the skill to utilize their abilities and who have self control, can only be achieved by giving enough importance to the children's education.

It is seen that computers which are considered to be a fruitful method of teaching today enable both the individual learning take place and teaching period get shorter. Besides helping the child focus attention, the use of computers helps their cognitive improvement and their skill of problem solving.

This research was done to reveal the impact of the computer assisted education in making a 6 year old student group in pre-school education acquire the basic science terms. In this research public survey and observation were used as methods.

The research was based on practice and it was limited with some science terms (such as plants, animals, light, our body, air, water, sound, heat). Before the practice, both groups were given pre-tests.

The results of what is found out are:

There is a considerable difference between the traditional method and computer assisted method in favour of the latter. Furthermore, it was observed that the computer assisted method increases the children's motivation, affects the acquisition of science terms in a positive way, helps improve the problem solving, cooperation and social skills, affects the student's interest in the lesson and their attention period in a positive way.

ÖZET

Okul öncesi eğitim, çocuğun ilerideki hayatını etkileyecek önemli bir süreçtir. Yapılan bilimsel araştırmalar ve çağdaş eğitim alanındaki uygulamalar; nitelikli, sağlıklı ve istenilen davranışlara sahip nesilleri yetiştirmek için eğitime çok küçük yaşlarda başlanması gerekli olduğunu ortaya koymuştur. Çağdaş toplumun gerektirdiği duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen, araştırmacı, meraklı, girişimci, kendi kendine karar verebilen, kendi haklarına ve başkalarının haklarına saygılı, yeteneklerini kullanma becerisine sahip ve öz denetim geliştirebilen bireyler yetiştirebilmek, okul öncesi çağdaki çocukların eğitimine gereken önemin verilmesiyle sağlanabilir.

Bugün öğretimde çok verimli bir yöntem olarak kabul edilen bilgisayarların, bireysel öğretim yönteminin uygulanmasına fırsat vermelerinin yanı sıra, öğretim süresinin de kısalmasına yardımcı oldukları gözlenmiştir. Bilgisayar kullanımı, çocuk veya gencin dikkatini yoğunlaştırmayı öğrenmesine yardımcı olmanın yanı sıra bilişsel gelişim ve problem çözme yeteneğinin gelişmesine de yardımcı olmaktadır.

Bu araştırma, okul öncesi eğitim alan altı yaş grubu öğrencilerine belli başlı fen kavramlarının kazandırılmasında bilgisayar destekli eğitim programının ve materyallerinin kullanılmasının etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada gözlem ve anket metodları kullanılmıştır.

Araştırma uygulamalı olarak yapılmış olup bazı fen kavramları (Bitkiler, Hayvanlar, Isı, Vücudumuz, Hava, Su, Ses, Işık) ile sınırlandırılmıştır. Uygulama öncesi her iki gruba da, hazırlanan ön testler uygulanmıştır.

Elde edilen bulgulara dayanarak ortaya çıkarılan sonuçlar şunlardır :

Bilgisayar destekli öğretim yöntemi ile geleneksel yöntem arasında başarı ve hatırlama açısından, bilgisayar destekli öğretim yönteminin lehine anlamlı bir farklılık vardır.

Ayrıca ; bilgisayar destekli fen öğretim programının öğrenci motivasyonunu arttırdığı, fen ile ilgili temel bilgi ve becerilerin kazanımını olumlu yönde etkilediği, problem çözme, işbirliği yapma ve yardımlaşma becerisini geliştirdiği, öğrencinin derse olan ilgisini ve dikkat süresini olumlu yönde etkilediği gözlenmiştir.

1.GİRİŞ

Günümüzde hemen her alanda işe koşulan bilgisayarlar artık okulöncesi eğitimde kullanılmaktadır. Bilgisayarların okulöncesi eğitimde kullanılmaları, öğrencilerin erken yaşlarda teknoloji ile tanıştırılmaları demektir. Her yeni yaklaşımda olduğu gibi, bilgisayarların okulöncesi eğitimde kullanılmalarında da önceleri dirençle karşılaşılmıştır. Ancak bilgisayarların öğrenme ortamının diğer öğeleri gibi; sınıfa hakim değil, gerektiğinde kullanılacak bir ortam olarak görülmesi yaklaşımı sorunu çözmüştür (Oktay, 1999).¹

Kitle iletişim araçları tıpkı yetişkinlerin olduğu gibi, çocukların da dünyasını genişletmek, onlara gerçek hayatta belki de deneme fırsatı bile bulamayacakları pek çok yaşantıyı işitsel ve görsel olarak tanımak fırsatını verdiğinden, çocuklar için son derece yararlı olabilmektedirler. Ancak burada sorun olan çocukların araçları nasıl kullanacağı ve bunlardan nasıl yararlanacağı konusudur. Çevresindeki insanların konuşmaları, davranışları, hareket alanı içinde bulunan eşyalar, kullanım alanına giren her türlü basılı yayın, görsel ve işitsel araçlar gibi çağdaş iletişim teknolojisinin sağladığı tüm olanaklar çocuğun yaşadığı dünya hakkındaki bilgilerini arttırmak, düşünce ufkunu genişletmek imkanını verirler(Bickart, Toni, Pierrel, 2000).²

Kitle iletişim araçlarının okulöncesi eğitim döneminde yararlı bir şekilde kullanılabilmesi, büyük ölçüde bu dönem çocuğunun gelişim özellikleri ile bu gelişmeye bağlı olan öğrenme yeteneğinin özelliklerinin bilinmesine bağlıdır. Çağımızın en etkili kitle iletişim aracı olduğu düşünülen bilgisayarların, eğitim ortamında kullanılmaya başlaması 1970'li yıllarda büyük hız kazanmış bulunmaktadır. Günümüzde bilgisayar hemen tüm eğitim ortamlarına girmiştir. Bilgisayar eğitim ortamlarında öğretim aracı ve öğrenmenin meydana geldiği bir ortam olarak kullanılmaktadır(Oktay, 1999).³

¹ Oktay, A., 'Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem', Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 1999

² Bickart, Toni, S., Pierrel E., 'Technology Learning In The k-3 Classroom', 2000.

³ Oktay, A., 'Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem', Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 1999

Bugün öğretimde çok verimli bir yöntem olarak kabul edilen bilgisayarların, bireysel öğretim yönteminin uygulanmasına fırsat vermelerinin yanı sıra, öğretim süresinin de kısalmasına yardımcı oldukları gözlenmiştir. Bilgisayarlar hem öğrencinin öğrenme hızına uygun bir öğretim, hem de her yerde öğretim olanağı sağlamaktadırlar. Hayatta son derece karmaşık olan konular, bilgisayar sayesinde benzeşim yoluyla daha basit ve kolay öğrenilebilir hale gelmektedir. Bilgisayar kullanımı, çocuk veya gencin dikkatini yoğunlaştırmayı öğrenmesine yardımcı olmanın yanı sıra bilişsel gelişim ve problem çözme yeteneğinin gelişmesine de yardımcı olmaktadır(Davis, Bernadette, Shade, 1994).¹

Okulöncesi eğitim ve bilgisayar konuları genellikle akademik çalışmalarda eskiden birlikte fazla kullanılmayan bir konuydu. Gerekçe olarak ise bilgisayarın okulöncesi çağı çocuğu için soyut bir ortam olduğu öne sürülmekteydi. Ancak teknoloji ilerledikçe ve bilgisayara verilen önem arttıkça, ses ve görüntü teknolojilerinin de devreye girmesiyle bilgisayar okulöncesi eğitimde daha da cazip bir hale geldi. Çağımızın koşullarında ise bilgisayarı bilmeden büyüyen bugünün çocuğu, yarın yetişkin olduğunda, okuma yazma bilmiyor olarak kabul dilediğidir(Oktay, 1999).²

Bilgisayarlar okulöncesi eğitimde küpler, kum, su gibi materyallerin, ya da keşfetme, oyun gibi yöntemlerin yerini tutacak bir ortam gibi algılanmamalıdır. Bilgisayar da, diğer ortamlar gibi çocuğun yetenek ve kapasitesini arttırmaya yönelik olarak algılanmalıdır(Cabrini, 2000).³

1.1. Problem Durumu

Okul öncesi dönem, çocuğun yaşamının temelini oluşturmaktadır. Çocuk bu dönemde temel alışkanlıklarını kazanmakta, yeteneklerini geliştirmekte, çeşitli deneyimlerde bulunarak sosyalleşmekte ve zihinsel becerilerini geliştirmektedir. Bu dönem içinde çocuğa verilecek olan fırsatlar ve olumlu yetişkin desteği çocuğun yaşama en iyi

¹Davis, C., Bernadette, Shade, D., 'Integrate Don't Isolate Computers in the Early Childhood Curriculum', Eric Digest 376991, Aralık 1994.

² Oktay, A., 'Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem', Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 1999

³ Cabrini, F., 'Elementary Kindergarten Computers', <http://www.hoomework-central.com/schools/stfrances> 20.12.2000

şekilde hazırlanmasını sağlar. Çocuktan esirgenenler ise onun yaşama hazırlanma sürecinde pek çok zorlukla karşılaşmasına neden olacaktır (Zembat, 2001).¹

Okul öncesi dönemde çocuğun sağlığı ve beslenmesi kadar, aile ortamının ona sağladığı sevgi ve şefkat de son derece önemlidir. Bu dönemdeki yaşantılar çocuğun gelecekte hayata bakış açısını da önemli ölçüde etkiler. Sağlıklı, mutlu, yaratıcı insanlar yetiştirebilmek için bu dönemi tanımak ve en iyi şekilde değerlendirmek gerekir (Aral vd, 2000).²

Bilgisayarlara 20. yy. ikinci yarısından itibaren toplum yaşamının içine girmiş olduğuna kesin gözüyle bakılmaktadır. Günümüzün teknolojisinin çok rahat kullanma alanları bulabilen bu üstün yetenekli makinesi, teknoloji ilerledikçe daha çok gelişmekte ve bu durumdan dolayı bilgisayar daha çok kullanılarak yaygınlaşmakta ve bir çok alanda kullanılmasına olanak sağlamaktadır. Şu gerçektir ki bilgisayarlar inkar edilmez şekilde hayatı kolaylaştırmış, insanlar bu kolaylığı fark ederek bundan faydalanmışlardır. Bu kadar çok hayatımıza giren bilgisayarlardan çocuğu izole etmek imkansız olduğuna göre çocuğun, özellikle eğitim alanında bu makineden azami faydalar sağlaması için çaba harcanmalıdır.

Bilgisayar devriminin yaygınlığı, bilgisayarları anaokuluna kadar indirgenmiş olup eğitimin ilk basamaklarından itibaren kullanılmasına neden olmuş ve olmaktadır. Bundan dolayı eğitimciler, ana babalar, genç kuşaklar oluşmakta olan bilgisayarlı eğitim dünyası için hazırlanma sorunu ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Bilgisayarların çocuk ve yetişkin için anlamının ne olduğu da ayrıca incelenmesi gereken bir konuyu oluşturmaktadır(Arı, M., Bayhan, P., 2002).³

Çocukların eğitimde bilgisayar kullanımı üzerinde en güçlü kuramı geliştiren Papert sınıfların yazma, söz dizimi ve okul matematiği gibi becerileri kazandırmak üzere daha iyi bir yol bulamadığı için yaratılmış yapay ve verimsiz öğrenme ortamları olarak görmektedir. Çocuklara kendi kendilerine yönettikleri etkin bir öğrenme ortamı sağlamak için Papert'in 1970'lerde geliştirdiği LOGO programlama dili bugün eğitim araştırmacıları

¹ Zembat, R., 'Nitelik Açısından Okul Öncesi Eğitim Kurumları ve İlgili Bir Araştırma', Atatürk Eğitim Fakültesi Yayınları, Yayın no: 40, İstanbul 2001.

² Aral N.,Kandır, A., Yaşar, C., M., 'Öğretmen Rehber Kitabı, Okul Öncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları', Ya-Pa Yayın Pazarlama, İstanbul 2000.

³ Arı, M., Bayhan, P., 'Okul Öncesi Dönemde Bilgisayar Destekli Eğitim', Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2002.

ve öğretmenlerince en yaygın kullanılan bilgisayarlarla öğrenme aracıdır (Orhun, Orhun, 1987).¹

Bu araştırmanın problemi ise ‘Okul Öncesi Dönemde Bilgisayar Destekli Eğitim ve Bu Dönemde Bilgisayar Destekli Fen Öğretimi’ dir.

Bilgisayar destekli eğitim okul öncesi eğitim için önemlidir. Eğer yerinde ve gerekli koşullarda verilirse eğitim için olumlu bir faktörü oluşturabilir. Ama yanlış şekilde verilirse bilgisayarların yararından çok zararları ortaya çıkacaktır ve ancak düzeltilmesi zor arazlar bırakacaktır. Bu sebeple okul öncesi eğitimde bilgisayar kullanımına yer verilmesi bilinçli kişilerce yapılmalı ve belli bir programa oturtulmalıdır.

1.2.Amaç

Bu araştırmanın temel amacı; okul öncesi dönem 6 yaş grubu çocuklarına ‘Fen Kavramlarının’ kazandırılmasında bilgisayar destekli materyallerle öğretim yönteminin etkisinin olup olmadığını incelemektir.

Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranacaktır.

1. Fen kavramlarının öğretilmesinde bilgisayar destekli öğretim yönteminin kullanılmasının öğrencilerin başarısına etkisi var mıdır?
2. Fen kavramlarının öğretilmesinde bilgisayar destekli öğretim yönteminin kullanılmasının öğrencilerin hatırlama düzeylerine etkisi var mıdır?
3. Fen kavramlarının öğretilmesinde bilgisayar destekli öğretim yönteminin kullanılmasının öğrencinin derse olan ilgisi üzerinde etkisi var mıdır?

1.2. Sayıtlılar

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin çalışma gruplarına homojen olarak dağıldıkları,
2. Araştırmaya katılan öğrencilerin yapılan testlere objektif cevap verdikleri,
3. Araştırmada kullanılan anket sorularının öğrencilerin bilgi düzeylerini doğru olarak ölçtüğü,

1.3. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma 2005 – 2006 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.

¹ Orhun, D., Orhun, E., ‘Çocuklar İçin Bilgisayarla Eğitim’, Bilgisayar Dergisi, 4. Bilgisayar Kongresi, İstanbul 1987.

2. Bu araştırma okul öncesi eğitimde kullanılan fen kavramlarından ‘Bitkiler, Hayvanlar, Vücudumuz, Hava, Su, Sıcaklık, Isı, Ses, Işık’ kavramları ile sınırlıdır.
3. Araştırma İstanbul ili, Kadıköy ilçesinde bulunan Özel Fenerbahçe Spor Kulübü Okullarında deney grubunu (25) ve kontrol grubunu (25) oluşturan 6 yaş grubu anasınıfı öğrencileriyle (50) sınırlıdır.

2.OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

2.1.Okul Öncesi Eğitime Genel Bir Bakış

2.1.1.Okul Öncesi Eğitimin Tanımı

En genel anlamda okul öncesi eğitim, çocuğun doğumundan ilköğretime başlayıncaya kadar olan dönemdeki tüm yaşantıları olarak tanımlanabilir. Buna çocuğun istenerek dünyaya gelmesi ve annenin mutlu, sağlıklı bir hamilelik geçirmesini de eklemek gerekir (Zembat, 2001).¹

Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu yönetmeliklerde 'Okul öncesi eğitimi, 0 – 6 yaş çocuklarının bireysel özelliklerine ve gelişim düzeylerine uygun, zengin uyarıcı çevre imkanlarını sağlayan; onların beden, zihin, duygu ve sosyal yönden gelişimlerini, toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren bilinçli ve sistemli bir eğitim süreci' olarak tanımlanmaktadır.

Bir başka tanımda okul öncesi eğitim , 'çocukların doğumdan zorunlu eğitim dönemine kadar, gelişim düzeyleri, bireysel farklılıkları ve yetenekleri göz önünde bulundurularak, sağlıklı bir biçimde gelişimlerinin sağlandığı , olumlu kişilik temellerinin atıldığı , yaratıcı yönlerinin ortaya çıkarıldığı , onların kendine güven duymalarının sağlandığı, eğitimcilerin ve ailelerin etkin olduğu sistemli bir eğitimidir' (Zembat, 1999).²

Geleceğin yetişkinleri olacak çocukların erken yaşlarda eğitilmesinin gerekliliği artık tüm dünyada kabul edilmiş önemli gerçeklerden biridir. Bugüne kadar yapılan araştırmaların genel sonuçları göstermiştir ki, iyi bir okul öncesi yaşantısı çocuğun gelişimine olumlu katkıda bulunacaktır. İşte bu önemli ihtiyacı karşılamak için kurulan okul öncesi eğitim kurumları belirli bir program çerçevesinde 0 – 6 yaşlar arasındaki çocukların zihinsel, bedensel, duygusal ve sosyal yönden gelişimlerini en iyi şekilde tamamlamaya ve çocukların evden ilkokula yumuşak bir geçiş yapmasını sağlamaya çalışmaktadır(Bilir, 1993).³ Okul öncesi eğitim kurumu, çocuğun çok yönlü gelişimini amaçlamanın yanında onun gelişme düzeyi ve ilgilerini göz önünde bulundurup, ihtiyaçlarına cevap vermelidir.

¹ Zembat, R., 'Nitelik Açısından Okul Öncesi Eğitim Kurumları ve İlgili Bir Araştırma', Atatürk Eğitim Fak. Yayın No: 40, İstanbul 2001.

² Zembat, R., 'Okul Öncesi Eğitimde Temel Konular, Öğretmenin Eğitimi El Kitabı', Ya-Pa Yayın Pazarlama, İstanbul 1999.

³ Bilir, Ş., 'Okul Öncesi Eğitimin Önemi ve Yararları, Okul Öncesi Eğitimi', M.E.B. Okul Öncesi Eğit. Genel Müdürlüğü 1993.

Okul öncesi eğitim, çocuğun doğduğu günden temel eğitime başladığı güne kadar geçen yılları kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında önemli roller oynayan; bedensel, psikomotor, sosyal – duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, ailelerde ve kurumlarda verilen eğitimle kişiliğin şekillendiği gelişim ve eğitim süreci olarak tanımlanabilir (Aral vd, 2000).¹

Anayasamızda Okul Öncesi Eğitim şu şekilde tanımlanmıştır:

“Madde 19”- Okul öncesi eğitimi, zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsar. Bu eğitim isteğe bağlıdır.

“Madde 20” – Okul öncesi eğitimin amaç ve görevleri, milli eğitimin genel amaçlarına temel ilkelerine uygun olarak ,

- 1.Çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak.
- 2.Onları ilköğretime hazırlamak,
- 3.Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak.
- 4.Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır(Aral, vd, 2000).

Mialeret’e (1975) göre, ‘okul öncesi eğitimi’ deyimini oldukça yenidir. Ona göre, ‘okul öncesi eğitimi’ deyimini anlamı çok açık olan bir deyimdir. Yani ‘okul öncesi ‘ , ‘okuldan önce gelen’ anlamı taşımakta, ‘okul çağı’ deyimini ise birçok ülkede olduğu gibi , altı yaşında başlayan ‘zorunlu okul zamanı’ anlamına gelmektedir. ‘Okul öncesi dönemi’ deyiminin anlamı artık , çocuğun doğumundan ilköğretime girişine , aşağı yukarı altı yaşa kadar olan yaşam süresini içine almaktadır.

Eğitim Terimleri Sözlüğünde ise , okul öncesi eğitiminin tanımı şöyle verilmektedir:

Almancada ‘vorschulerziehung’ , Fransızcada ‘education rescolaire’ ve ‘enseignement preprimaire’ , İngilizcede ‘preschool education’ ;

- 1.Doğumdan zorunlu eğitim yaşına değin çocukların gelişim özellikleri , bireysel ayrılıkları ve yetenekleri göz önünde bulundurularak onların bedensel , duygusal ve toplumsal gelişmelerine yardım etmek amacıyla aileler ve bazı kurumlar tarafından uygulanan eğitim.

¹ Aral, N., Kandır, A., Yaşar, C.M., ‘Öğretmen Rehber Kitabı, Okul Öncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları’, Ya-Pa Yayın Pazarlama, İstanbul 2000.

2.Okul öncesi çağında bulunan küçük çocuklara özellikle yuvalarda , anaokullarında ya da anasınıflarında bireysel anlıkların gelişmesi , toplumsal alışkanlıklar kazanmaları ve sorun çözme yeteneklerini arttırmaları için verilen eğitim(Başal, 2005).¹

2.1.2. Okul Öncesi Eğitimin Amacı

Okul öncesi eğitimin amacı, bilinçli olarak belli bir program çerçevesinde çocuğun kişiliğini zedeleyecek davranışlardan uzaklaştırmak, yaşadığı toplum yapısında alacağı yeri ve yükleneceği sorumlulukları öğretmek, kendisi ve çevresi ile barışık, mutlu,kendi yeteneklerinin farkına varan, üretici, öz güvenini kazanmış bireyler yetiştirmektir.

Okul öncesi dönemde, çocuğun tüm gelişim alanlarında desteklenmesi bu dönemde yapılan eğitimin temel amacıdır. Bu çerçevede bakıldığında okul öncesi eğitimin genel amaçları çocukta;

- 1.Bireysel Gelişimi Desteklemek: Dilin kullanımını cesaretlendirmek, öğrenmeyi öğrenmede yardımcı olmak, merak uyandırmak ve yetenekleri kullanmak,
- 2.Sosyal ve Duygusal Gelişimi Desteklemek: Çocuğa ilişkilerini oluşturmada, sorumluluk almada, kendine güven duymada, kendini kontrol etmede ve başkalarını dikkate almada yardımcı olmak,
- 3.Estetik Gelişimi Desteklemek: Müzikte ve sanatta çeşitli materyaller ile deneyimlerde bulunmak için fırsatlar sağlamak, güzelliği takdir etmek, kendi ile ilgili farkındalığını geliştirmek ve yaratıcılığı teşvik etmek.
- 4.Fiziksel Gelişimi Desteklemek: Düzenli sağlık kontrolü, kişisel bakım eğitimi, dengeli beslenme, uyku ve oyun alanı ile temiz hava sağlayarak çocuğun bedenini etkili olarak kullanmasında yardımcı olmak,
- 5.Evden Okula Uyumlu Geçişi Sağlamak: Evde ve okulda çocuğun gelişimi için ortak destekleyici koşullar yaratmaktır.

Kurumsal eğitimde çocuğun bütünsel gelişiminin desteklenmesi, onun kendi kendine yetebilen, bağımsızlığını kazanmış, çevresindeki bireylerle olumlu ilişkiler içinde olabilmesi için amaçlar yönündeki uygulamalar önemlidir (Zembat, 2001).²

Okul öncesi eğitimin evrensel amaçları olarak kabul edilebilecek görüşler, ünlü eğitimci Mialaret tarafından üç grupta toplanmıştır :

¹ Başal, A.H., ‘Okul öncesi Eğitim’, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul 2005.

² Zembat, R., ‘Nitelik Açısından Okul Öncesi Eğitim Kurumları ve İlgili Bir Araştırma’, Atatürk Eğit. Fak. Yayın No: 40, İstanbul 2001.

1.Toplumsal Amaçlar :

- Çalışan kadınların çocuklarına bakmak ,
- Her çocuğa eğitim sağlamak ve onların bireysel gelişimlerine katkıda bulunmak ,
- Çocukların birbirleriyle ve başkalarıyla ilişki içinde bulunmasına, sosyalleşmesine katkıda bulunmak.

2.Eğitici Amaçlar

- Çocuğun duyularını eğitmek ,
- Çocuğun çevreye olan duyarlılığını arttırmak.

3.Gelişimsel Amaçlar

- Çocuğun doğal gelişimini temel alarak gelişimle ilgili tecrübelerine önem vermek(Aral vd ,2000).¹

Okul öncesi eğitimin amaç ve görevleri, Milli Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak;

1. Çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak;
2. Onları temel eğitime hazırlamak;
3. Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak;
4. Çocukların Türkçe'yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır.

Okul öncesi eğitiminin temel amacı; çocuğun ilköğretime başlamadan önce, bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal bir bütün olarak gelişmesi için uygun bir ortamda uygun bir eğitimin verilmesi olmaktadır. Aile, sosyal ve kültürel durumu yeterli olsa bile, yalnız başına, çocuğun okul öncesi eğitimi gereksinimlerini karşılamada yetersiz kalabilir. Anne babanın çocuklarına gösterdiği ilgi, çocuğun temel gereksinimlerini tümüyle karşılamayabilir. Gelişmenin çok hızlı olduğu bu dönemde, okul öncesi kurumlar; yaşlarına ve düzeylerine uygun bazı yaşantılar, deneyimler kazandırmak yoluyla çocukların gelişmesine yardımcı olabilmektedir. Öyleyse okul öncesi eğitim kurumları, ana babanın çocuğa verdiklerini geliştirebileceği gibi, onların yetersizliklerinin ve hatalı davranışlarının etkilerini de ortadan kaldırabilir, hiç değilse, azaltabilir. Uygun koşullar altında bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişime

¹ Aral, N., Kandır, A., Yaşar, C.M., 'Öğretmen Rehber Kitabı, Okul Öncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları', Ya-Pa Yayın Pazarlama, İstanbul 2000.

yardımcı olan okul öncesi eğitim kurumlarının bir amacı da çocuklarda iyi alışkanlıklar geliştirmektir. Ayrıca çocukların ilköğretime uyum sağlamalarına da yardımcı olmaktadır(Başal, 2005).¹

Günümüzde 3 - 6 yaş arası çocukların oyun gereksinimini en iyi karşılayan ortam okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Kent yaşamının sıkışık düzeni, oyun alanlarının azlığı ve çalışan anne sayısının giderek artması bu kurumların önemini arttırmıştır.

İyi bir okul öncesi eğitim kurumu, çocuğa en uygun oyun ortamını sağlayan yer olarak düşünülmelidir.

Çocuk burada, evde pek bulamadığı bir olanağı bulmaktadır: ikili, üçlü ve toplu oyunlara yönelmekte, yaşlılarıyla ilişkiye girmekte, işbirliği yapma alışkanlığı kazanmaktadır. Paylaşmayı, kendi hakkını korurken, başkalarının hakkını da gözetmeyi öğrenmektedir. Kendini savunma ve uzlaşma zorunluluğunu görmektedir. Kısaca kendi bencilliğinden sıyrılmaktadır(Yılmaz, 1999)².

2.1.3. Okul Öncesi Eğitimin İlkeleri

Okul öncesi eğitimin amaçlarına ulaşabilmesi ve nitelikli bir eğitimin yapılabilmesi için belli ilkelerin dikkate alınması söz konusudur.

Erken çocukluk eğitimi konusunda çeşitli düşünürlerin eğitimle ilgili görüşleri ele alınarak baktığımızda, okul öncesi eğitimin ilkelerini şu şekilde sıralayabiliriz ;

1- Okul öncesi dönem, insan hayatının diğer dönemlerinin temelini oluşturan bir dönemdir: Her yaşta insanın kendi yanlış ve doğrularını bizzat yaşayarak öğrenmesi son derece önemlidir. Bu nedenle okul öncesi dönemde en uygun yaşantıların geçirilmesi büyük önem kazanmaktadır.

2- Çocuklar farklı yollardan ve farklı oranlarda gelişirler (duygusal, bilişsel, ahlaksal, sosyal, fiziksel ve manevi) önemli olan eğitimin her alanı kapsamasıdır: İnsanlar öğrenme hızı yönünden farklılık gösterirler, kimileri hızlı, kimileri yavaş öğrenirler.

3- Küçük çocuklar yaşadıkları ve etraflarında olan her şeyden öğrenirler: Küçük çocuklar yaşadıkları ve etraflarında olan her şeyden öğrenirler ancak öğrendiklerini farklı konular ya da disiplinlere göre ayırt etmeleri mümkün değildir.

4- Çocuklar, sözel olarak verilen eğitimden ise aktif katıldıklarında daha iyi öğrenirler: Herhangi bir sözlü açıklama yoluyla öğrenilmesi oldukça yüksek düzeyde ve

¹ Başal, A.H., 'Okul öncesi Eğitim', Morpa Kültür Yayınları, İstanbul 2005.

² Yılmaz, N., 'Anaokulu Öğretmeninin Rehber Kitabı', Ya-Pa Yayın Pazarlama, İstanbul 1999.

güç bir beceridir. Öğrenme biçimleri teorisi insanların, tercih ettikleri farklı öğrenme tarzlarından söz etmektedir. Bazıları işiterek , dokunarak , hissederek ve elleyerek öğrenirler.

5- Çocuklar aktif olarak katıldıklarında ve ilgi duyduklarında daha iyi öğrenirler: Motivasyon öğrenmenin ön şartlarından biridir. Ailelerin ve öğretmenin ilk görevi çocukta ilgi uyandırmak yani öğrenmeye istekli kılmaktır.

6- Çocukların nitelikli ve kapsamlı çalışmalar yapabilmeleri için zamana ve mekana ihtiyaçları vardır: Çocuğun rahat hareket edebileceği, çeşitli deneyimlerde bulunabileceği, meraklarını giderebileceği, zengin bir uyararı içeren mekana ve çalışmalarını tamamlamaları, sonuçlarını değerlendirebilmeleri için zamana ihtiyaçları vardır.

7- Öğretmenin başlangıç noktası çocukların yapamadıkları değil, yapabildikleri olmalıdır: Bunun için iki neden vardır. Birincisi, öğrenme sırasında kazandıkları güvenin önemi. İkincisi ise 'Readiness' hazırlık kavramı ile ilgilidir. Çocuklar yürümeyi ve konuşmayı buna hazır oldukları zaman öğrenirler. Bu nedenle çocukları hazır olmadan zorlamak yanlıştır.

8- Oyun ve karşılıklı konuşma, çocuklar için kendileri, başkaları ve çevrelerindeki dünya hakkında bilgi sahibi olabilecekleri en temel yöntemidir: Oyun çocuğun işidir. Soru sorma sağlıklı gelişmenin en iyi göstergesidir. Çocuklar oynama ve konuşma konusunda cesaretlendirilmezler ise erken yaştaki öğrenmeleri engellenemese bile geciktirilebilir.

9- Kendi kendilerine düşünme konusunda desteklenen çocuklar daha çok bağımsız hareket ederler: Bebekler yardımla ya da yardımsız olarak öğrenirler, ancak cesaretlendirilir

ve desteklenirler ise çok daha iyi öğrenirler. Bu nedenle eğitimin amacı genç insanları, olgun, bağımsız ve otonom öğrenmeye hazırlamaktır.

10- Yetişkinlerle ve diğer çocuklarla kurduğu ilişkiler çocukların gelişimlerinin odak noktasını oluşturur: Çocuğun ilişkide bulunduğu kişi sayısının artması oranında daha iyi ve zengin uyarılarla karşılaşacak ve böylece öğrenme olanakları artacaktır (Zembar, 2001).¹

Milli Eğitim Bakanlığı Türkiye'de okul öncesi eğitimin amaçlarını aşağıdaki gibi açıklamıştır:

¹ Zembar, R., 'Nitelik Açısından Okul Öncesi Eğitim Kurumları ve İlgili Bir Araştırma', Atatürk Eğit. Fak. Yayın No: 40, İstanbul 2001.

1- Çocukların beden, hareket, zihin, dil, duygu ve sosyal yönden yeteneklerine göre gelişmelerini sağlayacak eğitim ortamı hazırlanmalıdır.

2- Eğitim faaliyetleri düzenlenirken çocukların yaşları, ilgi ve ihtiyaçları ile okulun ve çevrenin imkanları göz önünde bulundurulmalıdır.

3- Eğitim ve öğretim planlı – programlı olmalıdır. Program konularının ele alınışı ve işlenişi çocuklarda yaratıcılığın gelişmesini ve yaparak - yaşayarak öğrenmelerini sağlayıcı nitelikte uygulanmalıdır.

4- Çocukların arkadaşları ile birlikte uyumlu ve iyi ilişkiler kurmalarını, onların, sevgi, saygı, işbirliği, sorumluluk, yardımlaşma ve paylaşma duygularını geliştirici nitelikte olmalıdır.

5- Çocukların Türkçe’yi doğru ve güzel konuşmalarına gereken önem verilmelidir.

6- Çocuklarda Atatürk, vatan, millet, bayrak, aile ve insan sevgisi ile ilgili duygular uyandırmalı ve manevi değerlere bağlılıkları sağlanmalıdır.

7- Eğitimde doğacak fırsatlardan yararlanılmalı, kazandırılacak değerlerin çocukların kendi tecrübelerine dayandırılmasına önem verilmelidir.

8- Çocuklara eşit davranmalı ancak ferdi farklılıklar da göz önünde bulundurulmalıdır.

9- Çocuklara toplumun sosyal ve kültürel değerlerini benimsetmeli ve bunları geliştirmelidir.

10- Eğitim faaliyetleri yürütülürken çocukların kişiliklerini zedeleyici, baskı ve kısıtlamalara yer verilmemelidir. Eğitim sevgi ve şefkat anlayışı içinde yürütülmelidir.

11- Eğitim faaliyetlerinin değerlendirilmesi yapılarak belirlenen amaçların ne kadarına ulaşıldığı tespit edilmeli, faaliyetler buna göre yürütülmelidir.

12- Eğitim okul – aile işbirliği içinde verilmelidir (Zembat, 2001).¹

Okul öncesi eğitim bazı temel ilkelere dayanmaktadır. Bu ilkeler aşağıda verilmiştir:

1.Çocukların bedensel, bilişsel, duygusal, sosyal, kültürel, dil ve hareket gibi çok yönlü gelişmelerini destekleyecek eğitim ortamı hazırlanır.

2.Eğitim etkinlikleri düzenlenirken; çocukların yaşları, gelişim özellikleri, öğrenme hızları, ilgileri, gereksinimleri ile okulun ve çevrenin imkanları dikkate alınır.

¹ Zembat, R., ‘Nitelik Açısından Okul Öncesi Eğitim Kurumları ve İlgili Bir Araştırma’, Atatürk Eğit. Fak. Yayın No: 40, İstanbul 2001.

- 3.Çocukların; beslenme, uyku, özbakım becerileri, doğru ve sağlıklı temel alışkanlıklar kazanmalarının yanında doğa sevgisiyle çevreye duyarlı olmaları da sağlanır.
- 4.Eğitim etkinlikleri; çocukların, sevgi, saygı, işbirliği, katılımcılık, sorumluluk, yardımlaşma ve paylaşma duygularını geliştirici nitelikte olur.
- 5.Eğitim, sevgi ve şefkat anlayışı içinde yürütülür. Çocuklara eşit davranılır ve bireysel özellikler göz önünde bulundurulur. Çocukların özgüvenlerini kazanmaları için ceza, baskı uygulanmaz ve kısıtlamalara yer verilmez.
- 6.Eğitim etkinliklerinin değerlendirilmesinde beklenen hedeflere ne ölçüde ulaşıldığı tespit edilir. Planlama yapılırken bu sonuçlar dikkate alınır.
- 7.Çocukların kendilerini ifade ederken; Türkçe’yi doğru ve düzel konuşmalarına öncelikle önem verilir.
- 8.Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı hazırlanması için çaba gösterilir.
- 9.Oyun, çocuklar için en uygun öğrenme yöntemi olarak uygulanır.
- 10.Eğitim programı hazırlanırken ailelerin ve içinde bulunulan çevrenin özellikleri dikkate alınır.
- 11.Çocuğun gelişimi ve okul öncesi eğitim programı düzenli olarak değerlendirilir(Başal, 2005).¹

Hangi yaş grubunda olursa olsun iyi bir eğitimde temel ilke tutarlı davranışlara sahip yetişkinlerden oluşmuş bir aile ortamıdır. Ailenin hem genetik faktörler, hem de sağladığı duygusal ve sosyal imkanları, okul öncesi eğitimin önemli bir ilkesine de işaret eder , bu da okul öncesi dönemin insan yaşamının temelini oluşturması ilkesidir. Bu dönemdeki yaşantıların izleri yaşamın diğer dönemlerine az ya da çok mutlaka etki yaparlar.

Okul öncesi çocuğun yaşamında temel ihtiyaçlar öncelikleri de belirler. Yaşamın ilk aylarında bu ihtiyaçlar içinde en önemlileri beslenme, temizlik ve uyku gibi temel yaşamsal ihtiyaçlardır. Çocuğun bu temel ihtiyaçlarının karşılanması sırasındaki yetişkin tavrı onun dünyaya bakışını, insanlara karşı güven ya da güvensizliğinin de temelini oluşturur. Bunlara gelişmeyle birlikte artan, hareket – yetişkin desteği, diğer çocuklarla birlikte olma, oyun ile özgürlük ihtiyaçları eklenebilir. Bu ihtiyaçların karşılanması çocuğa verilecek eğitimde temel ilkelerden biridir. Okul öncesi eğitimle ilgili bu genel ilkelerin dışında birçok uzmanın ortak olarak kabul ettiği ilkeler veya altın kurallardan da söz

¹ Başal, A.H., ‘Okul öncesi Eğitim’, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul 2005.

edilebilir. Bu ilkeler bir bakıma nasıl bir çocuk yetiştirmek istediğimiz veya başka bir şekilde söylersek çağın ihtiyacı olan insan tiplemesinin de belirleyicisi olarak nitelenebilir. Çağın ihtiyacı olan insan tipi dediğimizde bir insanın bireyselliğini göz ardı ederek tek tip bir insandan söz etmiyoruz. Ama kabul edilebilir toplumsal davranışların kazandırabilmesi, yönünden bazı ortak özelliklerinin belirlenmesinin gerekliliği de gözden uzak tutulmamalıdır. Ancak bu yapılırken çocuğun bireysel özellikleri ile gelişimine ait özelliklerin olduğu özel dönemleri de göz önünde bulundurmak gerekir.

Çağdaş bir okul öncesi için eğitim için öngörülen diğer temel ilkeler kısaca şöyle özetlenebilir:

- Eğitim çocuğun bütünlüğünü gözetmeli; çocuğun bütünlüğü önemlidir. Ona verilecek eğitimde sağlık, fiziksel ve zihinsel gelişme kadar duygularının, düşüncelerinin ve manevi yönünün gelişmesine de özen göstermek gerekir.
- Aktif katılım ve ilgi; Okul öncesi çocuğun en belirgin özelliklerinden biri meraklı ve aktif bir araştırmacı olmasıdır. O, izleyen biri olmaktan çok, olayların içinde olmaktan ve nesnelere ellemekten hoşlanır. Onun bu özelliği okul öncesi eğitimin temel ilkelerinden biri olan aktif katılımın gerekçesini oluşturur. Çocuğun doğal merak duygusunu geliştirebilmek, ondaki yaratıcılığı desteklemek açısından böyle bir tavır son derece önemlidir.
- Yeteneklerin desteklenmesi; Yetenek insanlar arasında farklı şekilde dağılmıştır. Her çocuk, kendi özelliklerine uygun olarak anne baba, diğer yetişkinler tarafından hazırlanacak ilgi ve yeteneklerine uygun çevre koşulları ile kendi hızına uygun olarak desteklenmelidir.
- Her şeyden öğrenme ve öğrenmeler arasında ilişki kurma; Farklı yaşantılar arasında ilişki kurmayı becerebilmek bir yönü ile zihinsel olgunlaşmaya, bir yönü ile de verilecek eğitime bağlıdır. Bu dönemde çocuğa sağlanabilecek zengin yaşantılar, dil ve davranış örnekleri onun gelişmesini olumlu yönde etkiler. Çocukla paylaşılan konuları birbiri ile olan ilişkilerini vurgulayarak vermek ise öğrenmeyi daha anlamlı hale getirir.
- Duyular yolu ile öğrenme; Sözlü açıklamalar ve dil yolu ile verilecek dersler okul öncesi çocuk için oldukça somut sayılabilir. Okul öncesi çağdaki çocuklar görerek, elleyerek, tadarak kısaca bütün duyularıyla öğrenirler. Bu nedenle sözlü olarak

verilen talimat ve açıklamalar yerine, duyularını kullanabileceği bir öğrenme yaklaşımını benimsemek ailede ve okulda son derece önemlidir.

- Oyun ve iyi düzenlenmiş bir ortam; Okul öncesi eğitimin bir başka temel ilkesidir. Oyun bu yaş grubundaki çocuklar için hem eğlence hem de iş diye nitelenebilecek ciddi bir uğraştır. Oyunda hareket edebilen, duygu ve düşüncelerini ifade edebilen çocuk sağlıklı bir şekilde büyüyüp gelişebilir. Bu nedenle çocuğun oyun için desteklenmesi, uygun ve güvenli ortamının sağlanması son derece önemlidir. Ev ve okulun bu konuda yapacağı işbirliği çocuğun eğitiminde sürekliliği sağlayarak yeterli desteği verecektir.
- Yaşlılarla ve yetişkinlerle etkileşim; Çocuğun gelişimi bir yandan onun kalıtsal potansiyeline bağlı büyüme hızı ile bir yandan da yaşlıları ve yetişkinlerle kuracağı sağlıklı iletişime bağlıdır. İlk üç yaşta çocukla yetişkin arasındaki çok büyük önemi olan birebir ilişkiye, üç yaşından sonra kendi yaşlılarıyla olumlu ilişkileri ekleyen çocuklar hem çevresindeki insanlara hem de kendilerine karşı olumlu bir tutum içinde güven duygusunu geliştirebilirler(Oktay, 1999).¹

2.1.4. Okul Öncesi Eğitimin Önemi

Çocuk dünyaya gerekli tüm bilgi ve becerilerle gelmez, zihinsel, bedensel, duygusal ve sosyal gelişme ve olgunlaşma sürecinde çocuğa yeni deneyimler edineceği öğrenme olanakları sağlamak, çocuğun gelecekteki başarısı için önemlidir (Bekman, 1990).²

Doğumu izleyen ilk yılların insan hayatı yönünden önemi bilinmektedir. Bu açıdan, sağlıklı bir bebek dünyaya getiren bir anne için bebeği ilk günden itibaren tanımaya çalışmak, ona büyümesi ve gelişmesi için uygun desteği vermek, önemli olmanın ötesinde bir zorunluluktur. Bu dönemde çocuğun beslenmesinin, gösterilen ilgi ve şefkatin onun gelişmesinde çok önemli bir rolü vardır.

Yeni doğan bebek annesi ve yakın çevresindeki diğer insanlar aracılığı ile temel gereksinimleri karşılanan bir canlıdır. Onun kendi kendine yeterli bir birey olabilmesi için belirli bir zamanın geçmesi gereklidir. Bunun için öteki canlıların aksine, başkaları tarafından bakılmaya, yönlendirilmeye, rehberliğe ihtiyacı vardır. Bu yönlendirmeler,

¹ Oktay, A., 'Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem', Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 1999.

² Bekman, S., 'Yaşadıkça Eğitim', Sayı 10, İstanbul 1990.

insanın doğuştan getirdiği kalıtımsal özelliklerle bütünleşerek bireyin kişilik yapısını oluşturur. Bebek, anne babasından aldığı kalıtımsal özelliklerle belirli bir potansiyele sahiptir. Bunun yanında dış uyarılara da son derece açık, duyarlı bir canlıdır. Daha ilk günlerden itibaren aldığı uyarımlar, ondaki bu potansiyel özelliklerin olumlu yönde gelişmesine yardımcı olabileceği gibi, tam tersine olumsuz, ters yönde bir gelişmeye de neden olabilir. Bu açıdan ilk yaşam ortamı ve ortamda aldığı etkiler çocuğun gelecekte nasıl biri olacağını belirleme konusunda son derece etkilidir (Oktay, 1999).¹

Okul öncesi dönemde çocuğun, gelişim ve öğrenmenin çok hızlı olduğu, pek çok davranış özelliğinin kazanıldığı, çocukların tesadüfi, keyfi ve tepkisel olmayan, gelişimsel ve eğitimsel açıdan bilinçli bir ortamda gelişmelerinin ve eğitilmelerinin önemi ve gerekliliği daha açık bir biçimde ortaya çıkmaktadır.

Okul öncesi eğitim, çocuğun ilerideki hayatını etkileyecek önemli bir süreçtir. Yapılan bilimsel araştırmalar ve çağdaş eğitim alanındaki uygulamalar; nitelikli, sağlıklı ve istenilen davranışlara sahip nesilleri yetiştirmek için eğitime çok küçük yaşlarda başlanması gerekli olduğunu ortaya koymuştur. Çağdaş toplumun gerektirdiği duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen, araştırmacı, meraklı, girişimci, kendi kendine karar verebilen, kendi haklarına ve başkalarının haklarına saygılı, yeteneklerini kullanma becerisine sahip ve öz denetim geliştirebilen bireyler yetiştirebilmek, okul öncesi çağdaki çocukların eğitimine gereken önemin verilmesiyle sağlanabilir (Zembat, 2001).²

Pek çok ailenin sahip olduğu maddi imkanlar, ana – babanın bilgi ve kültür düzeyleri yüksek olsa bile çocuk gelişimi alanındaki bilgileri ve deneyimleri bir noktada yetersiz kalmaktadır. Çocuğun sahip olduğu potansiyeli maksimum düzeyde kullanabilmesi için aile içindeki sınırlı deneyimler yeterli değildir. Bu noktada okul öncesi eğitimin önemi tartışılmazdır. Uzmanlar çocuğun ilk yaşantılarının karşılaştığı problemlere, çevresindeki insanlarla olan ilişkilerin mahiyetine karşı aldığı tavır ve tutumları ömür boyu etkilediği konusundan hemfikirdirler. Bu nedenle aile eğitimini tamamlayan, çocuğa planlı yaşantılar ile geleceğinde daha sağlıklı ve mutlu bir kişilik

¹ Oktay, A., ‘Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem’, Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 1999.

² Zembat, R., ‘Nitelik Açısından Okul Öncesi Eğitim Kurumları ve İlgili Bir Araştırma’, Atatürk Eğit. Fak. Yayın No: 40, İstanbul 2001.

kazandıracak, toplumun ihtiyaçlarını karşılamada gerekli nitelikli insanın temelini oluşturacak okul öncesi eğitimnin önemi büyüktür(Zembat, 2001).¹

İşte, okul öncesi eğitiminden yeteri kadar yararlanmayan ve ailelerin sınırlı imkanları içersinde yetişen binlerce ocuk, aldığı eğitimnin yetersizliği yüzünden, ruhunun derinliklerinde, zihin kıvrımlarında uyuyan öz cevherlerden, yeterince yararlanamamaktadır. Nice kabiliyetler, farkına varılmadan, uykularından uyandırılmadan yaşayıp gitmektedirler. Doğanın derinliklerindeki suların birleşip çoğalarak yzeeye çıkması, kaynakları ve ırmakları meydana getirebilmesi gibi çocukların içindeki gizli cevherlerin de keşfedilip yzeeye çıkarılması, birleşip çoğalması için, çocukların okul öncesi eğitimden yeterince yararlanması sağlanmalıdır(Yılmaz, 1999).²

Bilimsel araştırmalar ve eğitim alanındaki gelişmeler, çocukların ileriki hayata hazırlanmasında, sahip olduğu yeteneklerin gelişip yzeeye çıkarılmasında okul öncesi eğitimnin ne kadar gerekli ve önemli olduğunu açıkça göstermektedir. Okul ncesi eğitime devam eden çocukların, etmeyenlerden zihin, psiko – motor ve sosyal yönden daha gelişmiş oldukları, öğrenim hayatından daha başarılı ve faal oldukları ispatlanmıştır. Erken eğitimle zrl ve eğitilebilir çocukların bile normal çocukların düzeyine çıkarıldıkları tartışmasız ortadadır. Yıllar nce Dr. Montessori zrl ve zihnen geri kalmış çocuklar üzerinde çalışmalar yapmış, uyguladığı yöntemlerle de son derece başarılı sonuçlar almıştır(Yılmaz, 1999).

Okul ncesi eğitim dönemini kapsayan 0 - 6 yaş, çocukların bedensel, zihinsel ve sosyal gelişimlerinin en hızlı olduğu dönemlerden biridir. Yapılan araştırmalar bu dönemdeki gelişmelerin çocuğun daha sonraki öğrenme ve büyüme yeteneklerini büyük lde etkilediğini göstermektedir (Fidan , 2001).³

Öğrenmenin doğumla başladığı ve erken yaşlardaki öğrenmenin sonraki yaşlardaki öğrenmeye temel oluşturduğu gerçeğinden yola çıkıldığında, temel eğitimnin de doğumla başlaması gerektiği çok açık ve yadsınamayacak bir sonuçtur. Beyinle ilgili araştırmalardaki en son gelişmeler, doğumda en az olgunlaşmış organ olan beyin, yaşamın

¹ Zembat, R., ‘Nitelik Açısından Okul ncesi Eğitim Kurumları ve İlgili Bir Araştırma’, Atatürk Eğit. Fak. Yayın No: 40, İstanbul 2001.

² Yılmaz, N., ‘Anaokulu ğretmeninin Rehber Kitabı’, Ya-Pa Yayın Pazarlama, İstanbul 1999.

³ Fidan, N., ‘Eğitim Psikolojisi, Okulda ğrenme ve ğretme’, Alkım Yayınevi, İstanbul 2001.

ilk yılında büyüme ve gelişmeye nasıl devam ettiğini anlamamıza olanak sağlamıştır. Araştırmalar ve gelişen beyin için diğer kişiler nesnelere etkileşimde bulunmanın da aynı proteinler, yağlar ve vitaminler gibi yaşamsal bir besin ögesi olduğunu ve yaşantılardaki farklılığın, beynin farklı sinir bağlantıları, özel durumlar dışında altı yaşına kadar gerçekleşir. Bu nedenle erken yaşlarda sağlanan olanakların beyin gelişimi üzerinde etkisi uzun sürelidir. Çocuk ilköğretime başladığında gelişiminin büyük bir kısmı tamamlanmış olduğundan, örgün eğitim yaşı çocuğun öğrenme gereksinimlerine eğilmek için çok geçtir. Bu nedenle yaşam boyu sürecek olan öğrenmenin temeli okul öncesi dönemde atılmalıdır.

Okul öncesi eğitim;

- Okul öncesi dönem çocuğun gelişiminin farklı yönlerinin birbirleriyle ilişkisinin en fazla olduğu dönemdir. Bu açıdan çocuğun ileriki hayatını etkileyen önemli bir süreçtir.
- Okul öncesi dönemde çocuğun öğrenmelerinin, sonraki yaşlardaki öğrenmelerinin temelini oluşturur.
- Çocuğun kazandığı davranışların büyük bir kısmı yetişkinlikte onun olumlu bir kişilik geliştirmesini, kendi kendine yetmeyi ve doğru kararlar vermesini sağlar. Bu dönem kişilik yapısını, aynı zamanda tutum, alışkanlık, inanç ve değer yargılarının oluşması açısından önemlidir.
- Ailenin çocuğun eğitiminde yer almasını ve eğitimin sürekliliğini sağlar (Zembat, 2001)¹

Okul öncesi öğretmeni gruplardaki çocukların en yakını olup okulun eğitim ve öğretiminden sorumludur. Bir okul öncesi eğitim kurumunda malzeme ve program kadar, hatta daha önemli olan bir öge de öğretmendir.

Küçük çocukların duygusal bakımdan sağlıklı yetiştirilmesinde yetişkinlerle olan ilişkilerinin büyük rolü vardır. Küçük çocukların ilişkide buldukları yetişkinlerin başında

¹ Zembat, R., 'Nitelik Açısından Okul Öncesi Eğitim Kurumları ve İlgili Bir Araştırma', Atatürk Eğit. Fak. Yayın No: 40, İstanbul 2001.

da anne ve babanın yanı sıra öğretmenler gelmektedir (Gültekin, M., 2003)¹.Çocuk için öğretmen , hem öğretene hem seven , hem de dostluk gösteren , kısacası günün büyük bir bölümünde kendisinin ve arkadaşlarının ihtiyaçlarını yerine getirmek için çalışan bir insandır. Okul öncesi eğitim işi tüm eğitim görevlerinde olduğu gibi para kazanmak zorunluluğu ile yapılacak bir görev değil, severek, istenerek seçildiğinde verimli ve başarılı olunabilecek bir meslektir (Oktay, 1999).²

Okul öncesi öğretmenin öncelikle sahip olması gereken özellikler şöyle sıralanabilir;

- Çocuk gelişimi ve eğitimi, beslenmesi ve sağlığı konularında bilgi sahibi olmak
- Müzik, resim, drama, oyun gibi konularda bilgili ve bir çok eğitim materyallerini temin edebilecek beceriye sahip olmak
- Okul öncesi eğitim programları konusunda bilgili olmak
- İyi bir mizah duygusuna sahip olmak
- Çocukça davranışlardan sıkılmamak
- Sabırlı olmak
- Sorumluluk sahibi olmak
- Çocukta küçük de olsa ilerlemeyi görebilmek
- Yaratıcı olmak
- Yeniliklere uyum sağlayabilmek
- Türkçe'yi iyi ve güzel konuşmak

¹ Gültekin, M., 'Okul Öncesi Eğitimde Kullanılan Öğrenme Yaklaşımları', Anadolu Üniversitesi Eskişehir, 2003.

² Oktay, A., 'Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem', Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 1999.

- Geniş bir edebiyat ve fen bilgisine sahip olmak
- Hoşgörölü ve esnek olmak
- Dış görünüşüne dikkat etmek (temiz , düzenli ve rahat giyimli olmak)
- Meslektaşları ve ailelerle işbirliği yapabilmek
- Güvenilir olmak
- Doğru ve çabuk karar verebilmek
- İyi bir meslek ahlakına sahip olmak
- İyi bir rehber olmak
- Sağlıklı , canlı , hareketli , neşeli olmak (Oktay, 1999).¹

Okul öncesi öğretmeni sınıfında hoş , kabul edilen bir ortam sağlayabilmelidir. Okul öncesi öğretmeni çocuklarda baskı ve kızgınlık yaratmak yerine onları çeşitli etkinliklere yönltebilmelidir. Okul öncesi öğretmenin asıl işi bilgi aktarmak değildir , çocuklara evden okula , oradan da topluma kolay ve mutlu bir geçiş sağlayabilmelerine yardımcı olmaktır. İşte bu nedenle çocukların gelişimlerinde okul öncesi eğitim kurumlarının duygusal atmosferi çok büyük bir önem taşımaktadır.

Öğretim yapılandırılmış bir aktivitedir ; birine bir şey öğretmek daha açık bir mesele olabilir. Eğitim ise , dinlemek ve olgunlaşmamış beyinlerin , insanların , gelişimini teşvik etmek , öğretimden çok daha fazlasını gerektirir. Kalite , beceri , bir insanın huyunu kavrama kabiliyeti , özel bir tipin anlaşılması ve ‘öğretmen eğitimi’ teriminin kapsadığından çok daha gelişmiş bir yapıda hazırlık gerektirir. Eğitimin gelişimi , gelişimi devam eden öğretmenlere bağlıdır. Bunun için de öğretmenlerin profesyonel gelişimleri teşvik edilmelidir.

Okul Öncesi Eğitimde Etkili Öğretmen Özellikleri

Etkili öğretmenin özellikleri ile ilgili sınıflamalar

¹ Oktay, A., ‘Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem’, Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 1999.

- a- Bilişsel Yetenekler : Zeka , konu alanı bilgisi yanında öğretmenin gelişim , güdü , öğrenme, vb. süreçlerle ilgili bilgisini kapsar.
- b- Kişilik Özellikleri : Birçok araştırmada , öğrenciye yakınlık gösteren , öğrenciyi destekleyen , onlara değer veren , düzenliliği seven öğretmenlerin öğrencilerin güdüsü ve başarısı üzerinde olumlu etkileri olduğu , öğrencileri cezalandıran öğretmenlerin sınıflarında , öğrencilerin dikkatini toplamakta güçlük çektikleri ve kendilerine haksızlık yapıldığını düşündükleri ortaya çıkarılmıştır.
- c- Öğrenme Stili : Öğretmenlerin öğretme sırasında uyguladıkları yöntem , teknik ;sınıf içinde gösterdikleri pekiştirme , öğrencileri derse katma , dönüt – düzeltme , konuyu sunma , açıklama yapma , soru sorma , öğrencilere söz verme vb. davranışları kapsar.
- d- Disiplin : Öğretmenin sınıfta bazı kuralları uygulaması ve öğrencileri kontrol etmesiyle ilgili davranışları kapsar (Açıkgöz, 2003).¹

Rosenshine ve Furst'a (1973) göre öğretimi etkili hale getiren öğretmenler şu davranışları gösterirler :

- 1- Dersi coşkuyla işleme
- 2- Üretkenlik ve dışadönüklük
- 3- Bir konuyu anlaşılır biçimde sunma
- 4- Çeşitli araç – gereç ve yöntemlerden yararlanma
- 5- Öğrencilerin öğrenmeyi gerçekleştirebilmeleri için fırsatlar yaratma (Açıkgöz, 2003).

Ryan ve Cooper (1980) tarafından , Smith ve arkadaşlarının (1969) çalışmasından uyarlanarak çıkarılan etkili öğretim becerileri şunlardır :

- 1- Her biri farklı bir tür , bir düşünme süreci gerektiren farklı tip sorular sorma yeteneği

¹ Açıkgöz, K.Ü., 'Etkili Öğrenme ve Öğretim', Eğitim Dünyası Yayınları, Ekim 2003.

- 2- Belli tip öğrenci davranışlarını pekiştirme yeteneği
- 3- Öğretim ortamını öğrenci katılımını sağlayacak biçimde çeşitlendirme yeteneği
- 4- Öğrencilerin neye dikkat ettiğini tanıma ve bu bilgiyi davranışı çeşitlendirme , büyük olasılıkla dersi yönlendirme amacıyla kullanma yeteneği
- 5- Film , projektör vb. teknolojik araçlardan yararlanma yeteneği
- 6- Öğretim malzemesinin uygunluğunu değerlendirme yeteneği
- 7- Bir dersin ya da ünitenin hedeflerini öğrenci davranışlarıyla tanımlama
- 8- Öğrenme ile öğrenci yaşantısını ilişkili kılma yeteneği (Açıkgöz, 2003)¹

İyi bir öğretmen , sürekli öğrenmeye açık olmalı , sürekli kendisini yenileme imkanlarını arayıp bulmalıdır. Okul öncesi öğretmenin sahip olması gereken özellikler yalnızca kişilik ve bilgi ve beceri ile ilgili değildir. Bunun için gerekli bazı fizik özelliklerinden de söz etmek gerekir.

Öğretmenin her şeyden önce sağlıklı , kolayca yorulmayan , sık hastalanmayan , hareket etmeyi seven biri olması gerekir. Çocukların , hareket ihtiyaçlarının karşılanması yanında , onların gün içinde izlenmesi için de mutlaka hareket gereklidir.

Öğretmenin yeni durumlar karşısında kolay uyum sağlayan , çabuk ve doğru karar verebilen , esnek , peşin hükümsüz , ailelerle ve meslektaşları ile işbirliği yapmasını bilen biri olduğu kadar , çocuklar ve aileleri ile ilgili öğrendiklerini , hakkında tuttuğu kayıtları bir sır olarak saklamayı bilecek bir meslek ahlakına da sahip olması gerekir (Oktay , 1991).²

Özellikle çocukların, temel eğitime başlayıncaya kadar geçirdikleri birçok kritik dönemi içine alan ve gelişim hızlarının çok yüksek olduğu okul öncesi dönem, bu bakımdan daha da fazla önem taşımaktadır. Bu dönemde çocuklar, henüz kendi gelişim özelliklerini, yeteneklerini, ilgi alanlarını ve gereksinimlerini tanımadıklarından ,duygu ve düşüncelerini ifade etme güçlüğü içinde olduklarından, onlarla ilgilenen yetişkinlerin çok

¹ Açıkgöz, K.Ü., 'Etkili Öğrenme ve Öğretme', Eğitim Dünyası Yayınları, Ekim 2003.

² Oktay, A., 'Ya- Pa 7. Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri' Eskişehir 1991, Ya-Pa Yayın Pazarlama, İstanbul 2001.

bilinçli ve dikkatli olmaları gerekmektedir. Görülüyor ki, çağdaş ve demokratik toplumun gerektirdiği; duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen, girişimci ve araştırmacı, öz denetimini sağlayabilen kendisinin ve başkasının haklarına saygılı, yeteneklerini kullanma becerisine ve kültür değerlerine sahip, ruhsal ve bedensel özellikler yönünden sağlıklı bireyler yetiştirmek, ancak okul öncesi dönemdeki çocukların eğitimine gerekli önemi vermekle sağlanabilir(Aral vd, 2000).¹

Bloom'a göre öğrenmenin % 60 – 70'inin kazanıldığı, Freud'a göre kişiliğin temellerinin atıldığı bu dönem; bireyin eğitimi açısından önemli bir dönemdir. Ancak, çocuk henüz bu dönemin önemini anlayacak ve kendisi için bir şeyler yapabilecek durumda değildir. Dolayısıyla, önce ana babaların, daha sonra makro çevre dediğimiz yönetimlerin, çocuklara gelecek gözüyle bakıp gerekli yatırımları yapması ve onların gelişimi için istendik çevre şartlarının düzenlenmesi gerekmektedir.

0 – 6 yaşlar arası kapsayan okul öncesi yıllar; çocuğun kişiliğinin oluşumu, temel bilgi, beceri ve alışkanlıklarının ve tutumlarının kazanılması ve geliştirilmesinde en önemli yıllardır. Bu dönemde çocuğa verilebilecek temel bilgi, beceri ve alışkanlıklar kısaca davranış örnekleri onların kişilik gelişimini ve ileri yıllardaki öğrenim yaşamını etkileyebilecektir. Çocuğun okul öncesi dönemdeki eğitimi tesadüflere bırakılmamalı, ciddi bir şekilde ele alınmalı ve bilimsel yollarla eğitilmeleri sağlanmalıdır. Ancak okul öncesi dönemde bulunan çocukların genel gelişim özellikleri ortak olmasına rağmen her çocuğun gelişiminin kendine özgü olduğu da unutulmamalıdır(Başal, 2005).²

2.1.5. Dünya’da Okul Öncesi Eğitim

Çocukluğun tarihi konusunda yapılan araştırmalar, okul öncesi dönemin farklı bir gelişim dönemi olması ile ilgili ilk bilgilerin Eski Yunan’da ortaya konduğunu göstermektedir. Ancak çocukluğun yeniden keşfi ve düşünürlerin ilgi alanına girmesi 16 – 17. yüzyıldan itibaren başlamıştır. 20. yüzyılda ise kesin olan, bu dönemin artık gelişim özellikleri ve eğitim ihtiyaçları yönünden farklı bir dönem olarak kabul edildiğidir. Bu nedenle de günümüz eğitim literatüründe okul öncesi dönem, okul öncesi eğitim, okul

¹ Aral, N., Kandır, A., Yaşar, C.M., ‘Öğretmen Rehber Kitabı, Okul Öncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları’, Ya-Pa Yayın Pazarlama, İstanbul 2000.

² Başal, A.H., ‘Okul öncesi Eğitim’, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul 2005.

öncesi eğitim kurumları ve okul öncesi eğitim programları kavramları giderek daha fazla kullanılır olmaya başlamıştır.

Çeşitli ülkelerde çocuk psikolojisi üzerinde yapılan çalışmalar sonucunda, 0 – 6 yaş döneminin kişinin geleceğini belirlemedeki etkisinin önemli olduğu fikri de daha fazla kabul görmektedir. Bu da özel – resmi kişi ve kurumların bu alanla ilgili yatırımlar gerçekleştirmelerine, araştırmalara ve uygulamalara daha fazla kaynak ayırmalarına yol açmaktadır. Bu ülkelerde sorun, artık sadece çağ nüfusunun okul öncesi eğitimden yararlanması değil, çocuklara daha kaliteli eğitim verilmesi konusudur(Oktay, 1999).¹

Bugün çeşitli ülkelerde, okul öncesi çağ çocuklarının bakım ve eğitimleri için aileye, özellikle çalışan aileye yardımcı olmak üzere devletçe, işyerleri veya özel kişi ve kuruluşlar tarafından açılmış okul öncesi eğitim kurumları mevcuttur. Bu kurumlarda, kurumun kuruluş amaçlarına, ülkenin eğitim felsefesine ve kurucularının okul öncesi eğitime bakış açılarına göre değişik konulara ağırlık veren programlar uygulanmaktadır.

Bazı ülkelerde okul öncesi eğitim, çocuğu ilkokula hazırlamayı amaçlayarak başarılı bir ilköğretim için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmaya çalışırken, bazı ülkelerde, çocuğun toplumsallaşmayı öğrenmesi, iyi alışkanlıklar kazanabilmesi hedef alınmaktadır. Bazı ülkelerde ise; okul öncesi eğitim bir yandan çalışan kadınların çocuklarının bakım problemlerini giderirken, diğer yandan da ülkenin temel yönetim ve hayat prensiplerini çocuğa erkenden öğretmeyi hedef almaktadır.

Belçika, Fransa ve İngiltere’de okul öncesi kurumlarda çocuğa güvenli ve duygu olarak destek gördüğü bir ortam sağlanmasına çalışılmaktadır.

Danimarka’da da anaokulunun amacı, çocuklara güvenli ve uyarıcı bir ortam hazırlamaktır. Gerçekte bir oyun ortamı niteliği taşıyan ve çocuğun kişiliğinin gelişimini ve insanlar arası ilişkilerde başarılı olmanın kurallarını öğretmeyi amaçlayan Danimarka anaokulları, ilkokula hazırlayan bir eğitim kurumu değildir.

Japonya’da ise okul öncesi eğitimin amacı; eğitim öğretimden çok, günlük bakım vermek ve çocuğun psiko – motor ve ruhi gelişimine yardımcı olmak şeklinde özetlenebilir.

Sovyetler Birliği’nde çocuğun sağlık şartlarına uygun bir ortamda yetişmesi önemlidir.

¹ Oktay, A., ‘Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem’, Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 1999.

ABD’de belli bir eğitim sistemi yoktur. Her eyalet kendine has bir sistem uygular. Yerel yönetimler çocukların eğitimi konusunda tedbir alma yetkisine sahiptir. II. Dünya Savaşı’ndan bu yana pek çok okul yetersiz çevre şartlarında yaşayan çocuklar için ‘HEAD START’ programları uygulamaya başlamıştır. Bu programlarla sağlana erken çocukluk eğitimi, ilkokul başarısını olumlu bir şekilde etkilemiştir.

Çeşitli ülkelerde çağ nüfusunun okul öncesi eğitimden faydalanma oranları ise şöyledir:

Fransa’da okul öncesi eğitim mecburi olmamakla birlikte, Fransız çocuklarının % 50’sinden fazlası, birinci sınıfa başlamadan önce 1 – 2 yıllık bir okul öncesi eğitimden geçerler. 1885 yılından itibaren faaliyette olan yuva ve anaokulu karışımı olan okullar (Ecole Maternelle), Eğitim Bakanlığı tarafından desteklenir. Bu ülkede 5 yaşındaki çocukların hemen hemen tamamı okul öncesi eğitimden faydalanmaktadır.

Danimarka’nın endüstrileşmiş bölgelerinde anaokulları ihtiyaç haline gelmiştir. Ancak, toplumun bütünü için bu imkan genelleştirilememiştir.1969 yılında Danimarka anaokulu çağı çocuklarının % 15’ine hizmet verebilmiştir. Geriye kalan % 85 için, mevcut okul sayısı ihtiyacı karşılayamamıştır.

Almanya’da ise, federal bir yapıya sahip bu ülkede de durum farklı eyaletlere göre değişiklik göstermektedir. Mesela, Berlin’de 5 yaşındaki çocukların çoğu okul öncesi eğitimden faydalanmaktadır. Bu çocukların % 20’den fazlası anasınıflarına, % 30 – 40 kadarı da ilkokuldan önce 12 hafta kadar oyun gruplarının faaliyetlerine katılabilmektedir.

Dünyanın okur yazarlık oranı en yüksek sanayi ve teknoloji alanında gelişmiş ülkelerinden biri olan Japonya’da ise; anaokullarına giden çocukların sayısı 1977 – 78 yılı başında 2 – 5 yaş nüfusunun % 41’ini teşkil etmiştir. Bu ülkede okul öncesi eğitim mecburi olmamakla birlikte, bu konuda talepler de giderek artmaktadır. 5 yaşındaki çocukların % 90’ının okul öncesi eğitimden faydalandığı bilinmektedir.

Sovyetler Birliği’nde ise; 2 yaşındaki çocukların % 10’u, 3 – 7 yaşındakilerin % 20’si anaokullarında eğitilmektedir. Çalışan annelerin çocuklarının geri kalanı, büyükanneleri veya komşuları tarafından bakılmaktadır.

Genellikle dünyanın hemen her ülkesinde, hayatın ilk 5 yılına ait olan eğitim, ana babanın temel görevleri arasında kabul edilmektedir. Bu açıdan bakıldığında çocuğun okul öncesi eğitim kurumundan yararlanması da daha çok aileye bağlıdır. Çoğu zaman ailenin böyle bir kurumdan faydalanma ihtiyacı her şeyden önemlidir.

Dünyanın çeşitli ülkelerindeki okul öncesi eğitimin durumu ile ilgili verilen bu kısa örnekler, her ülkenin kendi geleceğini teşkil edecek genç kuşakların daha iyi yetişmesi ve bu arada kadının iş ve meslek sahibi olarak, değişen dünyada yerini alabilmesi için çaba sarfetmektedirler. Bugün için, henüz hiçbir ülkede 3 – 5 yaş çocuklarının tamamı için, okul öncesi eğitim kurumları açılmamıştır. Ancak, gerçek hayatta daha iyi bir başlangıç yapabilmek için, mutlu ve verimli bir okul öncesi dönem geçirmenin şart olduğu fikri, giderek yaygınlaşmaktadır(Yılmaz,1999).¹

Pek çok ülkede zorunlu eğitimin dışında olmakla birlikte, resmi eğitim sisteminin bir parçası olarak kabul edilen okul öncesi eğitim finansman açısından da büyük bir çeşitlilik içindedir; devlet, gönüllü kuruluşlar, yardım kurumları, kilise, resmi ve özel kuruluşlar ve kişiler vb. bu alanda yatırım yapmaktadır. Ülkeler arasında bazı farklılıklar bulunsa da, genellikle Eğitim, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıkları ile yerinden yönetimin uygulandığı ülkelerde belediyeler ve yerel eğitim organizasyonları, okul öncesi kurumların açılmasından ve çalışmalarının denetlenmesinden sorumludurlar.

Bir çok ülkede okul öncesi eğitim kurumları çeşitlilik gösterdiği gibi, uygulanan program modelleri yönünden de yeknesaklık yoktur. Başka bir deyişle, hemen hiçbir ülkede tek tip bir kurum ve programlı uygulanması söz konusu değildir. Bu konu biraz daha ayrıntılı olarak incelendiğinde, bazı programların özellikle çocukların eğitilmesini amaçladığı, bazılarının ise anne babayı eğitime yolu ile çocuğa ulaşmayı hedeflediği dikkati çekmektedir.

Bir kısmında da çocuk ve anne baba birlikte eğitime alınmakta, bir yandan çocuklar eğitilirken bir yandan da anne babalara çocuklarının gelişmesini nasıl destekleyecekleri öğretilmeye çalışılmaktadır.

Bütün bunların yanı sıra aynı kurum çatısı altında hem çocukların, hem yetişkinlerin, hem de eğitimcilerin eğitimini amaçlayan, hatta zaman zaman ev ziyaretleri ile kurumdaki eğitimin evdeki devamlılığını sağlamaya çalışan çok amaçlı modellere de rastlanmaktadır.

Genelde çeşitli ülkelerde çocukları kurumlarda eğitmeyi amaçlayan programlar, eğitim sistemlerinin yapısı içinde yer almaktadır. Bunlar da ülkelere göre, anaokulları, anasınıfları, hazırlık sınıfları (ilkokula bağlı), gündüz bakım evleri, birleşik okul öncesi

¹ Yılmaz, N., 'Anaokulu Öğretmeninin Rehber Kitabı', Ya-Pa Yayın Pazarlama, İstanbul 1999.

merkezler, çocuk bakım merkezleri ve oyun grupları vb. oldukça çeşitli isimler altında görev yapmaktadırlar.

Buna karşılık gerek evde gerekse kurumda anne – babayı tek başına veya çocuğuyla birlikte eğiten programlar, alternatif okul öncesi programlar olarak yetişkin eğitimi programları içinde yer almaktadır(Oktay, 1999).¹

2.1.6. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim

Türkiye’de okul öncesi eğitimin gelişimi başlıca iki dönem içinde ele alınabilir:

1.İmparatorluk Dönemi

2.Cumhuriyet Dönemi

İmparatorluk Dönemi

Türkiye’de erken çocukluk eğitimi batıdakilerle hemen hemen aynı gelişme sürecini göstermiştir. 20. yüzyılın başlarında çok sayıda eğitilmiş erkek savaş sırasında hayatını kaybetmiş, geriye çok sayıda yaşlı, çocuk ve kadın kalmıştır. Kadınlar, kaybolan erkek gücünün yerini doldurmak üzere çalışma hayatına girmeye başlamışlardır. Böylece çalışan Türk kadını, Türk anneleri için okul öncesi eğitim bir gereklilik olarak ortaya çıkmıştır.

Türkiye’de bugünkü anlamda okul öncesi eğitim kurumlarının kurulmasından önce de bu yaş çocuklarının eğitimini üstlenen bazı kurumlar mevcuttu. Bunların arasında özellikle o döneme özgü olan ilköğretim kurumları diye niteleyebileceğimiz ‘Sıbyan Okulları’, ‘Islahaneler’ ve ‘Darüleytamlar’ bulunmaktaydı. Sıbyan okulları veya daha yaygın adıyla Mahalle Mektepleri Kur’an okumayı, hesap yapmayı, biraz da yazmayı öğreten ilköğretim kurumlarıydı. Bazı anne babalar buralara daha çok oyalanmaları ve evden uzaklaşmaları

bahanesiyle daha küçük yaştaki çocukları da gönderiyorlardı. Ancak küçük yaşta Sıbyan okullarına gönderilen çocukların burada gerçek anlamda eğitildiklerini söylemek çok zordur. Bu yaş grubunun özellikle ihtiyacı olan hareket ve dil gelişimine, bu okulların yarattıkları sınırlı fırsatlar, hatta engeller yönünden ne ölçüde katkıda bulunabildikleri de son derece tartışmalı bir konudur. Islahaneler ve Darüleytamlar ise çoğunlukla savaşta ailelerini kaybeden çocukların barındırıldığı kurumlardır. Kaynaklar, gerek Islahanelere,

¹ Oktay, A., ‘Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem’, Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 1999.

gerek Darüleytamlara anaokulu yaşındaki çocukların da alındıklarını ve barındırıldıklarını göstermektedir.

Okul öncesi eğitim kurumlarının, İmparatorluğun çeşitli illerinde açılmaya başlanması II. Meşrutiyet'in hemen öncesindeki dönemlere rastlar. 23 Temmuz 1908'den önce bazı illerde, bu tarihten sonra da İstanbul'da özel ana mekteplerinin açıldığı bilinmektedir. Fakat resmi ana mekteplerinin açılışı Balkan Savaşları'ndan sonra yaygınlaşmaya başlamıştır. Ünlü eğitimci Satı Bey İstanbul Beyazıt'ta özel bir çocuk yuvası açmıştır. Bu anaokulu kısa zamanda İstanbul'daki zengin ailelerin okulu haline gelmiştir. Okulda Petalozzi, Froebel, Montessori gibi ünlü eğitimcilerin görüşleri ışığında ödüller vererek her türlü maddi cezadan uzak bir eğitim ortamı yaratarak, her bir çocuğa ayrı ayrı özen gösterildiği söylenebilir. Eğitimci Kazım Nami Duru da Meşrutiyet Dönemi'nde Avusturya – Macaristan'a giderek Çocuk Bahçesi öğretmeni yetiştiren okulları gezmiş, dönüşte Selanik'de bir anaokulu sınıfı açmıştır. Kendisi ayrıca Fransızca'dan Çocuk Bahçesi Rehberi adlı bir de kitap çevirmiştir.

1912 – 13 Balkan Savaşları bu çalışmaları büyük ölçüde engellemiş, ancak yine de 1913 – 17 yılları arasında İmparatorluk sınırları içerisinde resmi anaokulları açılmıştır. Bu dönemde gerek özel gerek resmi anaokullarının en büyük sorunu, uygulanan eğitim yöntemleri – Froebel yöntemi bunlar içerisinde öne çıkmaktadır- ve buna göre yetişmiş öğretmen bulmadaki zorluktur. 1914 yılında eğitim bakanlığı bütçesi düzenlenirken Çocuk Bahçesi denilen mekteplerin açılması için bütçeye ödenek konmuş ve o yıl Fatih, Şehremini, Sultanahmet, Eyüp, Nişantaşı, Kasımpaşa, Üsküdar ve Kadıköy'de toplam 10 okulun açılması planlanmıştır. Bu okulların açılmasıyla ilgili gerekçeler ise şöyle belirtilmiştir: 'Bu çeşit mektepler evlerinde ev işleri ile uğraşıp çocuklarına yeteri kadar bakamayan ailelerle, çocuklara daha küçük yaşta uygulamalı biçimde ilk bilgileri veremeyen ve eğitim bilgilerinden mahrum bulunan ailelerin çocuklarını eğitip hazırlayan ve çocuklar buralarda küçük yaşta iken düzen ve sosyal hayata alıştıkları için çok gerekli ve yararlı mekteplerdir.

Bu çeşit mektepler çocuk eğitimini bilen ve anne şefkatine sahip bayan öğretmenlerin elinde bulunduğu ve çocuklar sürekli geniş bahçelerde birtakım hüner ve becerilerle eğlenceli ve açık havalı yerlerde el işleri ile kazanmakla meşgul edildikleri için, okula gelen çocuklar hiç sıkılmadan birçok yararlı bilgi edinip ilköğretime hazırlanmaktadırlar.'

‘Bu mekteplerin ikinci bir yararı da her çocuğun aynı eğitim ile yetişmesidir. Çocukluk hayatı muaşeret ve sosyal hayatın temelidir. İnsan ilk yaşlarda aldığı eğitimi kolay kolay bırakamaz. Çeşitli yaşam ve geçinme şartları içerisindeki ailelerin mini mini çocukları bir araya toplanır ve aynı eğitim usulünden geçirilirse, adeta bir ailenin çocukları gibi olurlar. Aralarında büyük bir samimiyet ve kardeşlik oluşur. Şu halde, bu çeşit mekteplerin her tarafa yayılması arzu edilir.’ Burada devletin ailelerdeki eğitim yetersizliği ve farklılıklarını azaltmak için anaokullarını yaygınlaştırmayı amaçladığı dikkati çekmektedir. Bu görüş ayrıca bugün Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Temel Kanunu’nda yer alan fırsat eşitliği ilkesiyle de büyük ölçüde örtüşmektedir.

1913 yılında bütün bu gelişmelerin sonucu olarak anaokulu eğitimi alanında bazı yasal düzenlemelerin de yapılmış olduğu dikkati çekmektedir. 6 Ekim 1913’te Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-ı Muvakkati (İlköğretim Geçici Kanunu) yayınlanmıştır. Bu kanunun 3. maddesinde anaokulları ve Sıbyan sınıfları ilköğretim kurumları arasında gösterilmiş, kanunun 4. maddesi ise anaokulları ve Sıbyan sınıflarını şöyle tanımlamıştır: ‘Çocukların yaşlarına uygun olarak faydalı oyunlar, geziler, el işleri, ilahiler, yurtseverlik şiirleri, tabiat bilgisine ilişkin konuşmalar ile onların ruhi ve bedeni gelişmelerine hizmet eden kurumlar.’ Kanun anaokullarının 4 yaşından 7 yaşına kadar çocuklar için kurulacağını belirtmektedir. Ayrıca kanun, okullar için bir nizamname hazırlanmasını da öngörmektedir.

Okul öncesi eğitim ile ilgili çeşitli uygulamalar ve yasal düzenlemeler ile birlikte büyük kentlerde anaokullarının sayısının hızla çoğaldığı görülmektedir. Osmanlı Devleti’nin son yıllarında okul öncesi eğitimi geliştirmek için çaba gösterilmişse de, ülkenin içinde bulunduğu durum nedeniyle bu çabalar eğitimin bu dönemdeki çocukların tümüne yaygınlaştırılması için yeterli olamamıştır(Oktay,1999).¹

Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyetin kuruluşu sırasında ülkenin içinde bulunduğu şartlar özellikle ilköğretime öncelik verilmesini gerektirdiğinden , bu ilk yıllarda okul öncesi eğitim kurumlarının sayısında herhangi bir ilerleme görülmemektedir. Genç cumhuriyet yeni bir yurttaş tipi yaratmaya çalıştığı için kaynaklarının önemli bir bölümünü ilköğretimdeki okullaşmanın gelişimine harcamıştır. Bu nedenle de okul öncesi dönemin eğitimi ailelerin ve yerel yönetimlerin sorumluluğuna bırakılmıştır(Oktay, 1999).

¹ Oktay, A., ‘Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem’, Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 1999.

Cumhuriyetin ilan edildiği tarihte, 38 ilde 80 anaokulu bulunuyordu ve bu okullarda toplam olarak 5.880 öğrenci eğitilmekteydi. 1928 yılında ‘Harf İnkılabı’ nın yapılması, her Türk vatandaşını okur – yazar duruma getirmek çabası, devleti tüm gücüyle ilköğretime yüklenmek zorunda bırakmıştır.

1927 – 1928 Öğretim yılında Ankara’da öğretim süresi iki yıl olan Ana Öğretmen Okulu açılmıştır. 1930 – 1931 Öğretim yılında bu okul İstanbul Kız Öğretmen Okulu’na nakledilmiştir. 1933 yılına kadar faaliyet gösteren bu okul da kapatılmıştır.

Resmi anaokullarının Türkiye’deki etkinlikleri bu iki ana öğretmen okulunun açılma ve kapanma tarihleri arasındaki yıllara rastlamaktadır. Bu yıllar dışında resmi anaokullarının herhangi bir şekilde etkinliklerine rastlamak mümkün değildir(Başal, 2005).

25 Ekim 1925 ve 29 Ocak 1930 tarihlerinde çıkarılan iki tamimle ilköğretimin geliştirilmesi için bütçe imkanlarının anaokullarından ilköğretime kaydırılması yönünde bakanlığın görüşleri okullara bildirilmiştir. Bakanlığın bu iki tamimi üzerine vilayetlerde daha önce açılmış olan anaokulları kapatılmıştır. ‘Maarif Vekaleti bütçesinden kaynak alan bağımsız ilkokullara bağlı anaokullarının kapatılması yolundaki tamimde ana mekteplerinin istisnai olarak bütçesi müsait vilayetlerde, fabrikalarda ve ziraatte çalışan ve çocuklarını çalıştığı saatlerde tevdi edecek kimsesi bulunmayan birçok anaların bulunduğu yerlerde ve yalnız bu esvabı mucibeyle açılabilceği; vekalet, yapacağı teftişlerde bu gibi mekteplerde bulunan çocukların annelerinin çalışmayanlardan olduğunu görürse hiç mazeret ve müsamaha göstermeksizin kapatacaktır.’ hükmünün bulunması nedeniyle İstanbul’da çalışan fakir kadınların çocuklarını bırakabilecekleri çocuk yuvaları açılmaya başlanmıştır(Oktay, 1999).¹

Yetişkinler eğitimine verilen önemin artışı ve kadının toplum kalkınmasındaki değerinin anlaşılmasıyla birlikte, Kız Enstitüleri ve Pratik Kız Sanat Okulları açılmıştır. Bu okullarda; el becerileri, ev yönetimi derslerinin yanı sıra işlenen genel bilgi dersleri içinde, çocuk bakımı ve eğitimi dersi de yer almıştır. 1934 – 1935 Öğretim yılında adı geçen okullara öğretmen yetiştirmek amacıyla Ankara’da Kız Meslek Öğretmen Okulu açılmıştır. Ancak 1948 yılında okul programında yapılan değişikliklerle üç yıl öğrenim süreli Kız Meslek Öğretmen Okulu, dört yıl süreli Kız Teknik Öğretmen Okuluna dönüştürülmüştür. Böylece, çocuk bakımı ve eğitimi alanında öğretmen yetiştirmenin, yeniden bir öğretmen okulunda ele alındığı görülmektedir.

¹ Oktay, A., ‘Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem’, Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 1999.

29.01.1940 tarihinde bütçesi elverişli illerde, çocuğunu evde bırakacak kimsesi olmayan çalışan annelere yardım amacıyla anaokulu yönetmeliğinin fabrikalarda uygulanması bir tamimle illere bildirilmiştir. Ancak, özel idare bütçelerinin darlığı, bu okulları yaşatmaya imkan vermemiştir. Bu yönetmelik, 1954 yılına kadar, özel anaokulu açmak isteyenlerin başvuracağı bir rehber ödevini görmüştür.

Okul öncesi eğitimi ile ilgili önemli gelişmeler 1960'lardan sonra dikkati çekmektedir. Okul öncesi eğitim alanında kurumsal eğitim bakımından yavaş da olsa, kademe kademe önemli hareketlerin başladığı görülmektedir.

1961 yılında yirmi ilköğretmeni seçilerek kursa alınmış ve 1962 yılında İtalya'da bir ay süren okul öncesi eğitim seminerine katılmışlardır.

5 Ocak 1961 gün ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile 'Okul öncesi eğitim kurumları, ilköğretim kurumları içinde isteğe bağlı eğitim kurumları' olarak kabul edilmiştir. Aynı kanunun bir başka maddesinde de 'Okul öncesi eğitim kurumlarında zorunlu öğretim çağına gelmemiş çocukların eğitileceği, bu kurumların gerçek ve tüzel kişilerle, belediyeler, özel idareler ve devlet tarafından açılabileceği' belirtilmiştir(Başal, 2005).¹

Yedinci Milli Eğitim Şurası (5 – 15 Şubat 1962) okul öncesi eğitimin önemini etkin bir biçimde gündeme getirmiş ve bu konuda verilmesi gereken hizmeti belirlemiştir. Yedinci Milli Eğitim Şura çalışmalarından sonra 16 Haziran 1962 tarihinde, "Anaokulları ve Sınıfları Yönetmeliği" yayınlanmıştır. Bu yönetmeliğin yayınlanmasından sonra, Türkiye'de resmi ve özel kuruluşlarca, yuva ve anaokulları yaygınlaşmış ve hizmet verilen çocuk sayılarında önemli bir artış görülmüştür(Aral vd, 2000).²

Giderek artan ihtiyaç ve önem nedeniyle 1992 yılında 3797 sayılı kanunla Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

Vizyonumuz; okul öncesi eğitimini yaygınlaştırmak, okullaşma oranını AB ve OECD ülkeleri düzeyine çıkarmak ve her çocuğa okul öncesi eğitim imkanı sağlamak, onları ilköğretime hazırlamaktır.

Misyonumuz ise; zorunlu eğitim çağına girmemiş çocukların eğitimine yönelik okul ve kurumların eğitim ve yönetimi ile ilgili;

¹ Başal, A.H., 'Okul öncesi Eğitim', Morpa Kültür Yayınları, İstanbul 2005.

² Aral, N., Kandır, A., Yaşar, C.M., 'Öğretmen Rehber Kitabı, Okul Öncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları', Ya-Pa Yayın Pazarlama, İstanbul 2000.

- Eğitim programlarını, araç ve gereçlerini hazırlamak,
- Çocukların gelişimlerinin sağlıklı bir biçimde gerçekleşebilmesi için aileleri bilinçlendirmek ve yönlendirmek,
- Kurum sayısını arttırmak,
- Eğitim ortamlarını geliştirerek gerekli donanımı sağlamak,
- Diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmaktır.

2001 – 2002 eğitim – öğretim yılında;

11.287 okul öncesi eğitim kurumunda 18.149 öğretmen ile 289.118 çocuğa eğitim verilmiştir. Bu hizmetlerin % 90'ı Milli Eğitim Bakanlığı'nca, % 10'u ise SHÇEK ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 191'inci maddesine göre açılan kurum ve kuruluşlarca verilmektedir (Yılmaz, 2003).¹

2.1.7. Okul Öncesi Eğitim Programları

Çocuğun en iyi şekilde eğitilebilmesi için yapılacak çalışmalar belli bir amaç ve ilkeler doğrultusunda düzenlenmelidir. Bu nedenle eğitim, belli bir program doğrultusunda gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Program; “Okul rehberliği altında bir çocuğun yaşayacağı deneyimlerin tümü” şeklinde tanımlanabilir. Program tanımının üç ana ögesi vardır: İçerik, bir başka deyişle ne öğretileceği; öğretim metodu; nasıl öğretileceği, öğretimin sırası yani; ne zaman öğretileceği (Zembat, 1999).²

Okul öncesi eğitim boyunca gerçekleştirilmeye çalışılan okul öncesi eğitim amaçları ancak belli bir eğitim programı sayesinde gerçekleştirilir. Eğitim programı, çocuğun yaş ve gelişim düzeyine, bulunduğu çevrenin özelliklerine, çocuğun ve toplumun ihtiyaçlarına göre çeşitlenip şekillenir. Okul öncesi eğitim programları; 0 – 72 aylar arasındaki çocukların okul öncesi eğitim kurumlarında okul öncesi eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek üzere; belirlenen hedefler doğrultusunda kazandırılmak istenen hedef

¹ Yılmaz, N., ‘Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar’, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul 2003.

² Zembat, R., ‘Okul Öncesi Eğitimde Temel Konular, Öğretmenin Eğitimi El Kitabı’, Ya-Pa Yayın Pazarlama, İstanbul 1999.

davranışlara uygun planlı ve sistemli eğitim yaşantıları düzenleyerek, hedeflere ne ölçüde ulaşıldığını gösteren değerlendirmeyi de kapsayan çalışmalardır(Aral vd, 2000).¹

Okul öncesi eğitim programlarında eğitimciler tarafından çocukların ilgileri göz önünde bulundurularak gelişimsel aktivitelere yer verilir. Program içerisinde çocukların aktif oyun , materyal tanıma, bunları deneme ve bilinçlerini geliştirmelerine fırsat sağlayıcı uygulamalara yer verilmelidir(Zembat, 2001).²

2.1.8. Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Verilen Etkinlikler

2.1.8.1. Serbest Zaman Etkinlikleri

Programın ilk etkinliğidir. Bu etkinlikle çocukların diğer etkinliklere ve güne hazırlanması sağlanır. Bu etkinlikte çocuklar sınıfta bulunan evcilik, kukla, kitap, blok, müzik, bilim ve sanat köşelerinde kendi istekleri doğrultusunda çalışırlar. Bu esnada öğretmen çocuklar yardımı ihtiyacı duyduklarında onlara rehberlik eder. Bu etkinlikler sayesinde çocukların yaratıcılıklarının geliştirilmesi, kendilerini ifade edebilmeleri, yardımlaşma, işbirliği, sorumluluk alma ve problem çözme davranışları gelişir(Aral vd, 2000).³

2.2.8.2. Sanat Etkinlikleri

Sanat etkinliği olarak yoğurma maddeleri, kağıtlar, boyalar , artık eğitim – öğretim araç gereçleri kullanılarak çocuklarla birlikte çalışmalar uygulanır. Bu etkinlikler sayesinde yaratıcılık ve estetik duyarlılığın gelişmesini sağlar. Sanat etkinlikleri uygulanırken öğretmen kullanılacak malzemeleri temin etmeli bunları çocuklara sunup onların rahat bir ortamda çalışmalarını sağlamalıdır.Sanat etkinlikleri sırasında öğretmenin en önemli rolü; hedef, kazanılması beklenen davranışlar ve seçilen konu ile ilgili materyalleri hazırlamak, bunları çocuklara sunmak ve onların rahat çalışabilecekleri sakin bir ortam yaratmaktır. Günlük eğitim programında serbest zaman etkinlikleri içerisinde yer verilmesi gereken sanat etkinlikleri; yoğurma maddeleriyle çalışma, kağıt işleri, boya çalışmaları ve kolaj çalışmalarıdır(Aral vd, 2000).⁴

¹ Aral, N., Kandır, A., Yaşar, C.M., ‘Öğretmen Rehber Kitabı, Okul Öncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları’, Ya-Pa Yayın Pazarlama, İstanbul 2000.

² Zembat, R., ‘Nitelik Açısından Okul Öncesi Eğitim Kurumları ve İlgili Bir Araştırma’, Atatürk Eği. Fak. Yayın No: 40, İstanbul 2001.

³ Aral, N., Kandır, A., Yaşar, C.M., ‘Öğretmen Rehber Kitabı, Okul Öncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları’, Ya-Pa Yayın Pazarlama, İstanbul 2000.

⁴ Aral, N., Kandır, A., Yaşar, C.M., ‘Öğretmen Rehber Kitabı, Okul Öncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları’, Ya-Pa Yayın Pazarlama, İstanbul 2000.

2.1.8.3. Türkçe Dil Etkinlikleri

Okul öncesi eğitim kurumlarında günlük program uygulamalarında yer verilen etkinliklerden biri de Türkçe dil etkinlikleridir. Bu etkinliklerle çocukların yeni kelimeler öğrenerek kelime dağarcıklarının gelişimi desteklenerek çocukların hayal gücü ve yaratıcı düşünme yeteneklerinin gelişmesi sağlanır. Bu etkinlikler sonucunda çocuğun bir gruba katılması, etkileşim kurması, çevresiyle ilgili konulardan haberdar olması ve bilgi kazanması sağlanır. Bütün bu sayılan yararların gerçekleşebilmesini sağlayacak olan kişiler öğretmenlerdir. Okul öncesi öğretmenleri bu etkinlikleri ne kadar iyi planlarsa bu yararların gerçekleşmesi o kadar kolay olur(Tür ve Turla, 1999).¹

Tekerlemeler, parmak oyunları, şiir, bilmece, sohbet ve hikaye Türkçe dil etkinliği zamanında uygulanabilecek çalışmalardır. Bu etkinlikler kısa, basit ve çocukların anlayabileceği şekilde uygulanmalıdır. Öğretmen o günkü konuyu destekleyecek, çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun hikayeler seçer ve sözel olarak okur. Öğretmen hikaye anlatımı sırasında değişik hikaye anlatma araçları olan pazen tahtada figür, hikaye kartları, hikaye kitabı, televizyon şeridi, kukla, slayt, plak, teyp bandı, tepegöz gibi araçlardan da yararlanmalıdır. O gün içerisinde öğrenilen şiir ya da hikayenin pandomim, doğaçlama, rol oynama, hikaye tamamlama, hikaye oluşturma, dramatizasyon ve drama gibi tekniklerle öğrencilerin canlandırma çalışmaları yapmaları sağlanır(Aral vd, 2000).²

2.1.8.4. Müzik Etkinlikleri

Bu etkinlikler, günlük eğitim programında bulunan tüm etkinliklerin içerisinde kullanılabilen bir etkinliktir. Okul öncesi dönemde, müzik etkinlikleri çocukların dil gelişimlerini etkiler, ritme karşı duyarlılık geliştirmelerine yardımcı olur, çocukların kendilerini ifade etmelerine yardım ederek sosyal uyum kazanmalarında önemli rol oynar. Onlara başarı ve güven duygusu kazandırır. Çocukların müzik eğitiminde; müziğin çocuk eğitiminde araç olarak kullanılması, çocuğa temel müzik becerisinin kazandırılarak, estetik duygularının geliştirilmesi hedeflenmektedir(Aral vd, 2000).³

¹ Tür, G., Turla, A., 'Okul Öncesinde Çocuk Edebiyat ve Kitap', Ya-Pa Yayın Pazarlama, İstanbul 1999.

² Aral, N., Kandır, A., Yaşar, C.M., 'Öğretmen Rehber Kitabı, Okul Öncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları', Ya-Pa Yayın Pazarlama, İstanbul 2000.

³ Aral, N., Kandır, A., Yaşar, C.M., 'Öğretmen Rehber Kitabı, Okul Öncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları', Ya-Pa Yayın Pazarlama, İstanbul 2000.

2.1.8.5. Oyun Etkinlikleri

Özellikle okul öncesi eğitim döneminde oyun ve eğitim bir bütün olarak düşünülmektedir. Eğitim programlarının çocuk açısından daha yararlı olabilmesi için oyun önemli bir araç olarak kullanılabilir. Öğretmen öncelikle oyunu tanıtır, kurallarını açıklar ve rollerin dağıtımını yaptıktan sonra oyun oynanır.

Öğretmen oyun sırasında çocukları cesaretlendirici, onlara karşı hoşgörülü ve tarafsız davranışlar sergilemelidir(Aral vd, 2000).¹

2.1.8.6. Fen – Doğa ve Matematik Etkinlikleri

Bu etkinlik zamanında bitki yetiştirme, hayvan besleme, deneyler, gezi ve gözlemler, sınıfa konuk çağırma ve fen – doğa köşelerinde bulunan eğitim – öğretim araç gereçleri kullanılarak yapılan çalışmalar gibi aktiviteler uygulanır. Bu aktiviteler çocukları gözlem yapmaya, araştırma, inceleme ve keşfetmeye teşvik edici niteliktedir. Fen, doğa ve matematik çalışmaları sırasında kullanılan eğitim – öğretim araç gereçlerini seçerken öğretmen bu eğitim – öğretim araç gereçlerinin problem çözme, deney yapma ve algılama yeteneklerini

geliştirici, çocukların hareket ettirebileceği ve gözlemleyebileceği niteliklerde olmasına dikkat edilmelidir(Aral vd, 2000).²

Fen ve doğa çalışmalarında kullanılacak yöntem mutlaka çocukların aktif katılma esasına dayanmalıdır. Çocukların bizzat yaparak yaşayarak öğrenebilecekleri gözlem çalışmaları, deneyler, sınıflama ve karşılaştırma yapma etkinlikleri, sanat, öykü çalışmaları, müzik, drama, oyun, yiyecek hazırlama, eğitici oyuncaklarla oyun gibi bir çok etkinlik yoluyla fen ve doğa hedeflerine ulaşmaya çalışılmalıdır(Akgün, 2001).³

2.1.8.7. Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmaları

Bu etkinliklerde okuma yazma çalışmaları yapılmaz. Okuma yazmaya hazırlık çalışmaları uygulanır. Bu çalışmalar da basitten zora doğru sıralanmalıdır. Önce çocuklar parmaklarını kendi bedenleri üzerinde, havada, camda vb. farklı zeminlerde değişik

¹ Aral, N., Kandır, A., Yaşar, C.M., 'Öğretmen Rehber Kitabı, Okul Öncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları', Ya-Pa Yayın Pazarlama, İstanbul 2000.

² Aral, N., Kandır, A., Yaşar, C.M., 'Öğretmen Rehber Kitabı, Okul Öncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları', Ya-Pa Yayın Pazarlama, İstanbul 2000.

³ Akgün, Ş., 'Fen Bilgisi Öğretimi', Pegem A Yayıncılık, Ankara 2001.

şekiller oluşturacak şekilde hareket ettirerek başlarlar. Bu çalışmalarını üç boyutlu çalışmalar ve kağıt üzerinde yapılan çalışmalar izler(Aral vd, 2000).¹

2.2. Okul Öncesi Eğitimde Bilgisayar Destekli Eğitim

2.2.1.Eğitim Teknolojisi

Bireyleri toplumun ve çağın gereksinimleri doğrultusunda yaşama hazırlamak eğitimin temel görevlerinden biridir. Eğitim sistemleri, bilgi çağına uygun, bilgi toplumunun gerektirdiği özellikleri taşıyan bireyler yetiştirmek zorundadır. Eğitim sisteminin bu görevi yerine getirirken bireyleri hem yeni teknolojiden haberdar etmesi hem de bunlardan öğretme – öğrenme sürecinde yararlanması kaçınılmazdır. Bu özellikleriyle eğitim kurumları teknolojik gelişmeleri izlemek, bu teknolojileri kullanmak, bunların nasıl kullanıldığını öğretmekle yükümlüdür (Akkoyunlu, 1995).²

Son yıllarda teknolojideki hızlı gelişim eğitim sistemini doğrudan ve birçok yönden etkilemiştir. Bu teknolojik araçlar içerisinde en gelişmişlerinden birisi de kuşkusuz bilgisayarlardır. Bilgisayarlar hem öğrenme öğretme sürecini hem de programı etkilemiştir(Akkoyunlu, 1998).³

Eğitim teknolojisini kavramsal düzeyde inceleme konusu yaptığımızda bu kavramı oluşturan “eğitim” ve “teknoloji” kavramlarına açıklık getirmek gereklidir. Eğitim bireyde kendi yaşantısı yolu ile kasıtlı ve istendik davranış değişikliği meydana getirme sürecidir (Uşun, 2004).Teknoloji sözcüğü ise incelendiğinde, kapsamı içerisinde makineler, işlemler, yöntemler, süreçler, sistemler, yönetim ve kontrol mekanizmaları gibi çeşitli öğelerin yer aldığı görülmektedir. O halde teknoloji bu öğelerin belirli bir düzende bir araya getirilmesiyle oluşan ve bilim ile uygulama arasında köprü görevi yapan bir disiplin olarak tanımlanabilir(Alkan, 1997).⁴

Eğitim teknolojisi eğitim felsefelerince belirlenen eğitim hedefleri ve değerlerine erişebilmek için gerekli yol ve yöntemlerle ilgilenen bir disiplindir. Bu disiplin eğitimin ne ve niçin’i saptadıktan sonra bunun nasıl gerçekleştirilebileceği konusıyla uğraşmaktadır. Bu alanın kapsamı eğitimde program geliştirme süreçleri, eğitim teknolojisini oluşturan

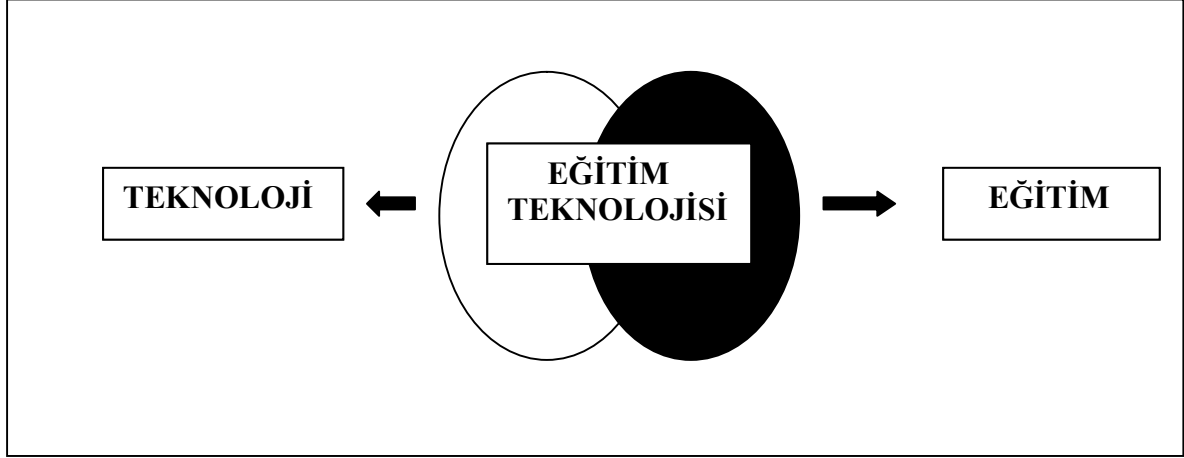
¹ Aral, N., Kandır, A., Yaşar, C.M., ‘Öğretmen Rehber Kitabı, Okul Öncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları’, Ya-Pa Yayın Pazarlama, İstanbul 2000.

² Akkoyunlu, B., ‘Bilgisayarların Eğitimde Kullanılması ve Bilgisayar Okuryazarlığı’, Eğitim ve Bilim, Sayı 308, 1995.

³ Akkoyunlu, B., ‘Bilgisayar ve Eğitimde Kullanılması, Çağdaş Eğitimde Yeni Teknolojiler’, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fak. Yayınları, Eskişehir 1998.

⁴ Alkan, C., ‘Eğitim Teknolojisi’, Anı Yayıncılık, Ankara 1997.

öğeler, öğretim kademeleri, disiplin alanları, kuram ve uygulama uzantısı ya da bilim endüstrisi ve eğitim endüstrisi gibi değişik açılardan incelemek olanaklıdır(Alkan, 2005).¹

Şekil 2.1. Eğitim Teknolojisi(Gürkan, 2005).

Eğitim ve teknoloji, bireylerin yaşamlarını ulusların arasındaki siyasal-ekonomik-kültürel ilişkileri ve toplumların sosyal refah düzeylerini belirlemede en önemli faktörler arasındadır. Özellikle teknolojide yaşanan değişim ve gelişmeler eğitim, bağlı olarak da toplumu etkilemektedir. Bu nedenle teknoloji ve eğitim birbirleriyle ilintili kavramlardır.

Geniş kapsamlı ve çağdaş eğitim teknolojisi anlayışı öğrenme – öğretme etkinliklerinin sistem yaklaşımına göre düzenlenmesini, uygulanmasını ve geliştirilmesini esas almaktadır(Uşun, 2004).²

Çağımız eğitiminde sayı ve kalite yönünden problemlerin çözümünü öğretim programları ve onun uygulamada rehberi olan planların işlevlerini yerine getirebilmelerini gerçekleştirebilmek için gereksinim duyulan teknoloji, eğitim teknolojisidir.

Eğitim teknolojisi ile ilgili olarak yapılan tanımlamalar ve yaklaşımlar incelendiğinde; bu kavram her bir araştırmacı tarafından değişik olarak tanımlanmış gibi görülse de tanımlardan çıkartılan ortak nokta; eğitim teknolojisinin eğitimde öğrenme – öğretme süreçlerinde niteliği arttıran ve bu süreçleri öğretmen ve özellikle de öğrenci açısından daha da verimli ve etkili hale getiren ve eğitimde “nasıl öğretilim?” sorusuna yanıt veren bir teknoloji olduğudur(Uşun, 2004)³

¹ Alkan, C., ‘Eğitim Teknolojisi’, Anı Yayıncılık, Ocak 2005.

² Uşun, S., ‘Bilgisayar Destekli Öğretimin temelleri’, Nobel Yayıncılık, Ekim 2004.

³ Uşun, S., ‘Bilgisayar Destekli Öğretimin temelleri’, Nobel Yayıncılık, Ekim 2004.

Ayrıca eğitimde kullanımı kaçınılmaz olan kitap, kalem, kara tahta, sınıf artık yerini ekran, kalve, fare (mause), disk yani bilgisayara ve sınıfta bilgisayar ağları vasıtası ile uzaktan görmeye bırakıyor. Bu değişim teknolojinin gelişmesi ile bilgisayar dünyasında ortaya çıkan ve kullanımı gittikçe yaygınlaşan CD ROM (Compact Disk Read Only Memory), Hypertext, Multimedia, Hipermedia, Intermedia, Internet gibi yeni araç ve ortamlarla anılmaktadır(Koraltürk, 1997).¹

Teknolojide yaşanan herhangi bir gelişme eğitimi şu yönlerden etkilemektedir:

- Teknolojik ortamda yaşayacak bireylere gerekli genel yetenekleri kazandırma,
- Teknolojik ortamın gerektirdiği niteliklere sahip insan gücünü yetiştirme,
- Teknolojik olanaklardan yararlanma (Alkan, 1997).²

Eğitim ve öğretimde teknoloji kullanma nedenleri ise şunlardır:

- Eğitim ve öğretime erişimi artırmak,
- Öğrenimin kalitesini yükseltmek,
- Eğitim maliyetlerini azaltmak,
- Eğitimde maliyet etkinliği sağlamak,
- Teknolojik değişim zorunluluğuna karşılık vermek,
- Öğrencilere çalışma ve özel hayatlarında ihtiyaç duyacakları becerileri teknoloji ile sağlamak.

Eğitim kalitesinin bu hizmeti yerine getirilmesi sırasında kullanılan girdilerce belirlendiği söylenebilir. Bu girdiler öğretim elemanları, yöneticiler, hizmetliler, eğitim araç ve gereçleri, öğretim programları ve öğrencilerdir. Eğitim kalitesinin en iyi göstergesi, eğitim sürecinden geçirilen öğrencilerin nitelik ve nicelikleridir.

Teknoloji insanların gereksinimlerinin belirlenmesi, mevcut bilgiyi, malzemeyi, kaynakları ve enerjiyi kullanarak bu gereksinmelerin yerine getirilmesi çabalarını kapsamaktadır. Teknoloji eğitimi ve eğitimsel teknoloji terimlerinin anlamları genellikle birbirleriyle karıştırılmaktadır. Teknoloji eğitimi; teknoloji hakkında bilme, yapma,

¹ Koraltürk, S., 'İstanbul'daki Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Eğitimde Bilgisayar Kullanımının Tespiti ve Yöneticiler ile Öğretmenlerin Bilgisayarlara Karşı Tutumlarının İncelenmesi', Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ens. Anaokulu Öğretmenliği ABD, 1997.

² Alkan, C., 'Eğitim Teknolojisi', Anı Yayıncılık, Ankara 1997.

teknolojiyi kullanma ve eleştirme konularını kapsar. Eğitim teknolojisi ise teknolojinin, özellikle bilgisayar tabanlı teknolojinin, öğrenmeyi desteklemek üzere eğitimde kullanılması olarak tanımlanmaktadır.

Eğitim teknolojisinin çağdaş gelişim boyutlarını oluşturan temel olgular: bilimsel, sosyal, ekonomik, kültürel ve teknolojik boyutları içermektedir. Teknolojik boyut kapsamlı, işlevsel, kültürel boyutu olan bir disiplindir. Bu disiplin eğitimde teknolojik ürünlerden yararlanmayı sağlamaktadır. Bu yeni teknolojik boyutların tümünün incelenmesi gerekir. Örneğin;

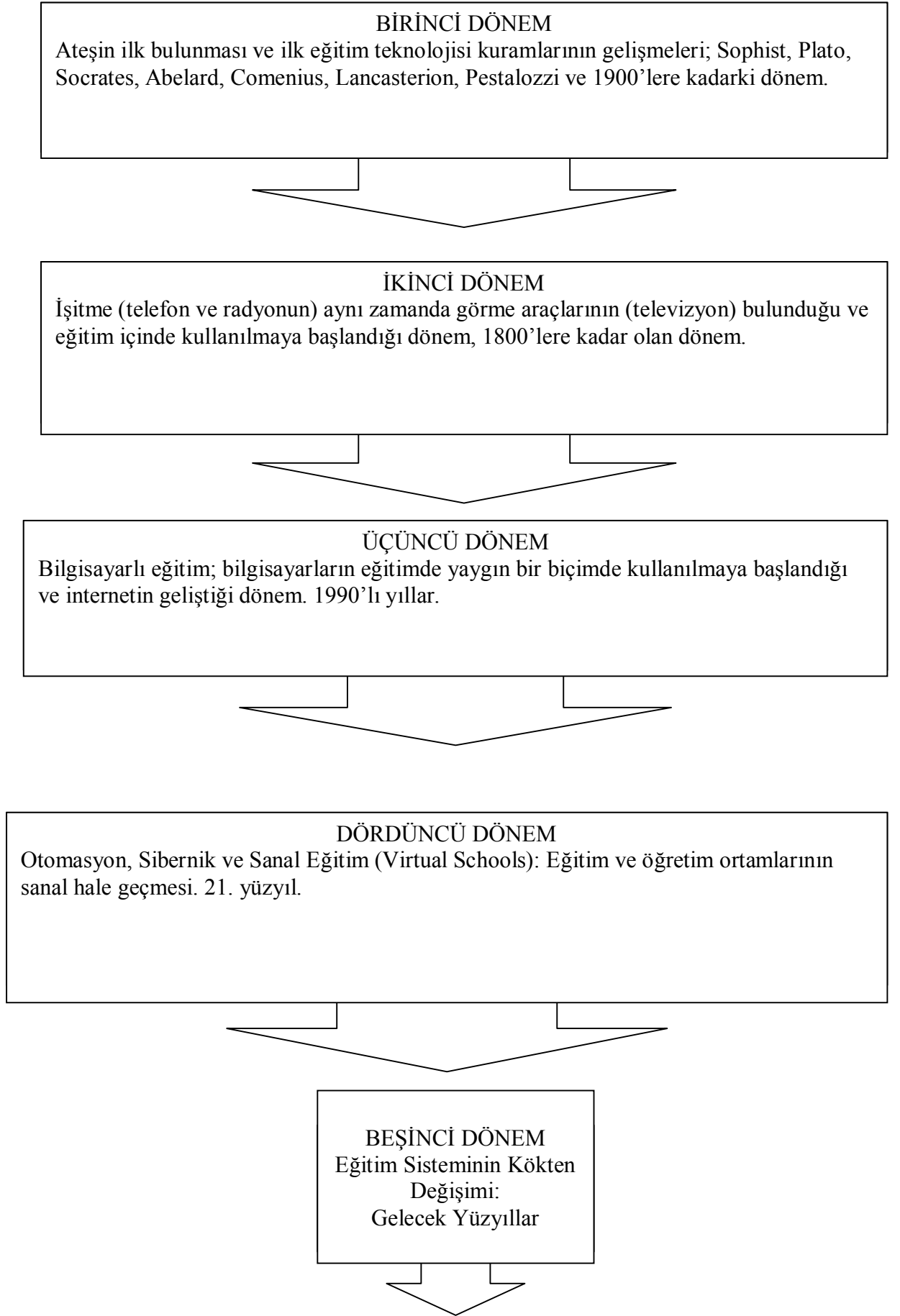
- Televizyonla öğretim,
- Bilgisayarla öğretim,
- Programlı öğretim,
- Modüler öğretim,
- Ünite kredi sistemi ve diğerleri (Alkan, 2005).¹

Eğitimde teknolojinin kullanımı son birkaç yıldır oldukça geniş biçimde tartışılmaktadır. Teknolojideki gelişmeler ve eğitim hedefleri artık birbirine oldukça paralel olarak ilerlemekte; bu da düşünme ve öğrenme biçimlerini geliştirmek için eğitime birçok olanak sunmaktadır. Bilgisayar ve diğer teknolojik elektronik ürünlerin ‘teknoloji’ terimiyle

ifade edilmesine yönelik olmasına karşın, bu tanım üretim ve süreç olmak üzere iki hususu içermektedir. Üretim, teknolojinin şekillendirildiği alet, süreç ise teknolojinin bilgi boyutudur.

Eğitimsel teknolojide kullanılan en güçlü ve gelişmiş araç bilgisayardır. 1970’lerde bilgisayar ancak yüksek seviyeli bir dil ve programlama ile kullanıldığından, eğitimde bilgisayar kullanımı kısıtlı kalmıştır. 1980’lerde bilgisayarın eğitimde kullanılması konusunda daha büyük bir ilerleme gerçekleşmiştir. Büyük sistemlerde çalışan birçok bilgisayar destekli eğitim (BDE) yazılımı mikrobilgisayarlarda çalışmak üzere düzenlenmiş, böylece bilgisayarın eğitimdeki rolü programlanandan çok öğretici olarak değişmiştir.

¹ Alkan, C., ‘Eğitim Teknolojisi’, Anı Yayıncılık, Ocak 2005.

Şekil 2.2. Eğitim Teknolojisinin Tarihsel Gelişimi(Gürkan, 2005).

1980'lerin sonuna doğru kişisel öğrenmeyi destekleyici, daha kolay kullanımlı, etkin bilgisayar tabanlı araçlar geliştirilmiştir. 1990'larda ise bilgisayarlardaki teknolojik gelişmenin eğitim hedefleri ile düşünülmesi; kişisel bilgisayarların bir üretkenlik aracından tam teşekküllü bir eğitim aracına dönüşmesi ve öğrenme araçlarının dünya çapında oluşturduğu ağa Internet aracılığıyla kolayca erişilebilmesi ile eğitimde devrim yaratılmıştır(Arı ve Bayhan, 2002).¹

Eğitim teknolojisi, eğitimle ilgili kuramların öğretmen ve özellikle de eğitim etkinliklerinin merkezinde yer alan(hedef kitle) öğrenci açısından en etken ve verimli uygulamalara dönüştürülebilmesi için; kuramsal esaslar, hedef, öğrenci , insan gücü, ortam, yöntem- teknik, öğrenme durumları ve değerlendirme gibi öğelerden oluşturulmuş uygulamalı bir bilim dalıdır. Eğitim teknolojisi eğitim uygulamalarında oldukça önemli yararlar sağlamaktadır. Bu yararlar genel bir yaklaşımla ele alındığında eğitim teknolojisinin, eğitim bilimleri ve sistemine, özel olarak bireye (öğrenciye), eğitimde öğretmen, uzman, yönetici vb. insan gücüne, öğrenme-öğretme sürecine ve kitle eğitimine sınırsız olanaklar sağladığı görülmektedir(Uşun, 2004).²

Eğitimsel teknolojiye BDE'yi kullanma konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Allesi ve Trollip (1991) bilgisayarın eğitimde kullanılması hakkındaki önerilerini şöyle açıklamaktadırlar. Bilgisayarların; (1) çocuklara bilgi sunan eğitimcilerin de dahil olduğu eğitimsel sürece katılması; (2) materyal ile etkileşimde olan çocuklar tarafından bir araç olarak kullanılması (3) çocuğun akılda tutması, akıcılığı sağlamak ve çocukların öğretilen konuyu öğrenip öğrenmediklerini değerlendirip bir sonraki adımın ne olacağını belirlemek amacıyla kullanılması. Böylece BDE ile ders verme, alıştırmaya yapma, uygulama yapma, oyun ve kategoride organizasyon yapılacağını ileri sürmüşlerdir.

Old, Schwartz ve Willie de (1980) BDE'de yazılımların önemine dikkat çekmiş ve çocukların kendi sorularını sormalarını destekleyen, teşvik eden değişik öğrenme modellerine radikal olarak damgasını vurmuş yazılımlarla öğrenmenin gerçekleştirilebileceğini belirtmişlerdir.

Taylor (1980) ise BDE'de bilgisayarın üç ana rolü üzerinde durmuştur:

¹ Arı, M., Bayhan, P., 'Okul Öncesi Dönemde Bilgisayar Destekli Eğitim', Epsilon Yayıncılık, Kasım 2002.

² Uşun, S., 'Bilgisayar Destekli Öğretimin temelleri', Nobel Yayıncılık, Ekim 2004.

- Öğretmen rolü (tutor): Öğretmeni bütünleyici ve öğretmene yardımcı olarak kullanılması.
- Araç rolü (tool): Öğretimde araç olarak bilgisayarı kullanma.
- Öğrenme rolü (tutee): Bilgisayar ile öğrenme yapılması.

Bu görüşlerin tümünün temelinde öğrenme yatmaktadır. John Dewey'in de belirttiği gibi, öğrenmenin temelinde amaçsız oyun sırasında oluşan bir durum yatar. Böylece öğrenme sırasında doğal ipuçlarının değerlendirilerek geliştirilmesi, çocuğun dili kullanması ve sosyal dünyaya girmesi teşvik edilmektedir.

Eğitimsel teknolojiyi kullanmanın sebepleri şunlardır:

- Çocukların değişik oranlarda öğrenmeleri ve gelişmeleri:

Eğitimsel teknolojinin kullanılması eğitimi bireyselleştirir. Bilgisayar sistemleri çok değişik geçmişleri, ilgileri ve motivasyonları olan çocukların özelliklerine göre öğrenme olanağı sunmaktadır.

- Değerlendirme ve iletişim bilgisinde ustalaşmaları:

Eğitimsel teknolojiler, çocukları tartışma yapmaya, fikirleri formüle etmeye, kritik düşünmeye, tartışmaya girip problem çözmeye ve gerçekliği test etmeye itmektedir. On – line araçlar ve kaynaklar, çocukların etkili bir şekilde sonuç çıkarmalarına ve bilgileri değerlendirmelerine imkan tanır. Sonradan düşünceleri ve sonuçları ile iletişim kurmaya yönlendirir. Bu iletişim okuma, düşünme, yazma, yaratıcılık ve diğer imajları veya organizasyonları ve bilgisayardaki bilgi bankasını kullanarak bilgi üretmeyi sağlayabilir.

- Eğitimsel teknolojinin, çocukların düşünme ve yazma konusundaki nitelik ve niceliklerini artırmayı desteklemesi:

Eğitimde bilgisayarın başarılı sonuçlarından biri, çocukların yazmalarını geliştirmesidir. İnce motor yeteneklerdeki, özellikle eli kullanmadaki güçlük klavyeye taşınmamaktadır.

- Eğitimsel teknolojinin çocukların problem çözme yeteneklerini geliştirebilmesi:

Bilgisayar destekli eğitim uygulamalarında veri tabanları, grafik programları ve multimedia özelliği olan programlar, çocukların bağımsız olarak organize etmelerine, analiz edip geliştirmelerine ve kendi çalışmalarını düzenlemelerine olanak sağlamaktadır. Bu da çocukların bilişsel gelişiminde problem durumunu çözmeye odaklanmalarını sağlamak ve problemin durumunu çözüm stratejilerini yeniden test edip hemen sonuca ulaşmalarını kolaylaştırmaktadır.

- Eğitimsel teknolojinin sanat duygusunu beslemesi:

Video üretimleri, dijital fotoğraflar, bilgisayar tabanlı animasyon gibi sanat formları çocuğun sanat duygusunu büyük oranda geliştirmektedir. Bu araçlar sözel ve yazılı iletişim şekilleri ile, çocukların oluşturdukları sanatsal formların değişik biçimlerini sağlamaktadır.

- Çocukların evde de var olan kaynakları eğitimsel teknikler ile kullanabilmeleri:

Eğitimsel teknoloji, çocukların dünyanın her tarafına az masrafla hemen ulaşmalarına ve kültürleri ilk elden öğrenmelerine izin verir.

- Eğitimsel teknolojilerin çocuklar için anlamlı çalışma fırsatları sağlaması:

Eğitimsel teknoloji, çocukların dünyanın diğer çocukları ile bağlantılar kurarak yeni kaynaklara ulaşmalarını sağlamaktadır. Bilgisayarla öğrenmeleri ve öğrenerek ürettiklerinin sergilenmesi, çocukların motivasyonunu artırmaktadır.

- Çocukları ileri teknoloji ile tanışma fırsatı bulmaları:

Laser diskler, CD – ROM’lar, DVD’ler çocuklara çok değişik materyalleri kullanma olanağı sağlar. Uzaktan eğitim teknolojileri çocuklara öğrenim deneyimleri getirebilir.

- Eğitim teknolojisinin çocukların öğrenirken kendilerini rahat hissetmelerini sağlaması:

Eğitimsel teknolojiler çok çeşitli ürünler sunarken, çocukların öğrenirken kendilerini rahat hissetmelerini sağlayacak şekilde, kontrolün onlarda olduğu hissini vererek düzenlenmiştir.

- Okulların eğitim teknolojileri ile üretim ve etkilerini artırmaları:

Eğitimciler, eğitim teknolojilerinin öğrenmeyi ve çocukların bireysel ihtiyaçlarını nasıl destekleyeceği konularında planlar yaparak, çocukların üretken hale gelmelerini sağlamalıdır(Arı ve Bayhan, 2002).¹

Eğitim kalitesinin artırılmasında etkili olan bir diğer unsur da araç ve gereçlerdir. Eğitim hizmetinin sunumunda kullanılan araçların çağın teknolojisine uygun olmaları ve tüm öğrencilerin bu araçlardan eşit şekilde yararlandırılması gerekir. İletişim sağlama, motive etme, davranış geliştirme ve öğrenci seviyesine uygunluk özelliklerine sahip olmalarına bağlıdır.

Eğitimin önemi; demografik yapılanmalar göz önüne alındığında, ihtiyaçlar ortaya konulduğunda, vizyon belirlendiğinde, eşitlik ilkesi öne çıkarıldığında daha da fazla

¹ Arı, M., Bayhan, P., ‘Okul Öncesi Dönemde Bilgisayar Destekli Eğitim’, Epsilon Yayıncılık, Kasım 2002.

artmaktadır. Okulların gösterdikleri çabalara rağmen, günümüz eğitim sistemlerinin çağın değişim ve gelişmelerine uymada, ihtiyaçları karşılamada yetersiz kaldıkları çok açıktır.

Eğitim modelleri öğrenme kültürü geliştirmekten çok okul ve öğretmen hakimiyeti üzerine yoğunlaşmıştır. Oysa ki okul kavramının dar bir biçimde belirlenmiş çerçevesi öğrenmenin daha geniş bir anlamda desteklenmesi fikrine izin vermemektedir. Bu durum eğitim sistemlerine yeni uygulamaların katılmasını zorunlu kılmaktadır. Bilgisayarlı eğitim de geleneksel eğitimden sonra en yaygın olan eğitim uygulaması olarak sisteme yerleşecektir.

Televizyon , eşya , olgu ve olayların küçük bir ekranda iki boyutlu ve sesli , izlenmesini sağlar. Televizyonun en güçlü yanı olgu ve olayların olduğu anda olduğu gibi verilmesidir. Kapalı devre yayınları da televizyonun yaygın kullanılma biçimidir. Gerçek dünyada olayların ve nesnelerin sınıf ortamına en gerçekçi şekilde taşınabildiği materyal türlerinden biri de öğretimsel televizyon programları ve video kasetleridir

Bu materyaller sayesinde , öğrenciler , fiziksel uzaklık nedeniyle ulaşamadıkları yerleri tanıma , farklı kültürleri , farklı mekanları ve hayat biçimlerini inceleme , sosyal ve doğal olayların neden ve sonuçlarını araştırma şansına kavuşurlar. Ayrıca bu materyaller , öğrencinin birden fazla duyu organına hitap ettiği için , öğrenme süreci sonunda kazanılan hedef davranışlar daha kalıcı olmaktadır.

Video , önceden kaydettiği ses ve görüntüyü bir alıcıyı ileten elektro mekanik bir araçtır. Video , televizyonla bütünleşen bir ortam olarak öğrenmede yeni yöntemler yaratmakta ; uzaktan öğretim ve bireysel öğrenme süreçlerinde büyük potansiyele sahip bulunmaktadır.

VCD , bilgisayar ve videodisk göstericisinin bir araya getirilmesi ile oluşturulan yeni bir teknolojidir. Videodiskteki görüntüyü ekrana taşıyarak kalve ve mause ile programa müdahale imkanı tanır. Ayrıca mikrofon ve video – kamera aracılığıyla bireysel çalışmaların oluşturulmasına ve etkileşimin sağlanmasına imkan tanınması bu teknolojinin eğitici ortamlarda önemini gün geçtikçe arttırmaktadır (Halis ,2002).¹

¹ Halis, İ., 'Öğretim teknolojileri ve Materyal Geliştirme', Nobel Yayın Dağıtım, Eylül 2002

Bilgi teknolojilerinin her gün biraz daha gelişip yaygınlaşmalarında önemli yeri olan bilgisayarlar, bir çok yeni bilgi teknolojisinin oluşumunda ana öge olmaktadır. Çeşitli ek donanım bağlanmasına açık olan bilgisayarlar bu sayede çok amaçlı fonksiyonunu devam ettirmektedir (Halis, 2002). Bilgisayar gerek sayısal gerekse alfabetik verileri işleyen elektronik bir aygıttır. Bilgisayar, verileri belirli bir program mantığı içinde okuyarak, onları kendi anlayabileceği bir dile çeviren ve sonuçları kullanıcıya sunan, ayrıca verileri saklayabilen ve belleğinde tutabilen elektronik bir araçtır (Demirel , vd, 2004).¹

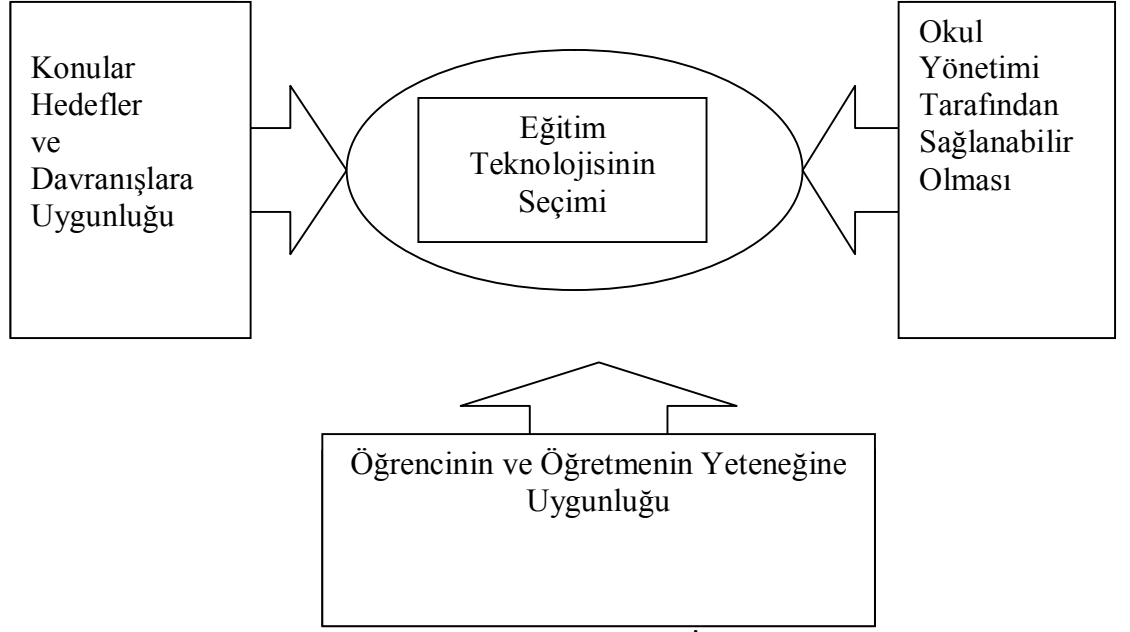
Data – şov (DataShow) olarak da adlandırılan projektörler, PC lerle düzenlenen tüm görüntü, film , CD ,slayt vb. materyalin ekrana yansıtılmasına yarayan araçtır (Halis, 2002). Data şov, video projektörlerinin pahalı olmasından dolayı onların işlevini yerine getiren ve bir tepegözle birlikte çalışan bir araçtır. Video projektörüne göre hacim olarak daha küçüktür ancak görüntü kalitesi açısından genelde video projektörleri kadar iyi değildir.

21. asır bilgi çağı olacaktır. Gelişen iletişim teknolojileri sayesinde küresel iletişim ağları kurulmuştur. Teknolojik gelişmeden eğitim sisteminin yapısı, öğrenme – öğretme ortamları, uygulanan faaliyetler de etkilenmektedir. Sunulan eğitim hizmetlerinde teknolojiyi kullanmak her ülkenin ana hedefi olmuştur. Bunun sonucu olarak radyo, TV, bilgisayar, uydu v.b. iletişim araçları öğrenme–öğretme ortamlarında kullanılmaktadır ve gelişmelere uygun olarak kullanılmaya devam edilecektir. Çağdaş teknolojiyi kullanan okullar daha kaliteli hizmet vermekte ve başarılı olmaktadır.

Teknoloji seçimi yapılırken göz önünde bulundurulması gereken bazı kurallar vardır. Bu kuralların temel amacı, etkili öğrenme-öğretme ortamları sağlamaktır. Aşağıdaki şekilde eğitim teknolojisinin seçimine etki eden faktörler özetlenmektedir(İşman, 2003).²

¹ Demirel, Ö., Seferoğlu, S.S., Yağcı, E., ‘Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme’, Pegem A Yayıncılık , Eylül 2004.

² İşman, A., ‘Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme’, Değişim Yayınları, İstanbul 2003.

Şekil 2.3. Eğitim teknolojisinin seçimine etki eden faktörler(İşman, 2003).

2.2.2. Bilgisayar ve Eğitim

Medeniyetin geldiği noktada , hayat boyu öğrenme kaçınılmaz olmuştur. Günümüz toplumları da , öğrenme ihtiyaçlarını yeniden sorgulamak zorunda kalmışlardır. Bilgiye ulaşabilen ulaştığı bilgiyi kendi bünyesine adapte edebilen , buna yenilerini katabilen ve bu bilgiyi yayabilen toplum ya da kişiler güçlü olarak kabul edilmektedir. Günümüz toplumunun ihtiyacı olan insan profili , dünün toplumlarının ihtiyacı olan insan profilinden farklıdır.

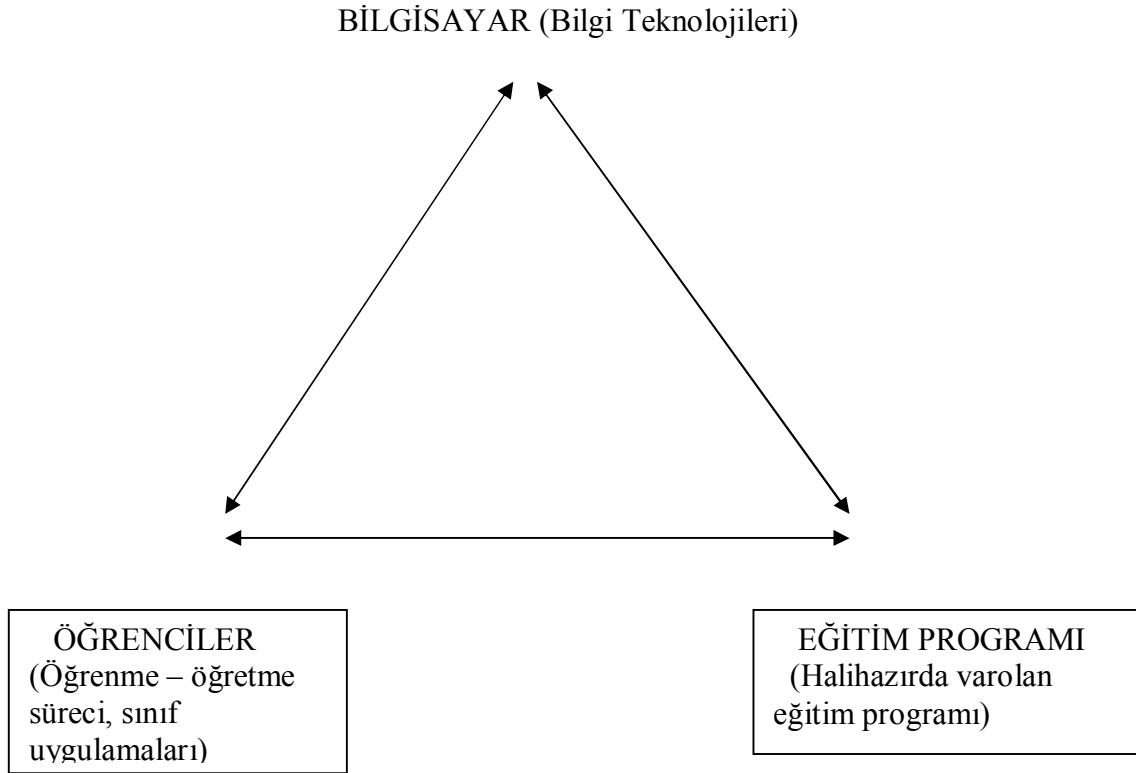
Küreselleşme bilim ve teknolojideki gelişme ; bilgi toplumunun gerektirdiği insan gücü profilini belirleyen temel faktörler arasına katılmıştır. Eğitim sürecinin niteliği ve niceliği üzerinde tartışılmaya başlanmış ve eğitimde yeniden yapılanma gündeme gelmiştir.

Teknolojiyi kullanabilme , 2000’li yılların eğitimci ve öğrencilerinin kazanması gereken temel beceri olacaktır. Çünkü , teknoloji ; bilgiye ulaşmada , bilgiyi kullanmada , bilgi üretmede , bilgiyi paylaşmada ve yayabilmede temel araçtır. Bizi bilgiye ulaştıran en gelişmiş araç ise bilgisayarlardır. Günümüz toplumlarında bilgisayar kullanımı , diğer bir deyişle bilgisayar okuryazarlığı önemiyet kazanmıştır.

Hatta 20. yy insanı için okuma yazma nasıl olmazsa olmaz bir beceri ise günümüzde de bilgisayar okur yazarlığı o denli önemlidir ve bilgisayar okur yazarı olmayan birey modern ya da çağdaş sayılmamaktadır.

Bilgisayar okur yazarlığı ; bilgisayarlarla halledilecek her türlü işini görebilecek düzeyde bilgisayarları kullanabilmek olarak ifade edilebilir. Bilgisayar aracılığıyla yazılarını yazmak , banka işlemlerini yapmak , bilgiye ulaşmak , iletişim kurmak , ticaret yapabilmek ya da alışveriş yapabilmek , muhasebe tutmak ve tüm bunları yazıcıdan çıkarmak vb çalışmalar bilgisayar okur yazarlığının temel konuları arasında yer almaktadır.

Bilgisayarla öğretim , psikologlar tarafından geliştirilmiş yeni öğrenme – öğretme ilkelerinin eğitimciler tarafından programlı öğretim ve değişik öğrenme stratejilerine göre elektronik araçlara uygulanması esasına dayanan bir öğretim yöntemidir. Bu süreçle bilgisayar bir öğretim makinesi gibi fonksiyon göstermektedir (Alkan , 2005).¹

Şekil 2.4. Bilgisayarların öğrenme öğretme sürecinde kullanımı(Deryakulu, 1998).²

¹ Alkan, C., 'Eğitim Teknolojisi', Anı Yayıncılık, Ocak 2005.

² Deryakulu, D., 'Çoklu Ortamları Çağdaş Eğitimde Yeni Teknolojiler', Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fak. Yayınları, Eskişehir 1998.

Çağımızda bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeler ekonomik sistemi olduğu kadar eğitimsel ve sosyal sistemleri de etkilemektedir. Günümüzde bilgi, gelişmiş toplumlarda ekonomik gelişmenin anahtarı haline gelmiştir. Teknoloji ise eğitim sürecinin geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Bilgi teknolojisinin hızla gelişmesi, bilgi toplumlarının ortaya çıkmasına neden olmuş, toplumların yeni teknolojik gelişmeleri izlemeleri ve kendilerine uyarlamaları zorunlu hale gelmiştir. Bilginin ve öğrenci sayısının hızla artması bir takım sorunları da beraberinde getirmiş, eğitim sürecinin ve niteliğinin gelişmesinde önemli rol oynayan, yeni teknolojilerin eğitim kurumlarına girmesi zorunlu hale gelmiştir. Söz konusu yeni teknolojik sistemlerden birisi de, “en etkili iletişim ve bireysel öğretim aracı” olarak nitelendirilen bilgisayarlardır(Uşun, 2004).¹

Bilgisayardan bir öğretim aracı olarak yararlanılması fikri, 60’lı yılların başında oldukça sınırlı iken, özellikle 70’li yıllarda mikrobilgisayardan daha ucuz ve kolay kullanılabilen mikrobilgisayarlara geçişle birlikte oldukça büyük hız kazanmış bulunmaktadır. Bugün bilgisayarlar, özellikle endüstriyel yönden gelişmiş ülkelerde çok çeşitli günlük kullanım alanlarının dışında, okullara da girmiş bulunmaktadır. Türkiye’de de M.E.B. tarafından okullarda bilgisayar kullanımı ve bilgisayar destekli eğitimin gerçekleşmesi konusunda pek çok çalışma yapıldığı dikkati çekmektedir. Değişik türde bilgisayar ve bunlara uygun programlar üreten firmaların bu alanda çok büyük bir sanayi oluşturduğu ve bu sanayi ürünlerinin pazarlanmasında kıyasıya bir rekabetin bulunduğu, özellikle bilgisayar alıcısı ülkeler açısından dikkatle üzerinde durulması gereken çok önemli bir husustur(Oktay, 1999).²

Bilgisayarları eğitim süreci ile bütünleştirme girişimleri, bilim adamlarınca üzerinde 30 yıldan fazla bir süredir çalışılmakta olan bir konudur. Bu çalışmaların bir kısmı sonuçlanmış bir kısmı ise devam etmektedir. Bir çok durumda bilgisayarların okula gelişi çok hızlı olmuş ve dikkatli bir plan yapmak için zaman bulunamamıştır. Günümüzde bilgisayarların eğitimde nasıl ve hangi amaç için kullanılacağı, ülkelerin politikalarına göre değişmekte, bu konuda henüz yanıtlanmamış pek çok soru bulunmaktadır. Bu durumda bilgisayarı bir eğitim aracı olarak kullanmadan önce bir takım önemli noktaların göz

¹ Uşun, S., ‘Bilgisayar Destekli Öğretimin temelleri’, Nobel Yayıncılık, Ekim 2004.

² Oktay, A., ‘Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem’, Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 1999

önünde bulundurulması gereği ortaya çıkmaktadır; ilk olarak bugün ve yakın gelecekte öğretilmesi gereken konular belirlenmeli, sonra öğretilmesi düşünülen konuların ne şekilde öğrencilere aktarılacağı saptanmalıdır. Son olarak ise verilmesi gereken eğitimin en iyi yöntemle verilebilmesi için, günümüzdeki ve gelecekteki teknolojiye dikkatli bir şekilde göz atılması gereklidir(Uşun, 2004).¹

Bilgisayarların eğitimde kullanılması eğitim yönetiminde bilgisayar ve bilgisayar destekli eğitim olarak da yararlanılmaktadır. Eğitim yönetiminde bilgisayar okul yöneticileri tarafından sınıf, öğretmen, kitap ve diğer eğitim araçlarının, optimal verimi elde edebilecek şekilde planlanmasında kullanılmaktadır(Koraltürk, 1997).²

Günümüzde Okul Öncesi Eğitimin önemi eğitim bilimcileri tarafından kabul edilmektedir (Oktay, 1999).³ Okul Öncesi Eğitim'in amaçlarını gerçekleştirebilmesi için iyi düzenlenmiş eğitim programlarına ihtiyacı vardır (Zembat, 1999).⁴ Son yıllarda eğitim teknolojisinin hızlı bir şekilde ilerlemesi eğitim-öğretim süreçlerini de etkilemiştir (Alkan, 2005).⁵ Eğitim teknolojisindeki en büyük ilerleme bilgisayarın eğitim sürecine girmesidir. Bilgisayarların eğitim-öğretimde kullanılmasıyla eğitim kalitesinin yükseldiğini söyleyebiliriz. Bilgisayar ve bilgisayar paket programları eğitim-öğretimde sıklıkla kullanılmakta ve hatta eğitim programları bilgisayar destekli eğitim programları şeklinde hazırlanmaktadır.

Bilgisayarın, günümüzde çok geniş bir biçimde kullanılması artık kanıksanmıştır. Bilgisayar yoğun olarak birçok alanda kullanılmaktadır. Bu gelişmenin önemli nedenlerinden biri de teknolojinin 1950 yılından beri hızla gelişmesidir. Bilgisayar teknolojisinin son yirmi yılda teknolojik gelişimin bir parçası olması ile bilgisayar küçülmüş, buna paralel olarak hızla ucuzlamış ve birçok ülkede daha rahat alım gücü bulmuştur. Diğer bir neden ise kitlelerin bir bilgisayar çağı yaşamakta olduğumuzun farkına varmasıdır. Bütün bu durumlar eğitimcileri; anne babaları ve genç kuşakları oluşmakta olan bilgisayarlı dünya için hazırlama sorunu ile karşı karşıya bırakmaktadır. Bilgisayarın ucuzlaması ile birçok çocuk oyun oynamak için yeni bir materyal kazanmıştır.

¹ Uşun, S., 'Bilgisayar Destekli Öğretimin temelleri', Nobel Yayıncılık, Ekim 2004.

² Koraltürk, S., 'İstanbul'daki Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Eğitimde Bilgisayar Kullanımının Tespiti ve Yöneticiler ile Öğretmenlerin Bilgisayarlara Karşı Tutumlarının İncelenmesi', Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ens. Anaokulu Öğretmenliği ABD, 1997.

³ Oktay, A., 'Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem', Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 1999

⁴ Zembat, R., 'Okul Öncesi Eğitimde Temel Konular, Öğretmen Eğitimi El Kitabı', Ya-Pa Yayın Pazalama, İstanbul 1999.

⁵ Alkan, C., 'Eğitim Teknolojisi', Anı Yayıncılık, Ankara 2005.

Çocuklar günlük yaşamda birçok şekilde kullanılan bilgisayarı herhangi bir materyali kullanır gibi kullanmalıdırlar. Arabaların yaşantımızda belli etkileri vardır. Çocuklara da bir çok oyuncak araba alır ve onların bunlarla oynamalarını sağlarız. Bunun çocuğun araba bilgisini geliştireceği düşünülebilir. Ama çocuğa oyuncak araba almak, onun araba hakkındaki bilgilerini geliştirmez; çünkü çocuk arabayla oynamaktan hoşlanır. Çocuk bu oyun esnasında motor, algısal, sosyal becerilerini geliştirir. Bir çok insan arabayı kullanır, ama arabanın mekanik aksamından anlamayabilir. Benzer şekilde çocuk da bilgisayarı kullanır; ama bilgisayarın işleyişi, donanımı, programları hakkında detaylı bilgi sahibi olması gerekmez. Çocuğun gelecekte de kullanacağı bilgisayara karşı olumlu bir tavır geliştirmesi ve bilgisayarın kullanımını öğrenmesi konusunda anne babaya da görevler düşmektedir(Arı ve Bayhan, 2002).¹

Bilgisayarlar eğitimde hem amaç hem de araç olarak kullanılmaktadır. Bir amaç olarak bilgisayar öğretimi, bilgisayarların ne olduğu ile ilgili bilgilerden, programlama dillerine kadar oldukça geniş bir alanı kapsamaktadır. Bir eğitim aracı olarak bilgisayarların eğitim açısından üstün yönleri şunlardır:

1. Etkileşimli bir araçtır, öğrenci bilgisayar karşısında denetim yetkisini kullanmayı öğrenir.
2. Büyük bir esnekliğe sahiptir, etkin bir pekiştiricidir, sabrı sonsuzdur.
3. Yazı tahtası, ders kitabı kadar geneldir. Yazı, çizim, grafik, sayı, renk, ses vb. çok çeşitli bildirim simgesini durgun ya da hareketli olarak kullanabilir ve çeşitli kaynaklardan yararlanabilir.
4. Uygun biçimde hazırlanmış her çeşit programı kullanabilir.
5. Ders yazılımlarında çok değişik sürprizlere yer verilerek eğitimi zevkli ve ilgi çekici hale getirebilir.
6. Bireysel öğretimde ve grup öğretiminde kullanılabilir.
7. Programlı öğretimin dayandığı ilkelerin uygulanmasına hizmet edebilir.
8. Öğrencinin sorulara verdiği cevapları kaydeden, istenildiği an sonuçları bildirebilen eşsiz bir sınav aracıdır ve soru da üretebilmektedir(Uşun, 2004).²

¹ Arı, M., Bayhan, P., 'Okul Öncesi Dönemde Bilgisayar Destekli Eğitim', Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2002.

² Uşun, S., 'Bilgisayar Destekli Öğretimin temelleri', Nobel Yayıncılık, Ekim 2004.

Çocuğun bilgisayarla hangi yaşta tanışması ve program öğrenmeye ne zaman başlaması gerektirdiği sıkça tartışılmaktadır. Bu konuda oldukça farklı görüşler olmakla birlikte; bazı eğitimciler çocuğun, okul öncesi çağda bilgisayarla tanışması gerektiğini savunmaktadırlar. Çünkü bu yaşlarda çocuklar her türlü araç ve gerece karşı büyük bir ilgi duymaktadırlar ve henüz bilgisayar konusunda bir korkuları olmamaktadır. Ayrıca okul öncesi çağda bazı temel kavramların çocuğa bilgisayarla öğretilbileceği konusunda ortak görüşler bulunmaktadır. Özellikle ABD'deki birçok eğitimcinin ortak görüşü, modern teknolojinin simgesi olan bilgisayarı kullanma yeteneğinin okumak ve yazmak kadar önemli olacağı çağımızda, çocukların bilgisayarlarla erken deneyim kazanmaları gerektiği şeklindedir. Bu kadar çok tartışılan bilgisayarın eğitimdeki etkisinin ne olacağı konusuna bakıldığında, bilgisayarın yararları ve zararları konusunda pek çok görüş olduğu görülmektedir.

Bu konuda oldukça fazla çalışmış ve 'Logo' gibi çok kullanılan bir programlama dili oluşturmuş eğitimcilerden biri de Seymour Papert'tır. İlk önce Piaget'yle çalışmalar yapan Papert, çocukların neyi bilip, neyi bilmedikleri konusunda karmaşanın çözülmesi halinde en değerli öğrenmenin gerçekleşeceğini ve böylece çocukların dünyalarının anlaşılabilirliğini öne sürmektedir. Bunun bilgisayarla sağlanabileceği görüşünde olan Papert "mikro dünyası" olarak isimlendirdiği dünyada çocuğun kendi kendini yönlendirerek, keşfederek öğrenmesi gerektiğini savunmaktadır. Papert'ın Piaget'nin etkisinde kalması onun çocuğun kendiliğinden öğreneceği savını desteklemesine sebep olmuştur. Çocuklar konuşmayı öğrenirler ve çevreleri yoluyla bu öğrenmeleri pekişir, bütün bunları onlara kimse öğretmez. Papert, bilgisayarla ev veya çiçek çizme ile çocukların geometrinin basit kurallarını otomatik olarak öğreneceklerini savunmaktadır. Keşfederek öğrenme, hem daha akılda kalıcı hem de verimliliği arttırıcı bir öğrenmedir. Bu da keşfederek öğrenmenin eğitimde ne kadar etkili olduğunu bir kez daha vurgulamaktadır.

Bilgisayarla eğitimde amaçlar özet olarak şöyle sıralanabilir:

- 1.Öğrencilerin elektronik çağa hazırlanması.
- 2.Öğrencilere kendi kendilerine öğrenmenin öğretilmesi.
- 3.Öğrenme kapasitelerini geliştirmesi, yaparak öğrenmeyi kolaylaştırmak.

4.Mevcut olan programların öğrenilmesini sağlamak.

5.Araçlı yeni durum için öneri, müfredat programlarının hazırlanması.

6.Öğretmenleri teknolojilere uygun yetiştirmek(Koraltürk, 1997).¹

Çocukların bilgisayar destekli eğitim ile mantıklı düşünmeyi, keşfetmeyi öğrenmektedirler.

Çocuklar, anaokullarında olduğu kadar ilkokullarda da bilgisayar kullanılmaktadır. Özellikle ilk sınıflardan başlayarak programlamayı öğrenmektedirler. Seymour Papert'ın geliştirdiği "Logo" programlama dili yoğun bir biçimde kullanılmaktadır. Bunu ise bilgisayarın ortak dili olan 'Basic' izlemektedir. Aslında, çocuğun programlama öğrenmesi yabancı dil öğrenmesine benzemektedir. Çocuklar nasıl küçük yaşlarda yabancı bir dili konuşmayı çok kolay öğrenirlerse, bilgisayar dilini kullanmayı da rahatlıkla öğreneceklerdir. Eğer çocukların ilgi ve merakları gereksiz yere sınırlandırılmazsa, öğrenme kolay olarak gerçekleştirilebilir.

Bilgisayarın eğitimde kullanılması, yalnız programlama eğitimiyle kalmamaktadır; bilgisayar aynı zamanda eğitim sürecinde yardımcı bir araç olarak kullanılmaktadır. Çocuklara belirli konu ve becerilerin öğretilmesinde ve geliştirilmesinde bilgisayardan yararlanılmaktadır. Bilgisayar eğitim sürecini çocuğun yeteneğine, bilgisine ve öğrenme hızına göre farklılaştırılabilmektedir. Çocuk anlamadığı konuyu istediği kadar tekrarlayabilmekte, alıştırma ile öğrendiklerini pekiştirebilmektedir. Çocuk bunları yaparken, sınıftaki diğer çocukların olası alaylarıyla, öğretmenin hayal kırıklığını veya bıkkınlığını ifade eden tutumlarıyla karşı karşıya kalma korkusundan uzaklaşmaktadır. Bilgisayarın sağladığı renk ve ses olanakları eğitim programının çekici bir biçimde sunulmasına, eğitimin çocuklar için zevkli bir etkinliğe dönüşmesine olanak vermektedir. Ayrıca çocuklar yaptıkları işlemlerin sonuçlarını anında alabilmektedirler. Yaptıklarının yanlış ya da doğru olduğunu görebilmektedirler.

¹ Koraltürk, S., 'İstanbul'daki Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Eğitimde Bilgisayar Kullanımının Tespiti ve Yöneticiler ile Öğretmenlerin Bilgisayarlara Karşı Tutumlarının İncelenmesi', Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ens. Anaokulu Öğretmenliği ABD, 1997.

Eğitimciler, bilgisayarın anında geribildirim (dönüt) vermesinden yararlanabilecekler ve farklı bir etkinliğe geçmenin zamanını saptayabileceklerdir. Eğitimciler, aynı zamanda hangi etkinliklerin yeniden öğretilmesi ve bir sonraki etkinliğin ne olması gerektiği konusunda bilgi sahibi olacaklardır. İlkokul döneminde, bilgisayar okuma yazma çalışmalarında kullanılmaktadır. Bilgisayar çocukların yeni öğrendikleri sözcükleri yeniden yazmalarına ve kendi çalışmalarını düzenlemelerine olanak vermektedir.

Zaman ilerledikçe, bilgisayarın hayatımızda oynadığı rol arttıkça, tüm okullarda bilgisayar kullanılması kaçınılmaz olacaktır. Okullarda bilgisayarla eğitime daha fazla zaman ayrılması için baskılar oluşacaktır. Bu yüzden bilgisayar, ders programlarına en iyi ve en çok yarar sağlanacak biçimde yerleştirilmelidir(Arı ve Bayhan, 2002).¹

Çağımızın en hızlı bilgi aktarım aracı bilgisayardır. Çocukların bilgisayarı öğrenmeleri ve teknolojik araçlara yatkın olmaları açısından bilgisayardan uzak yetiştirilmemesi gerekmektedir. Çocuklar bilgisayarı kavramları öğrenmek, hikaye dinlemek, çizgi film izlemek, oyun oynamak ve resim yapmak amacıyla kullanabilirler(Demirel, vd, 2003).²

Günlük hayatta, sanayide ve ticarete artık tartışmasız bir yere sahip bulunan bilgisayarların pek çok ülkede eğitimde kullanılması, araştırmacılara göre genellikle üç şekilde gerçekleşmektedir:

- Bilgisayar öğrenme: Öğrencinin bilgisayarı kullanmak ve program yapabilmek için gerekli bilgi ve beceriye sahip olmasıdır.
- Bilgisayar aracılığı ile öğrenme: Belirli paket programlar aracılığıyla öğrencinin bilgisayar yolu ile bilgi sahibi olmasıdır.
- Bilgisayar destekli öğrenme: Bu etkinliklerin her ikisini de kapsayan bir yaklaşımdır(Oktay, 1999).³

¹ Arı, M., Bayhan, P., 'Okul Öncesi Dönemde Bilgisayar Destekli Eğitim', Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2002.

² Demirel, Ö., Seferoğlu, S.S., Yağcı, E., 'Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme', Pegem A Yayıncılık, Eylül 2004.

³ Oktay, A., 'Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem', Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 1999.

Bilgisayarın yaşamımızın hemen her alanına girdiği günümüzde, bu aracın okul öncesi eğitimde de gelişim alanlarını desteklemek üzere kullanılması kaçınılmaz olmuştur. Çocuğun evde bulunan bir aracı uygun bir şekilde, kendi gelişimini destekleyecek şekilde doğru kullanımı ancak öğretmenleri aracılığı ile kendisine kazandırılan beceri ve bilgilerle olasıdır. Ayrıca, eğitimin her düzeyinde yapılan araştırmalarla bilgisayar destekli öğretim yönteminin etkililiği kanıtlanmışken, çağdaş bir okul öncesi eğitim kurumunun, bu aracı eğitim araçları arasında kabul etmemesi ve öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitim uygulamalarını desteklememesi düşünülemez.

Erken yaşta bilgisayar kullanmayı öğrenme büyük oranda, yetişkinle çocuk arasındaki etkileşimle oluşur. Üç yaşındaki çocuk, bir bilgisayarı ve keşif tabanlı bir yazılımı, bir başka çocuğun ya da yetişkinin yardımıyla, anlamlı bir şekilde kullanmaya başlar(İnan, 1997).¹

Okul öncesi çocuklar için hazırlanan eğitim programlarının amacı, çocuğa günlük yaşantısı içinde kullanabileceği konu ve kavramların öğretilmesidir. Blok inşası, sanat çalışmaları, su oyunları, jimnastik yapma gibi uygulamalara çocuğa nesnelerin özelliklerini tanıma ve ayırt etme fırsatı sağlar. Ayrıca çocukların oynamaktan çok hoşlandıkları manipülatif oyuncaklar ve boncuklar çocuklara şekil, renk, sayı kavramını oyun içinde kazandırmaktadır. Okul öncesi eğitimde kullanılan bütün bu materyaller öğrenmeyi sağlamakta bir araç olarak kullanılmaktadır. Aynı şekilde bilgisayar da bir materyaldir ve eğitimde yer almalıdır(Koraltürk, 1997)²

Bilgisayar eğitiminde en önemli kullanım alanı, bilgisayar destekli eğitimdir. Bilgisayar destekli eğitim programlarının amacı çocukların kendi düşünme yeteneklerini geliştirmeleri için küçük çocuklara yardım etmeyi amaçlamaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarındaki eğitimciler programları

¹ İnan, N.U., 'Bilgisayar Destekli Öğretim Yönteminin İngilizce Öğretiminde Etkililiği', Marmara Ün. Sosyal Bilimler Enst., Eğitim Bilimleri ABD, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1997.

² Koraltürk, S., 'İstanbul'daki Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Eğitimde Bilgisayar Kullanımının Tespiti ve Yöneticiler ile Öğretmenlerin Bilgisayarlara Karşı Tutumlarının İncelenmesi', Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ens. Anaokulu Öğretmenliği ABD, 1997.

hazırlarken çocuğun düşünme yeteneklerini geliştirici temellere dayanan programları hazırlamaya özen gösterirler. Aynı şekilde sınıftaki tüm materyaller gibi bilgisayar programları da gelişim açısından uygun olan program amaçlarına göre düzenlenmeli ve değerlendirilmelidir. Bilgisayarlar programlarla kontrol edilirler, dolayısıyla erken dönem çocuk eğitimi prensiplerini tam olarak sağlayan programlar seçmek şarttır. Çocuklar soyut bilgisayar aktivitelerinde anlam bulabilmeden önce geniş bir somut deneyim geçmişine sahip olmalıdır. Bilgisayarla eğitim çocuğun oyun içinde öğrenmesini sağlamaktadır. Çocuk bilgisayarda belli tuşları kullanarak, ekranda görüntüler elde edebilir, farklı şekiller ortaya çıkarabilir. Bu şekillerin aynı olanlarını bulma, farklı olanı bulma çocuk için bir oyundur. Aynı anda çocuk, geometrik şekilleri tanıma, eşleştirme ve ayırt etmeyi öğrenmektedir. Buna benzer uygulamalarda şekil, sayı, renk gibi daha birçok kavramı çocuk oyun içinde daha kolay ve çabuk öğrenecektir. Programın farklı zorluk düzeyinde olması, her gelişim düzeyindeki çocuğun uyum göstermesini sağlamaktadır.

Bilgisayarları veya öteki yeni teknolojileri eğitime sokmadan önce, üç şeyin yapılması gerekir. Birincisi; ne öğretilmesi gerektiğini belirlemek, ikincisi; öğretilmesi gereken şeylerin nasıl öğretileceğini belirlemek, son olarak da en iyi eğitim yöntemini saptamaktır (Alkan, 2005)¹

2.2.3.Bilgisayar Destekli Eğitim

Bilgisayarın kullanım aracı olarak girdiği her alanda araştırmacılara ve bilim adamlarına çok iş düşmektedir. Çünkü bilgisayarın sunduğu olanaklardan yaygın bir şekilde yararlanmak ve amaca uygun bilgisayar kullanımını sağlamak insanlığa büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Bütün bunlardan faydalanmak için bilgisayarın kullanıldığı alanlardaki işlevini iyice irdelemek ve araştırmak gerekir. Eğitim alanı da bu araştırmaların yapıldığı alanlardan biridir. Bu alanda bir taraftan hala eğitimde bilgisayarın rolü ve etkileri araştırılırken, diğer taraftan hala eğitimde bilgisayar kullanımının çocuklara sunduğu olanaklar geliştirilmeye çalışılmaktadır. Şimdiye kadar yapılan, araştırmalar, eğitimde bilgisayar kullanımının elde daha

¹ Alkan, C., 'Eğitim Teknolojisi', Anı Yayıncılık, Ankara 2005.

önceden mevcut olan eğitim sistemini güçlendirmek yönünde etki yaptığını göstermektedir.

“Bilgisayar okur – yazarlığı” kavramı yeni bir kavramdır ve herkes tarafından kabul edilen ortak bir tanımı yoktur. “Bilgisayar okur – yazarlığı, Holly O’Donell’ a göre bilgisayardan ve onun toplumdaki rolü ve eğitimdeki işlevinden haberdar olmak; David Moursund’a göre bilgisayarın yapabildikleri ve yapamadıkları konusunda teknik olmayan bilgilere sahip olup, onun sosyal hayat ve eğitimdeki etkilerinden haberdar olmak; Arthur Luehrmann’a göre bilgisayara istenen bir şeyi yaptırmak; Beverly Hunter’a göre bilgisayarı amaca uygun problem çözümü için kullanmak ve bilgisayar iletişim sistemleri ile ilgili konularda yargıya varmak; Ronald Andersen ve Danel Klassen’e göre bilgisayarla doğrudan ya da dolaylı ilgisi olan bir sosyal işin yerine getirilmesini sağlayan her türlü bilgi, yetenek ve anlayışı uygun şekilde göstermektir. Aslında bilgisayar okur yazarlığı “bilgisayarı amaca göre kullanmak” tır. Bu bilgilerin ışığı altında bilgisayar okur-yazarlığı şu iki temele dayandırılabilir:

- Bilgisayar kullanımı konusunda eğitim ve bilgisayar destekli eğitim.
- Eğitimcinin kendini ve çocuğu bilgisayarlar konusundan eğitilmesi.

Bilgisayar; çalışması, kısımları, çeşitleri, yetenekleri, kullanma şekilleri, programlanması açısından okul öncesi çocuklarına daha çok tanıtım düzeyinde informal, ilköğretim çocuklarına ise yönlendirilmiş şekilde detaylı olarak öğretilir.

“Eğitimde bilgisayar kullanımının çocuk üzerinde ne gibi işlevleri olabilir?” sorusu sorulduğunda, bunu okul öncesi ve ilköğretim diye ayırmayıp bir bütün olarak incelemek gerekmektedir. Bilgisayarın eğitimdeki olumlu işlevlerine bakıldığında şunlar gözlenmektedir:

Bilgisayarın eğitime yararlı olabileceği konusunda çeşitli kriterler sıralanabilir. Daha çok aktif öğrenmeye olanak sağlanması, zihnen daha az sıkıcı iş yapılması, duygusal ve algısal modellerin çeşitlenmesine fırsat sağlanması; öğrenmenin daha çok bireyselleştirilmesi bu kriterler arasında sayılmaktadır.

Çocuk, bilgisayarla çalışırken toplumsal baskının dışında kalmakta, özgürce iletişimde bulunmaktadır. Çocuk; yetişkinin, anne babasının, öğretmenin statüsü, üstünlüğü, baskısı altında kalmadan özgürce iletişimde bulunmaktadır. Cevabını karşı tarafın olumsuz bir tepkisi olmaksızın anında aldığı için, karşı tarafı kızdırma kaygısı olmadan, yanlış yapmaktan korkmadan, çekinmeden davranabilmektedir.

Çocuk tepkisinin cevabını anında almakta, bu da ona doğru ve yanlışlarını görüp anlama fırsatı vermektedir. Çocuk, bilgisayarla iletişimde iken anında ödüllendirildiği için güdülenmektedir. Çocuklar hata yaparak, inceleyerek, araştırarak öğrenmektedirler.

Bilgisayar ile çocuğun iletişiminin temelinde oyun yatmaktadır. Bazı araştırmacılara göre de oyun bilgisayarda temel öğedir. Bilgisayar sonsuz bir sabra sahip olmasının yanında girişkendir ve her an oynamaya hazırdır. Eğlendirmek için sonsuz bir kapasiteye sahiptir. John Dewey, öğrenmeyi daha çok amaçsız oyun sırasında oluşan bir durum olarak nitelendirirken, bilgisayarla eğitimin oyun özelliğinin yararlarını da açıklamaktadır. Piaget ise çocuğun oyunlarının başlıca bir araştırma olduğunu vurgularken, çocuğun doğal bir bilgi kuramcısı olduğuna, hipotezler kurarak test ettiğine ve yanlış olunca da değiştirdiğine dikkat çekmektedir. Giderek ucuzlayan ve kullanım kolaylıkları artan bilgisayarın pahalı bir öğretim mekanizması olduğu şeklindeki yaygın kanı artık değişmiştir. Bu kanının yerini, bilgisayarın eğlenerek öğreten bir eğitim aracı olduğu düşüncesi almıştır.

Çocuğun bilgisayarlarla, sorunu alt sorunlara ayırarak öğrenmesi, aynı zamanda onun düşünmeyi öğrenmesini de sağlamaktadır. Çocuk, bilgisayarla çalışırken somut düşünceye sahip olur. Bilgisayar, çocuğun bildiği ve somut olarak öğreneceği şeylerin sembolik durumlarla bağlantı kurmasına yardımcı olmaktadır. Çocuk, bilgisayar kullanırken, aynı zamanda yaşlıları ile etkileşme sonucu sosyalleşmektedir.

Bilgisayar deneyimleri hatırlama, sınıflandırma ve genelleştirme gibi çeşitli düşünce süreçlerini periyodik olarak kazandırmaktadır. Bu deneyimler aynı zamanda çocuğa öğrenmenin keşfi, problem çözme ve karar verme gibi bilişsel

süreçleri kazandırır. Bilgisayarın bilişsel oyun şekillerinin çocuğa avantaj sağladığı bir gerçektir.

Bilgisayar destekli eğitim, çocuğa öğrendiklerini tekrar etme olanağı sağlamakta ve bir sonraki aşamaya geçme olanağı vermektedir. Bilgisayar kullanan çocuğun dikkat süresinde ve motivasyonunda bir artış olmaktadır.

BDE, çocuğa kendi öğrenmesini kontrol etme duygusu vermektedir. Sorulan sorulara cevap verinceye kadar çalışmaya devam etmesi, çocuğun özsaygısını arttırmaktadır.

BDE'de, gereksiz bilgi ve çeldiriciler yoktur. İletişim doğru bilgi üzerine kurulmaktadır. Bu durumda işlevseldir, problem çözmeye yöneliktir. Bu da çocukların problem çözmeye, çabalarını cesaretlendirmektedir.

Çocuklar, bilgisayarla öğrenme süreci içinde iken kendi başlarına öğrenme yolları geliştirmeye başlayabilirler. Aynı zamanda özgün öğrenme kuramlarından haberdar olup, kendi stratejilerinin eksikliklerini, kendi potansiyel güçlerini, özgün durumlarını fark edebilirler.

Çocuklar bilgisayar kullanmayı öğrendikleri zaman işlemleri başarabilmek için farklı yöntemler keşfederler. Bu da onlara bilişsel kapasitelerini geliştirmek için fırsatlar verir. Kişisel keşifler, çocukların hazır bulunuşlukları üzerine yenilerinin inşa edilmesini sağlar.

Öğrenme en iyi aktif bir çevrede oluşur. Bilgisayar destekli eğitim, çocuğun bilgiyi edinmesinde, planlamasında, değiştirmesinde ve araştırmasında bizzat aktif olarak yaşamasını sağlamaktadır. Çocuğun bilgiyi kazanma sürecine katılmasını mümkün kılmaktadır. Çocuk yalnızca bilgi ve beceri kazanmamakta, ayrıca bunların nasıl öğrenileceğini ve nasıl düşünüleceğini bilgisayar destekli eğitim ile keşfetmektedir. BDE, çocuğun bilgiyi edinmesine, planlamasına, değiştirmesine ve araştırmasına olanak vermektedir. Bu da çocuğun bilgi ve yaratıcılık üzerinde denetim kurmasını sağlamaktadır ve çocuk öğrenme ortamını kendine göre değiştirebilmektedir.

Yapılan birçok araştırmada, bilgisayar destekli eğitimin çocuğun dil gelişimde ve ortaklaşa oyunlar kurmasında yararlı bir aktivite olduğu bulunmuştur.

BDE, yeni renmeler için heyecanlandırıcı ve dinamik bir eğitim yoludur. BDE, renileceklerin, görsel ve manipülatif yöntemlerle zenginleştirilmiş bir ortamda renilmesini sağlar. BDE’de dikkati dağıtan etkenler en aza indirgenmiştir(Arı ve Bayhan, 2002).¹

BDE, bilgisayarların hem sınıf içinde çeşitli derslerin üretiminde, hem de okul içinde yönetim içlerinde kullanılmasına verilen addır. Bilgisayarların eğitimde bir araç olarak kullanılmasıyla, bilgisayarlar renme- üretme sürecinde ve eğitimde yönetim (idari işlerde) rehberlik ve lme birimlerinde destek hizmetler olarak kullanılmaya başlanmıştır(Aşkar, 1998).²

Bilgisayara dayalı üretim, genellikle bilgisayarın herhangi bir amaçla üretim faaliyetlerinde kullanılmasını ifade etmektedir. Bu kavram, hem bilgisayar yardımı ile üretim, hem de bilgisayarla düzenlenmiş üretimi kapsamaktadır. Bir başka araştırmacının ifadesi ile bu, bilgisayarı üretim aracı olarak ve renmenin meydana geldiği bir ortam olarak kullanılmaktadır(Oktay, 1999).³

Okul öncesinde ve ilköğretim sürecinde uygulanacak eğitim programları çok önemlidir. Bilgisayar destekli eğitimde(BDE) programların hangi amaçlara yönelik kullanılacağının saptanması ve amaca uygun eğitim programlarının seçilmesi gerekmektedir. Eğitim programları çocuğun gelişimine uygun, geleneksel eğitim programlarına kaynaştırılacak şekilde olmalıdır. Uygun düzenlenmiş BDE programları ile çocuklar bireysel renme yapabilecekler, kendi hız ve bilgi düzeylerine göre ilerleme kaydedebileceklerdir.

Walker(1983) BDE konusunda olumlu olabilecek yedi kriter olduğunu ileri sürmektedir. Bunlar arasında bilgisayar destekli eğitimin daha fazla aktif renmeye olanak sağlaması; daha az zihnen sıkıcı iş yapılması; duygusal ve

¹ Arı, M., Bayhan, P., ‘Okul ncesi Dönemde Bilgisayar Destekli Eğitim’, Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2002.

² Aşkar, P., ‘Okullarda Bilgisayar Uygulamaları’, Ankara 1998.

³ Oktay, A., ‘Yaşamın Sihirli Yılları: Okul ncesi Dönem’, Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 1999.

algısal modellerin çeşitlenmesine fırsat sağlanması; öğrenmenin daha fazla bireyselleştirilmesi sayılmaktadır.

Tartışılan konulardan biri çocukların bilgisayarla ne zaman tanışmaları gerektiğidir. Okul öncesi dönem çocukların çok meraklı oldukları ve her şeyi öğrenme hevesinde oldukları bir dönem olduğu için uygun olabilir. Bu konudaki tek sorun çocukların henüz okuma yazma bilmedikleri için bilgisayar kullanımında zorluk çekebilecekleri ve belki de yeni bir yazılıma ihtiyaç duyulacağıdır. Bu arada bilgisayar amaç değil eğitimde araç olmalıdır. Aksi takdirde çocuğun gelişimine zarar verebileceği de düşünülmelidir. Bir eğitimcinin ya da eğitim ortamının yerini tutamayacağı da unutulmamalıdır. Bu arada çocukların bilgisayar başında ne kadar süre geçirmesi gerektiği, bağımlılık yapıp yapmayacağı, bilgisayar ekranı zararlı olabilir mi tartışmaları da göz önünde bulundurulmalıdır.

Yapılandırılmış öğrenim yaşantılarında ise etkinlik veya dersler planlanmıştır. Bilgisayarla verilen eğitim de planlanmış bir eğitimidir. Burada öğretmenin gerekli yardımı sağlayabilmesi için öğrenciyi tanınması zorunludur. Hedefler ve etkinlikleri dikkatli seçilmelidir. Diğer konularda olduğu gibi kavramları kazandırmaya yönelik planlamalarda da üzerinde durulması gerekli belli basamaklar vardır. Bu basamaklar;

1. Çocuk şu anda nerededir? (Durum belirleme)
2. Daha sonra ne öğrenmelidir? (Hedef seçme)
3. Hedeflere ulaşmak için neler yapılmalı? (Deneyim planlama)
4. Planı uygulamak için hangi materyaller kullanılmalı? (Materyal seçimi)
5. Planlanan deneyimi çocukla beraber gerçekleştirme. (Öğretmen)
6. Öğretilenleri çocuk öğrenmiş mi? Hedeflere ulaşılmış mı? (Değerlendirme (Arı, 1992).)¹

Eğitim öğretim kurumları olarak okullar ve bu okulların temeli olan ilköğretim okulları bu bağlamda üzerlerine düşen görevi yerine getirmekle sorumludurlar. Bunun için bu kurumlar ilkönce kendi içlerinde anlayış, yapı, öğrenci yetiştirme, eğitim ve öğretim, teknoloji vb. konularda muasır medeniyetler

¹ Arı, M., 'Okulöncesi Eğitimi Sempozyumu', M.E.B. Yayınları, Ankara 1992.

seviyesini yakalamak ve hatta aşmak zorunda olup çocuklarımızı geleceğe hazırlayabilmelidirler.

Günlük yaşantımızın önemli bir parçası ve bir çok insan kurum ve kuruluş için olmazsa olmaz hale gelen eğitimde de önemli ölçüde faydalanılmaya başlanan bilgisayar teknolojisi, okullar için eğitimde önemli bir araç ve hatta amaç haline gelmiş olup önemi her geçen gün daha da artmaktadır. İlköğretim okullarında bilgisayar laboratuvarları oluşturulmuş ve bilgisayar dersleri konularak öğrencilere bilgisayar kullanmayı öğretmek, bilgisayarlardan derslerde eğitim aracı olarak faydalanmak amaçlanmıştır. İki yılı aşkın süredir devam eden işbirliği sonucunda uluslararası Gelecek İçin Eğitim programının Türkiye'de başlatılması sağlanmış ve bu kapsamda Eğitim Teknolojileri Gölbaşı Kampüsü'nde, tüm masrafları Intel şirketince karşılanan ve dünyadaki benzerleriyle aynı standartlara sahip Öğretmen Eğitimi Bilgisayar Laboratuvarı hizmete girmiştir. Halen 26 ülkede yürütülmekte olan bu uluslararası programın amacı, öğretmenlere bilgisayardan derste nasıl yararlanabileceklerini öğretmektir. Şimdiye kadar uygulandığı ülkelerde toplam 750 bin öğretmenin Intel sertifikası aldığı Gelecek İçin Eğitim programının 2003 yılı hedefi, bu sayıyı 1 milyona çıkarmaktır(Alkan, 2005).¹

Birçok bilim adamı, yazar ve bilgisayar uzmanı, bilgisayarla eğitim konusunda çok çeşitli görüşler ileri sürmüştür. Bilgisayarla eğitimi irdelerken bunları göz ardı etmemek gerekir.

Walker, bilgisayar destekli eğitim konusunda olumlu olabilecek yedi kriter olduğunu ileri sürmektedir. Bunlar arasında bilgisayar destekli eğitimin daha fazla aktif öğrenmeye olanak sağlaması; daha az zihnen sıkıcı iş yapılması; duygusal ve algısal modellerin çeşitlenmesine fırsat sağlaması; öğrenmenin daha fazla bireyselleştirilmesi sayılmaktadır. Walker, bilgisayarın eğitimdeki işlevi kavranmamışken ve etkin programlar kullanılmamışken, bilgisayarın eğitimde kullanılması halinde, öğrenmede sapmalar olacağını ileri sürmüştür.

¹ Alkan, C., 'Eğitim Teknolojisi', Anı Yayıncılık, Ocak 2005.

Brady ve Hill ise, bilgisayarlara yapıcı olarak yaklaşmak gerektiğini savunmuşlardır. Çocukların bilgisayar deneyimlerinin olması gerektiği konusunda araştırmalar yapmışlardır. Önyargılı bir biçimde bilgisayarın özellikle olumsuz yönlerini görmek isteyen yaklaşım objektif bir değerlendirme olmayacaktır. Brady ve Hill'e göre bilgisayar bir sınıfta üç ana rol üstlenmektedir: Birincisi, bilgisayarın görevini yapan bir makine olması; ikincisi çocuğa öğretmek amacıyla kullanılan özel öğretmen görevi yapması; üçüncüsü ise çocuğa bilgisayar programlarıyla bir makinenin ne yapacağını öğretmesidir. Charles P. Lecht ise, bugünün çocuklarının bilgisayar tarafından saldırıya uğradığını söylemektedir. Lecht; birçok çocuğun bilgisayar ile doğrudan doğruya ilişkiye geçmesini sağlayan ve bu yolu kolaylaştıran iki neden olduğunu ileri sürmektedir: Birincisi elektronik oyunlar, ikincisi ise atarilerdir.

Kidder ise, bilgisayar oyunlarını bilgisayar endüstrisinin akıllı bir girişimi olarak görmekte, bu oyunların makine ile çocuğu tanıştırmannın mükemmel bir başlangıcı olduğunu söylemektedir.

Fisherman ve Kidder'a göre bilgisayar oyunlarında başarılı olmak ile bilgisayar programında başarılı olmak karıştırılmamalıdır. Fisherman ve Kidder elektronik oyunların, insanların elektronik çipler ile tanışmaları ve bu çiplerin kontrol edilebilir olduklarını görmeleri açısından yararlı olduğunu ileri sürmüşlerdir. Lecht ise, "Elektronik oyunlar, aradaki buzu kırarlar ve çocukları boğulma korkusu olmadan bilgisayar havuzuna getirirler." demektedir.

Isaac Asimov'a göre çocuklar bilgisayarı kendilerine yanıt verdiği ve onu kontrol altında bulundurdıkları için sevmektedirler. Asimov, "Bilgisayar yorulmayan, kuralları çiğnemeyen, mızıkçılık yapmayan bir arkadaştır ve her çocuk böyle bir arkadaş ister." demektedir.

James Mc. Connell bilgisayarın kontrolü çocuklara verdiği ve çocukların kendilerine ait bir dünya yaratmalarına olanak sağladığını belirtmektedir. Bilgisayarın bu özelliğinin de çocuğun kendine güvenini geliştirdiğini ileri sürmektedir.

Bilgisayar destekli eğitimi kullanan anaokulu öğretmeni Lousie Burch, çocukların kendi hayatları üzerinde kontrol olanaklarının olmadığını ileri sürmüştür. Burch, çocukları anne babalarının, öğretmenlerinin veya büyük kardeşlerinin yönettiğini, bilgisayar kullanmanın çocuğa kendini kontrol etme yeteneğini kazandırdığını belirtmiştir. Burch'un bu görüşüne Mary Kay Corbitt de katılmaktadır.

Papert, çocukların dikkat çekmeyi çok sevdiğini, konuşarak dikkat çektiklerini, bilgisayar kullanırken de bunu başarabildiklerini ileri sürmektedir.

Papert aynı zamanda çocukların zihinleri daha az meşgul olduğu için bilgisayarı hızla öğrendiklerini; kendilerine bir şeyler yapma olanağı tanıdığı için bilgisayar öğrenmek istediklerini söylemektedir.

Bilgisayara bakış açısı konusunda, yetişkinlerin çocuklardan alabilecekleri ders, bilgisayarı bir araç gibi görebilmektir. Bilgisayarın asla yarışılacak bir üst güç olarak görülmemesi gerektiği unutulmamalıdır.

Bork da, bilgisayarın eğitimde yaygın bir şekilde kullanılmasının çok kısa bir zamanda gerçekleşeceği görüşündedir.

Seltzer ve Karger'e göre, bilgisayar destekli eğitim öğrenmenin düzenini engelleyebilir. Bilgisayar; fikirlerin kavramlaştırılıp deneneceği ve hipotezlerin gözden geçirilip gerekirse değiştirilebileceği bir ortama fırsat tanımamaktadır. Ayrıca bütün bunların yaşayan, nefes alan ve düşünen insanlar arasında konuşulabileceği bir sürece izin vermemektedir. Kısacası, bilgisayarın, insanlar arasında fikir alışverişine olanak sağlaması, öğrenme düzenini bozacağı yönünde tartışmaları gündeme getirmektedir.

Cuffaro, bilgisayarın çocuklarda öğrenmenin yerini alacağı, dolayısıyla çocukların somut maddelerle uğraşarak kazanacakları deneyimleri azaltabileceği yönündeki kaygısını dile getirmiştir.

Bilgisayar destekli eğitimde bilgisayarın, öğretim sürecine bir seçenek olarak değil, sistemi tamamlayıcı ve güçlendirici olarak girmesi esastır. Bu

yöntemle bilgisayarın bir öğretim aracı ve öğrenmenin meydana geldiği bir ortam olarak kullanılması söz konusudur ve bilgisayar, öğretim işlevini büyük bir hızla ve sabırla yerine getirmektedir. Öğrenme materyali, öğrenciye bilgisayar aracılığı ile verilmekte, öğrenci sürekli etkin durumda ve öğrenmeye katılın durumda bulunmaktadır.

Bilgisayar destekli öğretim yöntemi, kendi kendine öğrenme ilkelerinin bilgisayar teknolojisiyle birleşmesinden oluşmuş bir öğretim yöntemi olarak da kabul edilmektedir(Uşun, 2004).¹

Bazı araştırmacılar, bilgisayarın geleneksel eğitimle ters düşerek çocukları gerçek etkinliklerden uzaklaştırdığını ifade etmişlerdir. Bazıları ise çocukların bilgisayarı erken kullanmaya başlamasının eğitimcilerin çocuklarla olan ilişkisini engelleyeceğini savunmuşlardır. Bilgisayar kullanmaya geç başlamanın ise çocukların bilgisayar ile ilgilenmemelerine neden olacağı konusunda fikirler ileri sürülmüştür.

Bütün bu görüşlerin ışığı altında, bilgisayarın çocuk üzerindeki olumlu – olumsuz etkileri göz ardı edilmeden bilgisayar destekli eğitime başlanmalı ve bu eğitim sürdürülmelidir. Eğitimcilerin bilgisayar destekli eğitim içinde bu konudan haberdar olup, konuyu irdelemeleri ve ona göre bir eğitim stratejisi belirlemeleri en uygun yol olacaktır(Arı ve Bayhan, 2002).²

Bilgisayar destekli eğitimi iki bölüme ayırmak mümkündür.

1. Gerek okul dersleriyle ilgili olsun, gerekse lisan gibi değişik konularla ilgili olsun, paket programları kullanarak bilgisayarlardan görsel ve işitsel yollarla yararlanma yöntemidir.

2. Bilgisayardan kişi yeteneklerini geliştirici yönde yararlanma yöntemidir.

Eğitimsel açıdan bilgisayar destekli eğitimin dört geniş kullanım alanı vardır.

¹ Uşun, S., 'Bilgisayar Destekli Öğretimin temelleri', Nobel Yayıncılık, Ekim 2004.

² Arı, M., Bayhan, P., 'Okul Öncesi Dönemde Bilgisayar Destekli Eğitim', Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2002.

1. Öğrenciye ders boyunca sistematik olarak yol gösterirken ders diyaloglarının sağlanmasında kullanılır.

2. Bilgisayar belli bir durum hakkındaki bilginin sağlanması veya öğrencinin inceleyip araştırabileceği ve dolayısıyla öğrenebileceği dizgelerin benzeşimi için kullanılabilir.

3. Öğrencinin öğrenim sürecinin denetimini oluşturur. Öğrencinin oluşturduğu projeleri denerken veya modelini oluşturup buna uygun olan bilgisayar programını oluşturmakta destekler.

4. Öğrenciyi usandırıcı, yorucu hesaplamalardan kurtarmasını ve büyük sayıdaki verilerden uygun bilgileri seçerken gereksiz işlemlerin azalmasını sağlar(Karakuş, 1993).¹

Anaokullarında veya ilkokullarda olsun, eğer bilgisayarlar doğru ve amaca uygun kullanılırsa eğitim programlarını ve çocuğun doğal aktivitesini bozmamakta, aksine çocuğun çevresini zenginleştirmektedir. Burada önemli olan bir nokta da çocukların bilgisayarlarla nasıl bir düzenleme ile çalışacağı çocuk – bilgisayar oranlarıdır. Burada yapılması gereken, sınıfın bulunan bilgisayar sayısına göre düzenlenmesidir. Gerek eğitimsel programların desteklenmesinde, gerekse bilgisayar programları öğretmede, sınıftaki bilgisayar, eğitimci tarafından çeşitli zamanlarda bazen ayrı ayrı her bir çocuk için, bazen eğitimci tarafından sınıfın tamamı için yapılan uygulama dersleri için, diğer bir durumda ise çocuk grupları oluşturularak işbirliği halinde bir öğrenme istasyonu olarak değişik şekillerde kullanılabilir. Bilgisayar destekli eğitim programı uygulanan çocuklar ikişerli veya üçerli gruplara ayırabilirler. Bir çocuk kullanıcı olurken diğer iki çocuk önerilerde bulunmakta ve her 5 dakikada bir kullanıcı değişmektedir. Eğitimci her zaman çocuklara destek olmak için yanlarında olmalı ve çocukları doğru cevaplar için desteklemelidir(San, 1993).² Araştırmalar gösteriyor ki çocuklar genelde bir bilgisayar etkinliği üzerinde 10 – 15 dakika harcıyorlar ve daha sonra farklı bir

¹ Karakuş, A.G., ‘Dünya’da ve Türkiye’de Bilgisayar Destekli Eğitimin Uygulanması’, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1993.

² San, P., ‘Okul Öncesi ve İlkokullarda Bilgisayar Eğitiminin Sağladığı Olanaklar, Bilgisayar Eğitim Programları ve Nitelikleri’, Ya-Pa 9. Seminer, Ankara 1993.

şeyle oynamayı seçiyorlar. Bilgisayar programları, çocukların yaratıcı düşünme ve yaratıcı problem çözüme ile ilgili uğraşlarını teşvik ettiği ölçüde öğretmenin sınıfta arkadaşı ve yardımcısıdır(Roopnarine ve Johnson, 1987).¹

2.2.3.1. Bilgisayar Destekli Eğitimde Eğitimcinin Rolü

Eğitimci, eğitimin olduğu her yerde önemi inkar edilemez bir unsurdur. Eğitim olanakları ne kadar mükemmel ve etkileyici, eğitim alacak olanlar ne kadar hazır ve alıcı olursa olsun, o ortamda eğitimci yoksa, bütün bu olumlu şartlar sadece olumlu olmakla kalır. Eğitimci, eğitim kavramına kan getiren, roketin ateşlenmesi için gerekli kıvılcımı sağlayan vazgeçilmez bir tamamlayıcıdır.

Eğitimcinin önemi bilinmektedir ve nitelikleri konusunda çalışmalar devam etmektedir.

Eğitimde bu kadar önemli bir görevi ve etkinliği olan eğitimcilerin, gelişen teknoloji ile beraber eğitime giren bilgisayarlar karşısındaki rolü ve etkinliği ne olmalıdır? Eğitimci eğitimde bilgisayarlardan faydalanmalı mıdır? Eğer eğitimci eğitimde bilgisayar kullanırsa, bunu müfredata en uygun ve en yararlı biçimde nasıl yapmalıdır? Bütün bu soruların cevaplarını vermek için eğitimcinin eğitimde bilgisayar kullanımındaki genel rolünü ve eğitim ilkelerini irdelemek gerekir(Arı ve Bayhan, 2002).²

BDE' in verimliliğini sağlamada önemli rol oynayan en önemli etkenlerden; biride öğretmenlerdir. BDE 'de yer alacak öğretmenlerin bu alanda eğitim almış olmaları gerekir. Öğretmenler ancak bu eğitimi aldıkları takdirde BDE' de başarılı olabilir. BDE'de geleneksel eğitime nazaran öğretmenlerin rolü azalmamakta, tam tersine artmaktadır.

Örneğin:

- Bilgisayar sisteminin temel parçalarını adı ve ilişki yönünden tanıma.
- Bilgisayar okur yazarlığı için temel becerilere sahip olma.
- BDE'in amacını ve ilkelerini açıklayabilmeli.

¹ Roopnarine, J.L., Johnson, J.E., 'Approaches to Early Childhood Education', Merrill Publishing Company, 1987.

² Arı, M., Bayhan, P., 'Okul Öncesi Dönemde Bilgisayar Destekli Eğitim', Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2002.

- Ders yazılımlarından bulunması gereken özellikleri tanıma ve açıklayabilme.
- Öğrencilere rehberlik edebilme.
- Bilgisayar teknolojisindeki gelişmeleri sürekli olarak izleyebilme.
- Amacına uygun donanımı seçebilme ve temin etme.
- Bilgisayar sisteminin temel bileşenlerini çalıştırma.
- Bir bilgisayar sisteminin bakım ihtiyaçlarını bilme.
- Giriş-çıkış birimlerini ve işlevlerini açıklama.
- Bellek-depolama birimlerini bilme.
- Basit kullanım arızalarını ve çözüm yollarını bilme.
- Dersler için soru bankasını oluşturma.
- Bilgisayarı ölçme değerlendirilmede kullanma.
- Bilgisayarı araştırma amaçlı kullanmayı bilme.
- Yüksek kaliteli yazılımları düşük kaliteli yazılımlardan ayırabilme.
- Programlama mantığına sahip olma.
- Amaca uygun yazılım temin etme ve seçme.
- Basit düzeyde eğitsel yazılım geliştirme.
- Bilgisayarı eğitim programına uyarlayabilme.
- Bilgisayarlı eğitim ortamı için sınıfı organize etme.
- Mevcut bir eğitsel yazılımı değiştirme-uyarlama.
- Eğitsel yazılımları derste kullanabilme(Alkan, 1997).¹

Çocuklar bilgisayarla geliştirecekleri becerilerin çoğunu öğretmenlerinin yardımı olmaksızın gerçekleştiremezler. Bilgisayar uygulamalarının çoğu grup etkinlikleri şeklinde olacağı için, öğretmenler düzenlemeleri yapmakta bazen zorlanabilirler. Ayrıca bu tür çalışmaları yapabilmek için öğretmenin bilgisayar bilgi ve becerisinin de bulunması gereklidir. Bilgisayar dersini yürütecek olan okulöncesi öğretmeni öğretilcek konu, kullanılacak yazılım ve sınıf motivasyonuna göre zaman zaman farklı rollere bürünebilir. Bu rollerden bazıları şöyle sıralanabilir:

¹ Alkan, C., 'Eğitim Teknolojisi', Anı Yayıncılık, Ankara 1997.

Öğretmen rolü: Öğrenciler bilgisayarla ilk tanıştıklarında bu yeni teknolojiyi kullanabilmek için temel bazı bilgilere gereksinim duyacaklardır. Bu aşamada öğretmen aktif bir rol üstlenerek, çocuklara bilgisayar hakkında gerekli bilgileri verecektir.

Yol gösterici rolü: Çocuklar bilgisayarla yakınlaştıkça, öğretmen rolü etkisini kaybedecek, yerini akran danışmanlığına bırakacaktır. Bu aşamada öğretmen kontrolü öğrencilere bırakacak ve öğrencilerin ihtiyaçlarına göre onlara yol gösterecektir. Öğretmen bu rolde öğrencileri, gözetimi altında, arkadaşlarıyla işbirliğine yönlendirecektir.

Model rolü: Öğrenciler bu yaşlarda model almayı çok benimsediklerinden, eğer öğretmenlerini bilgisayar kullanırken görürlerse, bilgisayara olan ilgiler artacaktır.

Jüri rolü: Öğretmenlerin sorumluluğu daha bilgisayar sınıfa gelmeden başlamaktadır. Seçilecek bilgisayarın özelliklerinden, yazılımların içeriğine kadar her aşamada öğretmen jüri üyesi gibi çalışacaktır. Bilgisayarın ergonomisinden, yazılımların öğrenciye uygunluğundan, kullanılacak programlardan öğretmen sorumlu olacaktır(Daniel, 2001).

Bilgisayar Temelli Öğretimde öğretmenler, bilgisayarı aşağıda belirtilen on bir ana uygulamada kullanabilirler:

1. Bilgisayarlı test; öğrenciler, konular ile ilgili sınavlar alabilir ve anında sonuçlarını öğrenebilirler.
2. Bilgisayarlı öğretim materyali; öğretmenler, bilgisayar temelli öğretim materyalleri hazırlayıp öğretme ortamlarında kullanabilirler.
3. Kaydetme; öğrenciler, öğrenme faaliyetlerine yaptıkları her faaliyeti kaydedebilirler.
4. Bilgisayarlı öğretim; öğrenciler bütün öğrenmelerini bilgisayarın karşısına geçip yaparlar.
5. Bilgisayarlı öğrenme-öğretme faaliyetleri; öğretmenler, bütün öğrenme-öğretme faaliyetlerini bilgisayarlar ile gerçekleştirir. Kendileri, bu ortamlarda etkili rol almaz sadece rehber konumunda bulunurlar.
6. Bilgisayarlı öğretim tasarımı; öğretmenler, öğrenme-öğretme ortamlarını bilgisayar ile tasarlarlar.
7. Yazı yazma; öğrenciler, bütün yazı faaliyetlerini bilgisayarla yaparlar.

8. Grafik çizimi; öğrenciler, bütün grafik faaliyetlerini bilgisayarlar ile yapıp onlara yüklerler.
9. Masa üstü işlemleri; öğretmenler bütün masa üstü işlemlerini bilgisayar ile yaparlar.
10. Masa üstü sunum. Öğretmenler, bütün sunumlarını bilgisayarlar ile yaparlar. Öğrenciler bilgisayara girip ders sunumlarını kendileri takip ederler.
11. Multimedya yöntemi; öğretmenler, multimedya yöntemini, diğer bir ifade ile ses, video ve resimlerin aynı anda kullanılması ile etkili öğrenme-öğretme faaliyetlerini gerçekleştirirler(İşman, 2001).

Eğitimci, bilgisayarın, çocukların problem çözmelerini sağlama, çocuklarla işbirliği yapma konusunda yararlı olduğunu kavramalıdır. Çocuğa rehberlik edip, onun kendi düzeyine uygun olarak, aktif katılımcı olmasını sağlayan bilgisayar; eğitimciye de rolünü özel eğitimliğe dönüştürmesi konusunda yardımcı olacaktır.

Bilgisayarla yapılan eğitimde, eğitimcinin sorumlulukları, onun bilgisayarı kullanma şekline bağlı olarak değişen düzeylerde belirlenmektedir. Eğitimciler öncelikle bilgisayarı eğitim ve öğretimde yardımcı bir materyal olarak kabul eder ve kendilerini bu konuda rahat hissedersen, bu materyalden faydalanmak için yollar arayabileceklerdir. Eğitimciler, sınıfta bilgisayarın olması ile öğrenmede değişik yollar oluşturabilirler. Bilgisayarın sınıfta kullanımı ile öğretim tarzını değiştirebilir, geleneksel bilgi verme şeklini çeşitlendirebilirler. Eğitimciler asla bilgisayarla kıyaslanmamalıdır. Sadece eğitimin bilgisayar ile olumlu yönde çeşitlendirilmesi hedeflenmelidir. Örnek olarak, bilgisayarı küçük gruplar şeklinde kullanırlarsa,

geleneksel olarak konuşmaya yönelik olan derslerden daha aktif bir şekilde öğrenme ve düşünmeyi sağlayabilirler.

Bilgisayarla eğitim, başlangıçta daha çok hazırlık gerektirdiği halde, sonuçta sınıf idaresini bazı yönlerden kolaylaştırabilmektedir. Bilgisayar kullanımı ile sınıftaki disiplin problemlerinin azaldığı, çocukların okula gitme güdüsünün arttığı görülmektedir. Aynı zamanda eğitimcinin, vaktini çok alan bürokratik işler kolaylaşmakta ve çabuklaşmaktadır. Kayıtlar daha kolay tutulmaktadır.

Böylece, eğitimcinin diğer işlerle uğraşması için geçen vaktini yine eğitime ayırması sağlanmış olur. Eğitimci, çocuk grubunun aktivitelerine bilgisayarla bir yön verip onları en iyi şekilde değerlendirebilir.

Eğitimciler, eğitim programına göre öğretilcek bilgi ve becerileri belirlerlerse, öğrenmeyi hızlandıracak bilgisayar programlarını da kolaylıkla seçebilirler. Bilgisayarların çocukların çok yönlü düşünce becerilerini kullanmalarına yardımcı olacağı düşünülürse, eğitimcilerin bilgisayarı iki yönlü kullanabilecekleri sonucuna varılabilir: Birincisi, bilgisayarı basit bir öğretim aracı, eğitimde pekiştirmeyi sağlayan bir araç olarak kullanma; ikincisi ise bilgisayarı bir düşünce aracı olarak kullanmadır. Bilgisayar, bir düşünce aracı olarak kullanılırsa çocukların bilişsel ve toplumsal dünyalarını hayli yaratıcı bir biçimde genişletmelerine olanak sağlayacaktır.

Bütün bunların yanı sıra, eğitimciler, bilgisayarı eğitimde kullanırken, kendilerini rahatsız hissettiklerinden, bilgisayarı yeterince işlevsel kullanmayabilirler. Aynı zamanda bilgisayar destekli eğitime devam ettiklerinde, yetersizlik kaygılarından dolayı, bilgisayarın kendilerinin yerini alabileceğini düşünebilirler. BDE'nin yararları konusunda da şüpheli davranıp, bilgisayar kullanımına açık olmayabilirler. Bazı eğitimciler ise BDE yüzünden sınıfta etkin olamayacakları ve bu durumda da öğretmeyecekleri hissine kapılabilirler. Sınıfta işlenecek konularla ilgili olarak BDE programı bulamayacakları konusu da bir diğer kaygıdır. Bütün bu kaygıların giderilmesi için eğitimde bilgisayarın ve eğitimcinin farklı rolleri olduğunun açık bir şekilde ortaya konması gerekmektedir. Bununla beraber eğitimciler, eğitimde bilgisayar kullanımı üzerindeki rollerini güçlendirmeye çabalamalıdır.

Eğitimde bilgisayar kullanımı konusunda oynayacakları rollerini güçlendirmeleri için, eğitimcilerin şunlara önem vermeleri gerekir:

- Eğitimci programlamayı ve bunun ne anlama geldiğini öğrenmelidir. Problem çözme aracı olarak bilgisayarı kullanabilme ve değerlendirme birikimine sahip olmalıdır.
- Bilgisayarı, işlenecek konunun öğrenilmesinde kullanma deneyimine sahip olmalıdır.

- Eğitimde tüm gelişim alanlarını desteklemek ve pekiştirmek için bilgisayardan yararlanmalıdır.
- Bir bilgisayar kullanıcısı olabilmeli, bilgisayarı kullanabilmeli, bilgisayar sözlüğü hakkında bilgi sahibi olmalıdır.
- Bilgisayarın eğitimde kullanılmasıyla ilgili olarak olağanüstü beklentilerle işe başlamamalıdır.

Eğitimci, bilgisayarla eğitim yapılırken belirli ilkeler edinmelidir. Bu ilkeler olabilecek her durumda eğitimciye yol gösterici olmalıdır. Hem okul öncesi dönemde hem de ilkokul döneminde geçerli olan bu ilkeler şunlar olabilir:

1. Bilgisayar gerçekten gerekli olduğunda kullanılmalı, eğer çocukların gelişimlerinde önemli bir yer tutan birtakım aktivite ve sosyal deneyimlerin yerini alma tehlikesi taşıyorsa kullanılmamalıdır. Bilgisayar zaman doldurma amacı ile kullanılmamalıdır. Eğitim programı niteliksiz ise, yine bilgisayar kullanmaktan kaçınılmalıdır.
2. Çocuğun, bilgisayarı doğallıkla kullanabilmesi için bilgisayarın çocuğun çevresi ile uyumu sağlanmalıdır.
3. Bilgisayar uygulamalarında, çocukların aktif olmaları sağlanmalı ve bunu sağlayacak programlar seçilmelidir.
4. Bilgisayar, öğretilen ders programının bir parçası olarak kullanılmalıdır.
5. Motivasyonu artırıcı, fakat çocuğa gerçekten yararlı, eğitici ve öğretici programlar seçilmelidir.
6. Çocuk gelişimi bir yol gösterici olmalı, yaşa ve gelişim dönemine göre çocuklardan ne beklenmesi gerektiği bilinmelidir.
7. Çocukların, çok çeşitli bilgisayar uygulamaları yapmalarına fırsat verilmelidir. Bu fırsat, çocukları çeşitli alanlarda kullanılan bilgisayar teknolojisi ile tanıştırmak, bilgisayarın limiti ve kapasitesi hakkında bilgi sahibi yapmak ve onlara bilgisayarla çeşitli işleri yapma becerilerini kazandırmak amacı ile verilmelidir.
8. Verilen bilgisayar eğitimine aile de katılmalı ve bilgilendirilmelidir.
9. Bilgisayar ile öğrenme, eğitim hedeflerine ulaşmada amaç değil, bir araç olmalıdır.

10. Eğitimci, bilgisayarın başarılı bir şekilde eğitimde kullanılmasındaki anahtar rolünü ve belirleyiciliğini unutmamalıdır.
11. Müfredat programına bilgisayar destekli eğitimi entegre etme konusunda çok dikkatli olunmalıdır.
12. Eğitimci, gerektiğinde müdahale edip, genellikle rehberlik edeceğini unutmamalıdır.
13. Eğitimci, zaman zaman bilgisayar konusunda çocukların görüşlerini alarak, onları bilgisayarın ne yapıp ne yapamayacağı konusunda bilgilendirilmelidir.
14. Her çocuğun kişilik ve ilgilerinin bireysel farklılık göstereceği unutulmamalı, bilgisayarla “her şey” öğretilmeye zorlanmamalıdır.

Bu ilkeler doğrultusunda eğitimde bilgisayar kullanımına kara veren eğitimciler, bilinen bilgisayarlar arasından kendileri için en uygun olanını seçmeli ve bu konuda

geniş çapta araştırma yapmalıdırlar. Aynı zamanda bilgisayar destekli eğitimde amaç belirlenmeli, buna uygun olarak da programlar seçilmelidir. Bu konuda ailelerin desteğinin sağlanması da unutulmamalıdır.

Sınıfa bilgisayarlar geldiği zaman, uygun düzenleme yapılması gerekir. Bilgisayar sınıfın az kullanılan bir kısmına, ısı ve ışık almayacak şekilde yerleştirilmelidir. Bilgisayarı duvara yakın bir yere yerleştirmek en uygunu olacaktır. Ayrıca boylarına uygun mobilyalar kullanılması, çocukların bilgisayar kullanma yetkilerini etkileyecektir.

Bilgisayarla ilk karşılaşmasında çocuğa, bilgisayarın nasıl işlediği, hangi işleri yapabildiği konularında bilgi verilmesi; çocuğun bilgisayara dokunup bakmasına izin verilmesi, onun daha sonra bilgisayarı çekinmeden kullanmasını sağlar. Çocukları ikişerli gruplara ayırarak bilgisayarı göstermek ve özelliklerinden söz etmek uygun olur. Sınıftaki bilgisayara bir isim vermek de çocukların bilgisayar karşısındaki korkularını azaltıcı bir yöntemdir. Fakat bunu yaparken çocukların bilgisayarı “kişileştirmemelerine” dikkat etmek gerekir. Ayrıca bilgisayar destekli eğitime geçmeden önce ön eğitim için etkinlikler hazırlanmalı; drama, müzik, sanat

ile verilebilen bu etkinlikler aracılığıyla çocuğun bilgisayarı ve işleyişini daha da iyi anlaması sağlanmalıdır.

İnsanlar, özellikle eğitimciler, yeteneklerini ve niteliklerini geliştirdikleri sürece ve de çağa uyum sağladıkça, teknolojinin ürünü olan bilgisayarlardan da en uygun şekilde yararlanabileceklerdir. Bilgisayarın eğitimcinin yerini alma olasılığı düşünülemez bile. Bilgisayar sadece bir makinedir; bir insanın verebildiği pek çok fiziksel ve duygusal niteliği veremez(Arı ve Bayhan, 2002).¹

2.2.3.2. Bilgisayar Destekli Eğitimde Öğrencinin Rolü

Bilgisayar Destekli Eğitimde öğrenciye de bazı görevler düşmektedir. BDE'ye geçiş prensiplerinin biride kişilere daha verimli öğretim ortamları sağlamaktır. Öğrencilerin kendi işlerini kendilerinin görmesi daha doğrusu bağımsız öğrenme etkinlikleriyle yaptıkları işlemler öz güven duygusunu geliştirir. Öğrenciler, öğrenilmesi güç olan matematik ya da yabancı dil gibi dersleri daha kolay öğrenmektedirler. Bilgisayarın, programdaki her derste konuyu öğretmesi anlamına gelmemekle beraber, her derste bazı konuları ele almak için uygun bir alet olduğu görülmektedir. BDE 'in amacını öğrenciye bilgiyi daha verimli ve kendi yollarıyla verebilme amacı taşır. Öğrenci BDE ortamında bilgi verilen değil; bilgiyi alan keşfeden kişidir. Kendi seviyesine uygun olarak konu dağılımı veya işleyişini belirler ve bilgisayarla etkileşime girerek istediklerini serbestçe yapma imkanı kazanır.

Öğrenciler bilgisayarla, büyük ölçüde keşfederek öğrenme ilkesini kullanır. Bu ilkeyle de kişilerin vasıfsal özellikleri gelişir. Araştırma ve inceleme ruhu kazanan öğrenci; bilimsel düşünme gücünü de arttırır. Bilgisayarlarda ki gerek benzeşimler gerekse oyunlarla öğrendiği için eğitimden ve öğrenmeden sıkılmaz. Öğrenmeyi zevkli hale getiren BDE dersi monotonluktan kurtarır. Bu durumda da öğrenciler gelecekteki yaşantısında da sağlam kişilikli ve karakterde kişiler olarak yetişirler. Gerçek manasıyla bu olguları isteyen bir öğrencinin yada ferdin bilgisayardan çekinmemesi ve korkmaması gerekmektedir.

¹ Arı, M., Bayhan, P., 'Okul Öncesi Dönemde Bilgisayar Destekli Eğitim', Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2002.

Her nihayetinde her karmaşık sistemin ve teknolojinin de insanlar tarafından yapıldığını bilmesi gerekir. Bilgisayarları bizlerin kölesi gibi düşünmek gerekmektedir. Emir vermediğimiz bir davranışı yapmayacaktır. Yani komut verilmeden hiçbir işlem uygulamayacaktır. Öğrenciler bu düşünceyle hareket etmelidirler. Burada da kuşkusuz en büyük görev kişinin kendisine yani öğrenciye düşmektedir.

2.2.3.3. Okul Öncesi Eğitimde Bilgisayar Destekli Eğitimin Getirdikleri

Eğitimde bilgisayarın kullanımı ile birlikte bilgisayarın hangi yaşlardan itibaren kullanılmaya başlaması gerektiği konusu tartışılır hale gelmiştir. Eğitimin, bilgisayarlı gelişmenin dışında kalması düşünülemeyeceğine göre, bilgisayarın eğitim üzerindeki dolaylı ve doğrudan etkilerinin tartışılması da kaçınılmazdır. Çocukların gözlerini dünyaya yedi yaşında açmadıkları, bu dönemin onların somut işlemler yapabildikleri dönem olduğu düşünülürse, bilgisayarın daha küçük yaşlarda da kullanılabileceği sonucuna varılabilir.

Bilgisayar uygun şekilde kullanıldığı zaman kitap ve kalemlerden daha tehlikeli değildir. Çocuklar kendi deneyimleriyle çevrelerini tanırlar ve bu bilgilerini daha sonra çevrelerindeki dünya ile ilgili imajlar yaratmak için kullanırlar.

Aslında herhangi bir kavramı öğrenmeden önce, “öğrenmek” kavramını öğrenmek gerekmektedir. Çocukların “öğrenme” özelliğinin, bilgisayarlardan yararlanmada esas olduğundan yola çıkarak, özel bazı kriterlerin çocukların bilgisayarla kaynaşmasında önem taşıdığı görülmektedir. Bütün bu bilgilerden yola çıkarak çocukların bilgisayarla kaynaştırılması iki kriterle özetlenebilir:

1. Bilgisayarın sınıfın doğal ortamına kaynaştırılması.
2. Bilgisayarın bir materyal olarak kullanılması.

Bilgisayarın sadece çocukların düzenli etkinlikleri için kullanılması çok da uygun olmamaktadır. Çocukların bilgisayarın yararını kavramaları açısından, bilgisayarın bir öğrenim aracı olarak kullanılması gereklidir. Bilgisayarlar, yeni öğrenmeler için heyecan verici ve dinamik araçlardır. Bilgisayar destekli eğitim ile öğretici ve eğitici etkinlikler, görsel ve manipülatif yöntemlerle zenginleştirilerek verilebilir.

Bundan yararlanan çocuk özgüven geliştirerek sosyal yönden gelişim gösterir. Yapılan araştırmalar, bilgisayarın çocukların sosyal yeteneklerini ve işbirliğini güçlendirdiğini göstermektedir. Aslında, bir çok gözlem, bilgisayarın insanları etkilemesinden çok, insanların bilgisayar kullanımını etkilediğini göstermiştir. Bilgisayar olan ve olmayan iki sınıfta çocukların sosyal ve bilişsel davranışları karşılaştırıldığında, bilgisayarın varlığının çocuklar üzerinde yıkıcı etkilerinin olmadığı görülmektedir.

Okul öncesi çocuklarının eğitiminde bilgisayar destekli eğitimin yerinin olup olmadığı, varsa bu yerin ne olduğu günümüzde oldukça yaygın bir tartışma konusudur. Okul öncesi eğitimin genel amacı; çocuğu bütün gelişim alanlarında desteklemek, çocukların etkinliklere ve öğrenmelere adapte edilebilecek beceriler ve cinsiyetler arası olumlu tutumlar geliştirmelerini sağlamaktır. Kazanımların da kalıcı olması hedeflenmektedir(Arı ve Bayhan, 2002).¹

Bilgisayar etkileşimdir, öğrencinin tepkisine göre de yönlendirir ve yönlendirir. Doğru tepkileri pekiştirir, yanlışlara göre hazırlanmış ipuçlarını ve önerileri iletir. Bilgisayar güdüleyicidir. Ses, ışık, renk, hareket gibi iletişim kodlarıyla dikkati canlı tutabilir. Bildiri uzunluğunu içerik ve zamana bağlı olarak denetleyerek sıkılmayı önleyebilir. Belirsizlikler üretip, sürpriz uyarıcılar yansıtabilir. Heyecan vericidir. Bilgisayar sonsuz sabırlıdır, yanlışlara, tekrarlara, tembelliklere, aceleciliklere dayanır, öğrenciyi aşağılamadan kızmadan üzmeden direnir, programlayıcının isteği ölçüsünde sırdaştır. Bilgisayar bilgiyi canlandırır. Şekilleri, simgeleri, grafikleri hareket ettirir, çevirir, durdurur, kaydırır, büyültür, küçültür, parlatır, söndürür, renklendirir ve seslendirir. Bilgisayar usta bir taklitçidir. Çok çeşitli varlık ve olayları ses, biçim ve davranışlarını taklit edebilir. Etkin katılım, örneklendirme, seyretme vb. öğretim ilkeleri bilgisayarlarla da uygulanabilir(Koraltürk, 1997).²

Anne babaların son zamanda sordukları bir soru da, bilgisayar kullanımına ne zaman başlanabileceğidir. Bu konuda kesin bir yaş sınırı olmamakla birlikte, çocukların içinde buldukları ortamlarda her geçen gün daha fazla sayıda yer

¹ Arı, M., Bayhan, P., 'Okul Öncesi Dönemde Bilgisayar Destekli Eğitim', Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2002.

² Koraltürk, S., 'İstanbul'daki Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Eğitimde Bilgisayar Kullanımının Tespiti ve Yöneticiler ile Öğretmenlerin Bilgisayarlara Karşı Tutumlarının İncelenmesi', Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ens. Anaokulu Öğretmenliği ABD, 1997.

almaya başlayan bu alete ilgi duymaları da kaçınılmazdır. Evde bilgisayarla çalışan anne babasını veya büyük kardeşlerini gören bir çocuk da bu aleti kullanmak isteyecektir. Bu durum, çocuğun gelecek yaşamında çok büyük bir yeri olacağı düşünülen bir aletle erken tanışması, ona hakim olabilmesi ve rahatça kullanabilmesi açısından çok önemlidir. Bu nedenle artık okul öncesi dönemde de bilgisayar öğretiminden söz edilebilmektedir. Tabii bu dönem çocuğu henüz okuma yazma bilmediğinden, bilgisayarı kullanabilmesi için anlayabileceği özel yazılımlara ihtiyaç vardır. Ayrıca bilgisayar kullanımının çocuğa sağlayacağı kazançlar kadar, ne tür mahsurları olabileceği de önceden düşünölmelidir.

- Okul öncesi dönemde bilgisayar, özellikle el – göz koordinasyonuna büyük katkı sağlayabilir (farenin kullanımı, boyama, çizim çalışmaları vb.), el becerisini geliştirir.
- Dikkatini yoğunlaştırmada güçlük çeken aşırı hareketli çocuklar ilgi çekici bir program karşısında daha uzun süre kalabilirler. Bu nedenle bilgisayar kullanımı, çocuğun dikkatini yoğunlaştırmasına yardım ederek eğitime katkı sağlayabilir.
- Çocuk günlük yaşamında ve eğitimi sırasında öğrendiği pek çok kavramı bilgisayar oyunları ile pekiştirebilir.
- Bilgisayar oyunlarında yer alan ve hızlı bir şekilde karar vermeyi gerektiren problemler, çocukta problem çözme becerisinin gelişmesine katkıda bulunabilir(Oktay, 1999).¹

Bilgisayar modern teknolojinin sembolüdür. “Bilgisayar” sözcüğü geçen yirmi yılda daha yeni gündeme gelmiştir ve hızla gelişmektedir.

Bilgisayar kavramının gittikçe yaygınlaşıp yerleştiği günümüzde, bilgisayar kullanma yeteneği okumak ve yazmak kadar önemli bir ihtiyaç haline gelecektir. Çocukların gittikçe gelişen bu materyalle erken tanışıp deneyim kazanmaları gerekmektedir. Bilgisayar çocuklara değerli deneyimler, eğitimin desteklenmesi için yeni fırsatlar ve öğrenmeyi destekleyici yeni yollar sağlayabilir. Okul öncesi dönemde

bilgisayar destekli eğitim alan çocuklarla ilgili yapılan çalışmalarda, bu eğitimin hem işbirliği gerektiren hem de bağımsız oyunlarda yapılanı destekleyici rol

¹ Oktay, A., ‘Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem’, Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 1999.

oynadığı bulunmuştur. Bilgisayar kullanmak okul öncesinde bulunan diğer aktivitelere benzemektedir. Diğer aktivitelere olduğu gibi, kimi çocuklar bilgisayara çok ilgi gösterirken, kimileri hiç ilgi göstermemektedir. Okul öncesi dönemde oyuncak ve materyallerle beraber bilgisayar eğitim programları uygulanırken, eğer ortam ve eğitim programları iyi düzenlenirse, bu çocuğun doğasında herhangi bir ikileme neden olmayabilir. Çocukların kullanması açısından bir sakınca yaratmayan bilgisayar, aynı zamanda anlamayı sağlayan kavram eğitiminde önemli bir destekçi gibi görev yapmaktadır. Daha da önemlisi, çocuğun dünyaya daha geniş bir açıdan bakabilmesini sağlamaktadır. Bilgisayar, çocuğun kendini, çevresini ve dünyayı tanımasına yardımcı olan genel amaçlı bir makinedir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çoğunlukla bulunan materyaller boyalar, bloklar, tebeşirler, kağıtlar, tahtalar, su, kum gibi materyallerdir. Çünkü bunlar, çocuğun eğitime aktif katılımını sağlayan, deneyler yapabilmeye olanak tanıyan ve çocuğunu ilgisini teşvik eden materyallerdir. Bu tür materyallerini yapılandırılmamış doğası, çocukların kendi öğrenmek istedikleri şeyleri seçmelerine, bir çok değişik yönden kullanıma olanak sağlar. Sözü edilen materyaller, çocuğun sosyal gelişimini

geliştirecek nitelikte sınıf etkinlikleri ile desteklendiğinde; fiziki ve sosyal düzenlemeler yapıldığında, çocuğun çevresi ve kendi hakkındaki düşüncelerini sürekli zenginleştirecek bir ortam yaratılmış olur. Çocuklar oyun aracılığıyla deneyimlerini arttırır, bağlantılar kurarlar. Bilgisayar kullanımı da çocuğa zenginlik ve çeşitlilik sunabilmektedir. Bilgisayarın ve okul öncesi eğitim materyallerinin arasındaki çocuğun kendini ve çevresini tanıması ile ilgili bu benzerlik, bilgisayarın okul öncesi dönemde kullanılması için neden olarak eğitimcilerle yol gösterebilir. Bilgisayarın öğrenme çevresine sokulması, çocukların eğlenerek öğrenmelerine fırsat tanır.

Eğitimcilerin bilgisayar destekli eğitim konusundaki en akılcı yaklaşımı, bilgisayar programının planlanması ve içeriği ile çocuk gelişimi arasındaki aktif ilişkiyi kurmalarında ve ilişkiyi devam ettirmelerinde yatmaktadır.

Anaokulunda veya ilkokullarda ilk olarak bilgisayarla karşılaşan çocuk, öncelikle bilgisayarın ne işe yaradığını ve nasıl çalıştığını öğrenmeye, daha sonra ise bilgisayarın diğer özelliklerini keşfetmeye çabalayacaktır.

Bilgisayar, çocuğun gelişimine uygun programları ile, yalnızca çocuğu teknoloji ile tanıştırmamanın uygun bir aracı olarak görülmemelidir. Aynı zamanda bilgisayarın çocuğun yaratıcı yönlerini harekete geçiren, onu yeni yöntemler geliştirmeye özendiren yönleri de hesaba katılmalıdır. Bugün okul öncesi eğitimi alan çocuklar gelecekteki yaşantılarında mutlaka bilgisayar kullanmak zorunda olacaklardır. Bu nedenle çocuğun bilgisayarla olabildiğince erken yaşlarda tanışması, gelecekte sahip olacağı mesleğinde başarı sağlamasını kolaylaştıracaktır.

Okul öncesi dönemde kullanılan bilgisayar programları, eğitimcinin vereceği bilgi ve kullanacağı teknikle kaynaştırılmalıdır. Başka bir deyişle, okul öncesi eğitim programlarının aksamamasını sağlayacak bir denge içinde bilgisayar destekli eğitim verilmelidir. Kurulacak bu denge, insanlığın sahip olduğu öğretim kapsamı ile ileri teknoloji yolu ile elde edilen öğretim arasındaki eşitliği sağlamaktadır. Bilgisayarın, okul öncesi eğitim programları içine destekleyici ve pekiştirici olarak yerleştirilmesi önerilebilir.

Bilgisayarın çocuğun gelişimsel özelliklerini destekleyecek yönde, günlük programın amaçlarına uygun, diğer okul öncesi materyalleri ile birlikte kullanılması, çocuğun bilgisayardan en üst düzeyde yararlanması açısından önemlidir.

Bilgisayar, okul öncesi eğitimde, eğitim sürecine katkıda bulunan yardımcı araç görevi görmektedir. Aynı zamanda eğitim sürecini çocuğun yeteneği, bilgisi ve öğrenme hızına göre farklılaştırmaya olanak sağlar. Çocuğa anlamadığı konuyu istediği kadar tekrarlayabilme, öğrendiklerini pekiştirebilme olanağı yaratır. Çocuklar, öğrendikleri kavramları bilgisayar destekli eğitim programları ile geliştirme olanağı bulabilirler. Okul öncesindeki diğer faaliyetler (müzik, sanat, drama gibi) çocukların kavramları öğrendikleri ve geliştirdikleri eğitim teknikleridir. BDE ile de çocuklara kavramları öğrenmeleri için fırsat sağlanmalıdır. BDE’ de bol uyarıcılı ve etkileşim kurmaya fırsat veren programlarla, çocuk bilgisayarı nasıl çalıştıracağını ve nasıl kullanacağını öğrenmelidir. İyi tasarlanmış bilgisayar eğitimi ile çocuklar, bütün duyularını yaratıcı şekillerde kullanabilme fırsatı bulurlar. Bilgisayarla yapılan eğitimde içerik gerçekçi olmalı, somut semboller kullanılmalıdır. Örnek olarak, parça bütün ilişkisini ve devamlılık kavramını kazandırmak için hayvan parçalarının

kullanılması, çocuğun parça bütün kavramını daha iyi canlandırmasını sağlamaktadır. Bilgisayar, okul öncesi dönem çocuğunun öğrenmesine özel katkılar sağlamalıdır. Bilgisayara para yatırıp sonra bunu sayma ve egzersiz yapma gibi görevlerde kullanmak anlamsız ve uygunsuzdur. Diğer yandan LOGO ve problem çözme yazılımları, çocuklara öğrenme fırsatları açısından eşsiz bir çevre sunmaktadır. LOGO programını kullanırken klavye üzerindeki basit ve mantığa uygun hareketlerin bir sonucu olarak ekranda şekillerin meydana geldiğini gören çocuğun hakimiyet duygusu gelişir. Okul öncesinde kullanılan bilgisayar destekli eğitim eğlendirici olmalı ve çocukta başarı duygusu uyandırmalıdır. Bilgisayar çocuklara görsel, dil, motor, algılama gelişimlerinde yenilikler sunmaktadır. Okul öncesinde kullanılan BDE’de oyun içinde öğrenme fırsatı sunulmakta, ses ile görüntü birleştirilmektedir.

Aynı zamanda çocuğun gereksinim duyduğu deneyim ve bilgi edinme gereksinimi karşılanabilmektedir. Okul öncesi dönemdeki çocukların bilgisayar destekli eğitimde grup çalışmasına teşvik edilmeleriyle, birbirlerinden daha çok şey öğrenebilmeleri sağlanabilir.

Bilgisayar, eğitim dünyasında heyecan verici fırsatlar yaratmaktadır. Hem zengin bir eğitim olanağı sağlamakta, hem de çocuğun öğrenme çevresine değişiklik getirmektedir. BDE anaokulu etkinlikleri ile beraber, diğer materyallerle, çocukların gelişim düzeylerine katkıda bulunacak şekilde, günlük programın amaçlarına uygun yazılımlarla kullanılabilir. Doğru amaç ve yöntemlerle günlük aktiviteleri bozucu bir etki yapmayacak şekilde kullanılan bilgisayar, çocuğun çevresini zenginleştirmeye hizmet eder(Arı ve Bayhan, 2002).¹

Araştırmacılar, bilgisayarın öğretimde kullanılmasının çok çeşitli yararlarından söz etmektedirler. Bu yazılarda ortak olan özellikler kısaca şöyle özetlenebilir:

Bugün öğretimde çok verimli bir yöntem olarak kabul edilen bilgisayarların, bireysel öğretim yönteminin uygulanmasına fırsat vermelerinin yanı sıra öğretim süresinin de azalmasına yardımcı oldukları gözlenmiştir. Bilgisayarlar hem öğrencinin öğrenme hızına uygun bir öğretim hem de her yerde öğretim sağlamaktadırlar. Hayatta son derece karmaşık olan konular bilgisayar sayesinde,

¹ Arı, M., Bayhan, P., ‘Okul Öncesi Dönemde Bilgisayar Destekli Eğitim’, Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2002.

benzeşim (simulation) yoluyla daha basit ve kolay öğretilbilir hale gelmektedir. Bilgisayar kullanımı, çocuk veya gencin dikkatini yoğunlaştırmayı öğrenmesine yardımcı olmanın yanı sıra bilişsel gelişim ve problem çözme yeteneğinin gelişmesine de yardımcı olmaktadır(Oktay, 1999).¹

BDE, çocuklarda özgüveni sağlar. Evlerde bilgisayar kullanan çocukların, kendilerine güvenleri gelir, okullarda bu araçları kullanmaya daha fazla ilgi gösterirler. Bilgi teknolojisi, öğrenme için, tehditlerden uzak güvenli bir ortam oluşturmaktadır. Çünkü bağımsız olan öğrenmenin ilk adımını atmadaki hata yapma korkusu, birçok öğrenciyi tereddüde sevk eder. Bilgisayar, problem çözmek için öğrenciye, diğer kişilerin yardımına ihtiyaç hissetmeksizin güvenli bir eğitim ortamı yaratır. Bilgisayar, öğretmenlerden daha sabırlıdır. Öğrencilerin bir soruyu istedikleri kadar sormalarından rahatsız olmamaktadır. Öğrencilerin harcadığı çabaları küçümsememektedir. Hata yaptıkları zaman onlarla alay etmemektedir. Onlarla istedikleri miktarda, öğreninceye kadar çalışabilmektedir. Öğrencilere doğruları buluncaya kadar aşamalı bir biçimde yardım etmektedir. Böylece, bilgisayarlar, öğrencilerin özgüvenini arttırmaktadır.

BDE, başarmak isteyen öğrencilere yardım eder. Bilgisayar, öğrenmeden zevk

alamayan, devamsız, davranışlarında çözümlenemeyen öğrencilere de yardım elini uzatır. Bilgisayar, motivasyonu düşük veya ilgisi az, heyecanlı ve utangaç öğrencilerin motivasyonunu da yükseltmektedir(Halis, 2002).²

BDE konusunda yapılan araştırmalar sürekli olarak geleneksel yöntemlerden daha iyi bir öğrenci başarısı sağladığını göstermektedir. BDE’de kullanılan programlar teke-tek eğitim, alıştırma ve uygulama, canlandırma olmak üzere üçe ayrılır. BDE uygulamalarının bazı avantajları aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenme Hızı: Bilgisayarların çalışabilmeleri için kullanıcıların girdilerine ihtiyaç duyarlar. 0 yüzdenden siz gerekli girdiyi vermediğiniz sürece beklerler. Bu da onların neredeyse sonsuz sabırlı olduklarını gösterir. Bu yüzden bilgisayarlar öğrencilerin öğrenme hızlarına göre hızlı veya yavaş, çalışırlar. Bu da her kullanıcının rahat etmesine ve daha iyi öğrenmesine yardımcı olur.

¹ Oktay, A., ‘Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem’, Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 1999.

² Halis, İ., ‘Öğretim teknolojileri ve Materyal Geliştirme’, Nobel Yayın Dağıtım, Eylül 2002

Katılımcı Öğrenme: Bu öğrenme yöntemi öğrenenin öğrenme sürecine ihtiyaçları doğrultusunda ekleme ve çıkarma yapabilir ve öğrenme sürecini hızlandırıp yavaşlatabilir. Bilgisayar destekli eğitimde bu yöntem kullanılır ve öğrenenin katılımını sağlamak için sık sık girdi isteminde bulunur. Öğrenci girdiyi sağladığında bilgisayar anında değerlendirmeleri yaparak cevabın doğru ya da yanlış olduğuna bakar ve de gerekli değişikliği yapar.

Çeşitlilik: Bilgisayarın yardımıyla öğrencilerin ilgisini çekebilecek yazılar, grafikler ve sesler eklenebilir. Aynı zamanda uygulamalara çeşitli uyarı mesajları ve geri bildirimde kullanılabilecek çok çeşitli araçlarda eklenebilir. Öğrenmede zorluk çeken öğrenciler için örneğin yazılardan ve resimlerden, alternatif yöntemler sağlayabilir. Ayrıca öğrenme ortamı internet ve çoklu algı sunuları kullanılarak geliştirilebilir.

Kayıt Tutma: Bir öğrencinin nerede kaldığı ve/ya öğrenme sürecinin neresinde olduğu, bilgisayarın kayıt tutma yeteneğinden faydalanarak öğrenilebilir. Bu öğrenci için geribildirim olarak ya da öğretmen için değerlendirme aracı olarak ya da her iki bahsedilen amaç içinde kullanılabilir. İlave olarak bu yetenek birden fazla öğrencinin aynı sistemi kullanmaları halinde her bir öğrenci için ayrı bir kayıt tutacağı için hem öğrencinin kaldığı yerden devam etmesini hem de öğretmenin tam olarak öğrencilerinin genelinin zorluğa düştüğü konuları tekrar gözden geçirmesini ve sistemin daha kararlı ve iyi çalışmasını sağlar.

Uygunluk: Bilgisayarlar belli aralıklarla yaptıkları testlerden faydalanarak öğrencinin daha önceden gördüğü ve yeterince hakim olmadığı konuları tekrar gözden geçirmesini ve tamamen bildiği konuları atlamasına olanak sağlar. Bu sayede öğrenci konuları öğrenme sırasını kendi istediği şekilde değiştirmiş ve daha başarılı olabileceği bir yöntemi seçmiş olur.

Zamandan Bağımsızlık: Bilgisayarlar öğrencilerin çalışmak istedikleri anda çalışmaya hazır ve ara vermek istedikleri anda durmaya hazırdırlar. Ayrıca, sıkılmak ve moral bozukluğu gibi psikolojik bozuklukları olmadığı için her an aynı performansla bilgi aktarmaya hazırdırlar(Alkan, 2005).¹

¹ Alkan, C., 'Eğitim Teknolojisi', Anı Yayıncılık, Ankara, Ocak 2005.

İyi tasarlanmış bir Bilgisayar Destekli Eğitim (BDE) aşağıdaki avantajlara sahiptir.

- Öğretim şekli uzun süren araştırmalar neticesinde eğitim uzmanları tarafından geliştirilmiştir. Bu sayede öğretmenin kalitesi herkes için aynı mükemmelliktedir.
- Toplu eğitimden bireysel eğitime geçiş her öğrenciye bir öğretmen tahsis edilmesini gerektirir ve bu sayıda öğretmen de ancak bilgisayarlar sayesinde mümkündür. Bilgisayar Destekli Eğitimde öğretmen sayısı istenildiği kadar çoğaltılabilir ve coğrafik konumdan bağımsız olarak dağıtılabilir.
- Bilgisayar Destekli Eğitimde belli sayıda talebenin bir araya gelerek sınıf için yeterli sayıyı oluşturması gerekmez. Eğitim bireysel olduğundan tek bir kişi için bile "sınıf" açılabilir.
- İyi tasarlanmış bir Bilgisayar Destekli Eğitim alışırma ve tekrarı öğrencinin kendi inisiyatifine bırakmaz, bunu da öğretimin bir parçası olarak kendisine görev edinir ve bıkmadan, yorulmadan öğrenciye uygulattırır.
- Bilgisayar destekli eğitim kişiseldir. Dersin temposu ve hangi konuların ne miktarda tekrarlanacağı başkalarını etkilemeden, tamamı ile dersi gören kişinin istekleri ve ihtiyaçlarına göre ayarlanabilir. Bu sayede, birey, kursu kendi temposuna göre hızlı ya da yavaş takip edebilir.
- Birey, istediği bölümleri istediği kadar tekrarlayabilir.
- Birey, anladığı bölümleri hızlı işleyerek ve bildiği bölümleri atlayarak kursu öngörülen süreden daha önce bitirebilir ve hem zamandan hem de saat ücretinden tasarruf edebilir.
- Birey, utanmadan ve çekinmeden öğrenim seviyesini ve süratini bilgisayara test ettirebilir(İşman, 2001).¹

Okul öncesinde ve ilkokullarda bilgisayar destekli eğitimin getireceği avantajları şöyle sıralayabiliriz:

1. Eğitim eşitsizliğini ortadan kaldırmaya ve eğitimci eksikliği çekilen okullarda bu boşluğu doldurmaya hizmet eder.

¹ İşman, A., 'Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme', Değişim Yayınları, İstanbul 2003.

2. Çocukların bireysel özelliklerinden kaynaklanan farklılıklara göre uygun eğitim programlarıyla ilerlemelerini sağlar ve onlara öğreninceye kadar tekrarlama fırsatı verir.
3. “Kendi kendine öğrenme ve keşfetme” özelliği nedeniyle çocukların öğrenme süreçlerini çabuklaştırır.
4. Bilgisayar destekli eğitim programlarının yaratıcılığı destekleyici yönü çocukları ezbere dayalı eğitimden kurtarıp, yaratıcılığa yönlendirir.
5. Gelecekteki yaşantılarında çocukların bilgisayar kullanma olasılıklarının yüksek olduğu düşünülürse, şimdiden verilen eğitim bilgisayar kullanmaya kolaylık sağlar.
6. Bilgisayar destekli eğitimde, çocuk, öğretilen konuları değişik uygulama imkanı bulur.
7. Bilgisayar destekli eğitim ile çocuk, öğrenme sürecinin sonuçlarının geri – iletimini anında aldığı için öğrenmeye güdülenir.
8. Bilgisayar destekli eğitim çocuğun öğrendiklerini genellemesine fırsat verir.

J. Piaget de kendiliğinden oyunun başlı başına bir araştırma olduğunu vurgulamaktadır. Çocuk doğal bir kuramcıdır, sürekli hipotezler kurarak, onları sağlanan bilgilerle test eder, yanlış olunca da tümünden değiştirir demektedir. Günümüzde gelişen ve yaygınlaşan mikrobilgisayarlar Piaget'nin sözünü ettiği gelişmelere aracılık etmektedir. Çocuk bilginin kazanılması sürecine katılmakta, yalnızca bilgi ve becerileri değil, onların nasıl öğrenileceğini, nasıl düşünüleceğini öğrenmektedir. Yine, Piaget'e göre gönderim yapılırsa, bilişsel açıdan öğrenme yalnızca dışsal bir ödül pekiştirmeden dolayı değil, kendiliğinden zevkli, eğlendirici bir deneyim olduğunu ve insana olayları, dünyayı denetleme zevki verdiği için içsel bir doyum sağlar. Mikrobilgisayarlarla öğrenme, işte bu içsel kendiliğinde, dıştan denetlenemeyen zevki vermekte. Bu özelliğinden dolayı da üstün, ilginç ve başarılı olmaktadır.

BDE öğrenmeyi bireyselleştirir. BDE'de yapılan hatalar sadece makine başında oturan öğrenci tarafından görülebileceğinden ilgili kişiyi sıkıntıya sokmaz,

çalışmalara renk, mzık ve canlandırılmış çizimlerle gerçekçilik ve çekicilik katar. BDE verimliliği ve etkililiği arttırır(Halis, 2002).¹

Okul öncesinde veya ilkokul döneminde doğru ve amacına uygun kullanılan bilgisayar destekli eğitim; eğitim programlarını ve çocuğun doğal etkinliklerini bozmamakta, aksine, çocuğun çevresini zenginleştirmektedir. Burada önemli olan bir nokta da çocukların bilgisayarla nasıl bir düzende çalışacakları, ocuk – bilgisayar oranlarıdır. Burada yapılması gereken, sınıfın bulunan bilgisayar sayısına göre düzenlenmesidir. Sınıftaki bilgisayar gerek eğitimsel programların desteklenmesinde, gerekse bilgisayar programlarını öğretmede kullanılabilir. Bilgisayar kullanılırken, eğitimci tarafından belirlenen zamanlarda, bazen bireysel eğitim bazen de grup eğitimi yapılabilir.

Sınıfta bilgisayar sayısının az olması, bilgisayar destekli eğitimin daha uzun bir süre almasına neden olmaktadır. Diğer yandan ise sınıfta bir iki tane bilgisayarın olması çocukları birlikte çalışmaya zorlamakta, işbirliğini arttırmaktadır. Sınıf içi en ideal bilgisayar – ocuk oranı 1/10 dur. Çocukların bilgisayarı anlamalarını sağlamak için, başlangıçta eğitimci gerekli zamanı çocuğa vermelidir. Eğitimci okul öncesinde haftada bir günü serbest çalışmalar için ayırabilir, diğer günlerde ise küçük çocuklar için bir günde 5 – 7 dakika, altı yaş çocukları için 10 – 15 dakika ayırması uygun olur. Okul öncesindeki çocuklar bilgisayarı kullanırlarken, eğitimcinin gerektiğinde onları desteklemesi ve yönlendirmesi gerekebilir. Eğitimci, ocuğun bilgisayarla çalışması için uygulanması gerekli kuralları sembollerle bir şema haline getirilebilir.

Okul ncesi dönemde kullanılan bilgisayar programlarında çocuklar için bilinen sembollerle anahtarlar çıkarılabilir. Bu sembolleri tuşlara uygulayarak çocukların klavyeyi daha rahat kullanmaları sağlanır. Çocuklar kendi isteklerine göre renk ve şekil ayarlaması yapabilmektedirler. Ekranda çıkan şekilleri ve nesnelere tuşlara basarak hareket ettirebilirler. Bilgisayar programları, amaca göre çocuğun değişik gelişimsel alanlarına yönelik olabilmektedir. rnek olarak,

¹ Halis, İ., ‘ğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme’, Nobel Yayın Dağıtım, Birinci Baskı, Ankara 2002.

ekranda arabayı garaja park etmede amaç, çocuğun el – göz koordinasyonunu geliştirmektir. Çocuk, bu programda düşünerek arabanın yönünü ayarlamakta, hangi tuşa bastığında arabanın garaja girmesini sağlayacağını ileri düzeyde düşünerek keşfetmekte, farklı tuşlara basarak deneme yanılma yoluyla doğru cevabı bulmaktadır.

Okul öncesinde kullanılan bilgisayar programlarının en işlevseli, aktivitelerin değişik şekilleri arasında denge kuran programlardır. BDE programları çocukların yaratıcılıklarını, kendini ifade etmelerini, problem çözmelerini, gelişimlerinin her yönünü destekleyecek şekilde planlanmalıdır. Çocukların bireysel ve grup farklılıklarına göre aynı konuda çeşitlilik bilgisayar programları ile sağlanabilir(Arı ve Bayhan, 2002).¹

Ayrıca yapılan bazı araştırmalar göstermiştir ki, bilgisayarlar, çocukların belli bazı becerileri kazanmasına yardım edebilir. Çalışmalar sonucunda bulunan bulgular şunlardır;

1. Bilgisayar kullanan gruplar, kullanmayan sınıflardan daha fazla okumaya hazır olma becerisine sahiptirler.

2. Evde bilgisayar kullananlar yalnızca sınıfta kullananlara oranla daha fazla okumaya hazırdırlar.

3. Kızlarla erkekler aynı derecede beceri sahibidirler.

4. Bilgisayar kullanan gruplar bilgisayar bağlantılı becerilere daha çok sahiptirler(Uluser, 1993).²

2.2.3.4. Bilgisayar Destekli Eğitimin Öğrenmeye Etkisi

Teknolojinin, özellikle de bilgisayar teknolojisinin, hızla geliştiği günümüzde artık, bilgisayarların okul öncesi ve ilkokul çağı çocuklarının aktivite ve materyalleri arasında bir yerinin olduğunu kabul etmek gerekmektedir.

¹ Arı, M., Bayhan, P., 'Okul Öncesi Dönemde Bilgisayar Destekli Eğitim', Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2002.

² Uluser, N., 'Ev Bilgisayarları Çocuklar ve Ana Babalar', Yaşadıkça Eğitim, Sayı: 28, İstanbul 1993.

Çocukların bilgisayar destekli eğitimden yararlanmaları için eğitimcilerle büyük görevler düşmektedir. Bilgisayar destekli eğitimin süresi, yeri ve eğitim programlarını ayarlama işi bu konuda bilgilendirilmiş eğitimcilerle belirlenecektir. Bilgisayar destekli eğitimin sağladığı yararlarından biri de öğrenmeyi kolaylaştırmasıdır. Bilgisayarla yapılan eğitimde gereksiz bilgi ve çeldiricilerin olması, çocuğun dikkatini tek bir yöne yoğunlaştırmasına neden olmakta, dolayısıyla öğrenme kolaylaşmaktadır. Bilgisayar programları ile çocuk arasındaki iletişim doğru bilgi üzerine kurulmuş olup, bu özelliğinden dolayı işlevseldir ve problem çözmeye yöneliktir. BDE, çocukların yapamama korkusu olmadan, değişik çözümleri özgürce keşfetmelerine olanak sağlamaktadır. Çocuklar farklı seçenekleri ve stratejileri denemek için programı defalarca başa alıp tekrarlayabilirler. Bu arada da toplumsal baskının dışında kalıp, çekinmeden ve karşı tarafı kızdırma korkusu olmadan iletişimde bulunmaktadırlar. Çocuk, tepkisinin cevabını anında alarak (geri – iletim) doğru ve yanlışlarını görmekte ve doğruları için anında ödüllendirilmektedir. Bu da öğrenmeyi oldukça güdüleyici bir durumdur. Yanlış yapıldığı zaman ise, konunun bir daha tekrarlanma olanağı vardır. Bilgisayarlardaki problem çözme programları ile çocuklar, keşfetme olanağına sahip olmaktadır ve keşfederek öğrendikleri için de daha kolay ve akılda kalıcı öğrenme gerçekleşmektedir.

Bilgisayar destekli eğitimin temelinde oyun yatmaktadır. Çocuklar için oyunla öğrenme çok etkili bir yoldur. Öğrenme oyuna dayalı olarak gelişmektedir. Öğrenmede materyaller büyük önem taşır. Çocuk bir bebeğin, kübün yanı sıra, bir tencere ya da tavayı da oyun materyali olarak kullanabilir. Çocuğun öğrenme ortamında bilgisayar bir materyal olarak kullanılabilir. Bilgisayarı bir materyal olarak kullanırken, kullanım süresine ve programın niteliğine çok dikkat etmek gerekmektedir. Bilgisayarın oynamak için sonsuz bir sabrı vardır. Aynı zamanda girişken ve her zaman oynamaya hazırdır. Eğlendirmek için sonsuz bir sabrı vardır. Aynı zamanda girişken ve her zaman oynamaya hazırdır. Eğlendirmek için sonsuz bir kapasiteye sahiptir. Bilgisayar destekli eğitimde, eğlendirerek öğretmek amaçlanmıştır. Çocuk doğal bir bilgi kuramcısıdır; sürekli hipotezler kurarak kendisine sağlanan bilgileri test eder ve yanlış görünce de tümüyle değiştirir. BDE, çocuğun bu süreçleri kazanmasına aracılık etmektedir. Çocuk, bilginin kazanılma

sürecine katılmakta, yalnız bilgi ve becerileri değil, onların nasıl düşünülüp öğrenileceğini de bilgisayar destekli eğitim ile kazanmaktadır.

Öğrenmenin kuvvetli bir uyarılma sonucu olduğu düşünülürse, bilgisayar destekli eğitim öğrenme için gerekli uyarıcıları fazlasıyla vermektedir. Birçok gelişim kuramcısı, çocuğun kendine özgü sezgileri ile ilgisini çeken çevrelerde ve zamanlarda öğrenildiğine, yeni düşünceler geliştirirken önceden bildiği şeyleri kullanıma soktuğuna inanmaktadır. BDE bu tür öğrenmenin olabildiği bir etkileşim olanağı sağlamaktadır. Bilgisayar programlarının çocukların gereksinmelerine ve doğal gelişimlerine göre biçimlendirilmesi gerekmektedir. Öğrenme, bir iletişim ile gerçekleşmektedir. Çocuk bilgisayar ile rahat iletişime girmektedir. Sınıf ortamında öğrenme açısından yeterlilik göstermeyen çocukların yardımcı bilgisayar eğitim programlarından daha çok yararlandıkları bulunmuştur. Geleneksel sınıf ortamındaki öğrenme ile karşılaştırıldığında, bilgisayar destekli eğitim programlarının pasif çocuk açısından öğrenmeyi kolaylaştırdığı gözlenmektedir. Bilgisayar, çocuk doğru cevabı verene kadar öfkelenmeden bekleyebilir; verdiği cevaplar yüzünden çocuğa kızmaz; sadece sonucu iletir.

Pasif çocuk, bilgisayar aracılığı ile öğrendiklerini daha rahat iletebilmekte, kendini geliştirebilmektedir. Çocuğun kendini aştığı durumlarda da öğrenme potansiyeli maksimum düzeyde artmaktadır. Bilgisayar ile etkileşimde bulunmak çocuğa, kendi öğrenmesini kontrol etme duygusu vermektedir. Çocuğun sorulara cevap verene kadar çalışması da onun özsaygısını arttırmaktadır. Özsaygısı artan çocuk, kendine güvenecek ve öğrenmeye daha istekli olacaktır.

Çocuğun aktif katılımı ile öğrenme kolaylaşmaktadır. Bilgisayar destekli eğitim çocuğun aktif katılımını sağlamaktadır. Çocukların düşünce süreçlerini uyanık tutarak daha etkili öğrenmeye de yardımcı olmaktadır. BDE ile öğrenme, içsel, kendiliğinden olan, dıştan denetlenmeyen bir zevk vermektedir. Bu içsel, güdüleme özelliğinden dolayı hem öğrenme bilgisayarlarla daha rahat olmakta hem de bilişsel gelişimde ilerlemeye olanak sağlamaktadır.

BDE, geleneksel öğretimi daha etkili, daha yüksek motivasyonlu, daha verimli kılmak için kullanılabilir. BDE ile öğrenme, daha kolay bireyselleşmekte ve

çocuğun öğrenme kapasitesine, gereksinmelerine cevap vermektedir. BDE kullanımı arttıkça öğrenme motivasyonu artacaktır. BDE, ayrıca öğrenme güçlüğü olan çocuklarda öğrenmeyi kolaylaştırır. Öğrenme sırasında akılda tutmayı daha kolay hale getirir. Sadece normal değil, engelli çocukların eğitiminde de BDE ile öğrenme sağlanabilir. Engelli çocuk bilgisayar ile öğrenmeye daha fazla odaklaşmakta, dikkatini daha fazla yoğunlaştırabilmektedir.

Uygun teknikler kullanıldığında, çocukların öğrenmeye açık hale geldikleri görülür. Şüphesiz, BDE öğrenme sırasında çocukların karşı konulmaz merak duygularını harekete geçirmektedir. Çocukların istek ve ilgileri dikkate alınarak yapılan eğitim, öğrenmeyi daha etkin hale getirecektir. Çocuklar, eğitimde zamanı, nesneyi ve öğrenme şeklini seçerlerse öğrenme kolaylaşacaktır.

BDE'nin doğru ve etkili kullanılması için ipucu kullanma, doğru seçenek belirlenmesi ve yönteminin bulunması gerekir. Bu açıdan en iyi yöntem, BDE'nin doğru bir çevre içinde, uygun eğitim zamanında, kaliteli ve çocuğun gelişimini destekleyecek programlarla, bu konuda bilgi sahibi eğitimcilerle, eğitim programlarına kaynaştırılacak şekilde verilmesidir. Böyle bir yöntem paketi ile, BDE'den mümkün olan en fazla yarar sağlanabilir(Arı ve Bayhan, 2002).¹

Eğitimde bilgisayarların kullanımı, bireye kendi hızıyla öğrenme, öğrendiklerini hemen değerlendirebilme imkanı vermektedir (Oktay, 1999).²

2.2.3.5. Bilgisayar Destekli Eğitimin Olumsuz Yönleri

Bilgisayarın eğitimdeki olumsuz işlevlerine bakıldığında ise aşağıdaki noktalar gözlemlenmektedir:

Bilgisayar, insana yanıt verebilmekte, insanla iletişimde bulunabilmekte, etkileşime girebilmektedir. Böylece, insanın toplumsal gereksinmesinin bir bölümünü karşılamaktadır. İnsan beyni ve düşünce biçimine yakın bir şekilde çalışması sağlanan bilgisayar, ses çıkarma özelliği de eklenince daha kişilikli,

¹ Arı, M., Bayhan, P., 'Okul Öncesi Dönemde Bilgisayar Destekli Eğitim', Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2002.

² Oktay, A., 'Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem', Epsilon Yayıncılık, İstanbul 1999.

daha sosyal bir konuma gelmiştir. Kısaca, insana yakın bir yaratıktan söz edilmektedir. Bilgisayarın tehlikesi işte bu insana yakın özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Diğer geleneksel iletişim araçlarından farklı olarak, elektronik iletişim, iletişimde bulunan insanı, daha çok çocuğu, gerçek iletişim – etkileşim ortamına sokmaktadır. İnsan makineye kişilik vermekte, onunla konuşmakta, onu bilinçli bir yaratık gibi görmektedir.

Bilgisayarla çalışmanın çocuk üzerindeki etkilerini inceleyen sosyal – psikolojik araştırmalarda da bilgisayara kişilik verilmesiyle ilgili ilginç sonuçlar bulunmuştur:

1. Çocuklar, makineyi insan modeli olarak, bilinçli yaratık olarak algılamaktadırlar.
2. Çocuklar, bilgisayarla konuşmakta, şahıs zamiri kullanarak onu bir “kişi” olarak görmektedirler.
3. Çocuklar başardıkça sevinçlerini, başaramamanın da kızgınlığını bilgisayara karşı dile getirmektedirler. Bilgisayarlar geliştikçe, daha çok şahıs zamiri kullanarak onu daha çok kişileştirmektedirler.

İnsanlar bilgisayarlarla iletişimde bulunmakla, etkileşime girmekle, bu yönde tutkular geliştirmekle birlikte, bilgisayarları yeterli ve anlamlı etkileşim için tatmin edici bulmamakta ve onları zaman zaman yeteneksiz olarak da görmektedirler. Ancak bir kez bilgisayarın dünyasına, mantığına, yakın etkileşimine girdikten sonra, insanın diğer insanlarla anlamlı toplumsal ilişkilere girmesi giderek daha zor olmaktadır. Bu ciddi tehlikeler doğurabilir(Arı ve Bayhan, 2002).¹

Çocuklar için gelebilecek en büyük tehlike, bilgisayarla özgürce yanlışlık yapma korkusu ve karşı tarafı kızdırma olmadan oyun oynayarak iletişimde bulunmasıdır. Bilgisayarla yapılan arkadaşlık sonucu yetişkinlerden ve çevreden

¹ Arı, M., Bayhan, P., ‘Okul Öncesi Dönemde Bilgisayar Destekli Eğitim’, Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2002.

kaçınmak için yeterli gerekçe sayılabilmektedir. Çocuk sadık arkadaşı bilgisayara sığınabilir. Bu sığınma yaygınlaşabilir ve çocuk kendini daha çok toplumdan soyutlayabilir. Bilgisayarların anaokulundaki normal oyun düzenini bozacağı ve çocukların bilgisayarlarla gerçek bir öğrenme yapıp yapamayacakları da bu konudaki endişelerdendir. Bu görüşler bir çok araştırma ile çürütülmüştür. Çocuklar bilgisayarı kullanıp tekrar oyuna dönmüşlerdir. Bilgisayarların denetimi anaokullarında eğitimcilerin elinde olduğuna göre onları belirli zamanlarda destekleyici olarak kullanmak eğitimcilerin işidir. Bilgisayarın çocukların öğrenmelerini kolaylaştırdıkları, zevkli öğrenme ortamı yarattıkları yapılan bir çok araştırmada bulunmuştur(San, 1986).¹

Bilgisayarla iletişimde bulunan çocuğun bilgisayardan beklentileri bir süre sonra daha çok olacaktır. Bu beklentisi karşılanmadığında ise iletişim yavaşlayacaktır. Çocuk, doğası gereği değişikliğe, karmaşıklığa, bileşimlere yatkın olması dolayısıyla toplumsal iletişime yönelecektir. Çocuk kendini bilgisayar dünyasına kaptırabilir. Çocuğun yanlış yapma korkusu olmadan oyun oynayarak, özgürce bilgisayarla iletişime girmesi, onun yaşamdan, insanlardan, ailesinden, okuldan koparak bilgisayara sığınmasını kolaylaştırabilir. Sözel iletişim, jest ve mimikler vazgeçilmez uyarıcılardır. Bilgisayarın iletişimine kendini kaptırmış birey bile insani özelliklerden olan bu uyarıcılara özlem duyacak ve toplumla iletişim kurma ihtiyacını hissedecektir.

Maddi imkansızlıklardan dolayı bilgisayar satın almamaması nedeniyle, bilgisayar kullananlarla kullanmayanlar arasında fırsat eşitsizliği söz konusu olabilir. Çocuğun kullandığı programların düzeyinin uygun olmaması çeşitli sakıncalara yol açar. Çocuk bilgisayarı tanımadan, klavye kullanımı konusunda yeterli eğitimi almadan, yani bilgisayar kullanımına hazır olmadan bilgisayar eğitimine başlanması, çocukta başarısızlık duygularına yol açabilir. Aynı zamanda çocuğun kendini yetersiz hissetmesine neden olabilir. Çocuğun birçok işi bilgisayarla çabuk ve yorulmadan yapması onun diğer etkinliklerde de bilgisayarın rahatlığını ve kolaylığını aramasına ve bu nedenle diğer etkinliklere katılmayı

¹ San, P., ‘Anaokuluna Giden Beş Altı Yaş Çocuklarında Sayı ve Miktar Konusunun Kazandırılmasında Bilgisayarla Yapılan Eğitimin Etkisinin incelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1986.

reddetmesine yol açabilir. Çocuğun, bilgisayarla eğitim sırasında devamlı oturması nedeniyle oluşabilecek postür bozuklukları ve gelişme çağında olan çocuğun fiziksel etkinliklerini kısıtlaması, bilgisayarın olumsuz yönlerindedir.

Bilgisayar ekranı karşısında uzun süre kalınmasından ötürü, ekran tarafından yayılan katot ışınlarının ve az miktarda da olsa radyasyonun vücut ve özellikle gözler üzerinde zararlı etkilerinin olduğu bilinmektedir(Arı ve Bayhan, 2002).¹

Özetleyecek olursak, BDE'nin olumsuz yönleri şunlardır:

- Öğrenciler sosyalleşme sürecinden yoksun kalırlar.
- Öğrenciyi doğruya yönlendirecek bir sistem yoktur. Çünkü cevaplar ya doğru yada yanlıştır.
- Bilgisayar kullanmayı önceden bilmeyen bir kişi için öğrenme zordur. Çok zaman kaybına sebebiyet verir.
- Yapılan her programlar yabancı dille yazıldığı için kullanım zordur.
- Belli derslerin yazılımlarının çok bazı derslerin öğretim programlarının az olması bir eksikliklerdir.
- Bilgisayarlar genellikle Türkiye dışından ihraç edildiği için maliyet yüksektir.
- Çeşitli donanım aksaklıklarında çıkabilecek sorunlar ders akışını bozabilir.
- Yeterli alt yapı olmadığı için çıkacak sorunlar hemen düzeltilemeyebilir.
- Gerekli kılavuz kişi veya kaynak yeterli olmağı için sorun yaşanabilir.
- Makineler öğretimde hümanist yaklaşımı ortadan kaldırır(Alkan, 2005).²

Bazı uzmanlara göre, bilgisayarın öğretimi bireyselleştirebilmesi öğrencinin sınıf içinde arkadaşları ve öğretmenleriyle olan etkileşimin, azaltmaktadır. Başka bir deyişle, yazılımların görsel işitsel özelliklerinden dolayı çocuğun ilgisini çekmesi ve özellikle de eğitimsel oyunlarda çocuğun saatlerce bilgisayar başında kalması gibi özellikler nedeniyle çocuğun yaşlılarıyla ve diğer bireylerle olan etkileşimi azalmakta

¹ Arı, M., Bayhan, P., 'Okul Öncesi Dönemde Bilgisayar Destekli Eğitim', Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2002.

² Alkan, C., 'Eğitim Teknolojisi', Anı Yayıncılık, Ankara 2005.

ve bu durum çocuğun sosyo – psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir(Halis, 2002).¹

2.2.3.6. Bilgisayar Destekli Eğitim Programları ve Nitelikleri

Okulöncesi çağında çocukların somut ve yaşayarak edineceği yaşantılar önemlidir. Bilgisayar uygulamaları bu çocuklar için soyut kalabilir. Dolayısıyla bilgisayar olabildiğince gündelik okul yaşantısının içine sokulmalıdır. Bilgisayarı olağan bir günlük rutin içinde kabullenmek çocuklarda hem özgüven hem de teknolojiye yakınlık doğurur. Okulöncesi dönem, çocukların bilgisayarı kaynak olarak değil, araç olarak görmeleri gereken dönemdir (Bickart, Toni, Pierrel, 2000).²

Okulöncesinde kullanılan bilgisayar programları, eğitimcinin verdiği bilgiler ve tekniklerle kaynaştırılmalıdır. Bu arada okulöncesi eğitim programının da yürümesini sağlayacak bir denge içinde bilgisayarlarla eğitim vermeye özen gösterilmelidir. Kurulacak bu denge, insanlığın sahip olduğu öğretim kapsamı ile ileri teknoloji yolu ile elde edilen öğretim arasındaki eşitliği sağlamaktadır.

Bilgisayarın okulöncesi eğitim programlarının içine destekleyici ve pekiştirici olarak yerleştirilmesi önerilebilir. Çocuğun gelişimsel özelliklerini destekleyecek, günlük program amaçlarına uygun, diğer okulöncesi materyalleri ile birlikte kullanılması çocuğa azami yarar sağlaması açısından üzerinde önemle durulması gereken noktalardır(San, 1993).³

Bilgisayar eğitim programları amaca uygun değilse, çocukların tam anlamı ile bilgilendirilmesi ve yetenek kazandırılmasında olumsuz etki yapmaktadır. Tipps, Beaty ve Tucker bilgisayar programlarının etkili bir şekilde kaynaştırılmasını destekleyen uygulamalar önermişlerdir. Bu önermeler şunlardır;

Bilgisayar programlarının amaçlarına bütün olarak kaynaştırılması, diğer öğrenme etkinlikleri ile kaynaştırılması, programların çocukların gelişim düzeylerine göre

¹ Halis, İ., 'Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme', Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2002.

² Bickart, Toni, S., Pierrel, E., 'Technology Learning in the Classroom', <http://www.teachingstrategies.com> 25.10.2000.

³ San, P., 'Okulöncesi ve İlkokullarda Bilgisayar Eğitiminin Sağladığı Olanaklar ve Bilgisayar Eğitim Programları ve Nitelikleri', Ya-Pa 9. Seminer, Ankara 1993.

sıralanması ve çocukları yaratıcı bir katılıma teşvik edecek bir şekilde kullanılmalıdır. Bu hedeflerden de belli olduğu gibi bilgisayar, ders programlarının amaçlarını destekleyecek bir gelişme programı ile kaynaştırıldığında değerli bir eğitim aracıdır (San, 1993).¹

Bilgisayarlar öğrenme ortamının bir üyesi olmalıdır. Bilgisayarın program içindeki yerini ayarlama sorumluluğu ise eğitime aittir. Serbest zamanlarda sadece küplerle oynamayı, ya da resim çizmeyi isteyen çocuklar olabileceği gibi; bilgisayarla oynamayı seçen çocuklar da olabilir (Davis, Bernadette, Shade, 1994).²

Teknolojilerde gelişen kullanıcı kolaylığı ve erişim rahatlığı bilgisayarlarda ve yazılımlarda okulöncesi eğitime de uygunluk sonucunu doğurmuştur. Artık okulöncesi eğitimcileri uygun donanım ve yazılımı seçerek bilgisayarları okulöncesi öğrenme ortamlarına getirmelilerdir. Bilgisayarın programın içinde nasıl kullanılabileceğinin koşulları ise şöyle sıralanabilir:

- Öğretmenler bilgisayar kullanmasını bilmelidirler.
- İki çocuğun bir arada çalışması desteklenmelidir.
- İki bilgisayar yan yana konarak ‘Bunu sen nasıl yaptın?’ şeklinde sorular sorarak fikir paylaşımı ve birbirinden öğrenme kolaylaştırılabilir.
- Bilgisayar eğitici yazılım programı dikkatle seçilmelidir.
- Program küçük çocukların bağımsız olarak keşfetmesini ve öğrenmesini desteklemelidir.
- Çocuğun kendine güvenini, problem çözme yeteneğini ve özsaygısını arttıracak yüksek kaliteli programlar seçilmelidir.
- Çocukların el becerisi kazanmaları desteklendikten sonra bilgisayar kullanılmalıdır. Böylece çocuklar daha önce kazandıkları becerileri değişik alanlarda geliştirebilirler.
- Bilgisayar olumlu pekiştirici olarak kullanılmalıdır.
- Çocukların bilgisayarda yarattığı her şey başka ortamlarda yarattıkları gibi teşhir edilmelidir.

¹ San, P., ‘Okulöncesi ve İlkokullarda Bilgisayar Eğitiminin Sağladığı Olanaklar ve Bilgisayar Eğitim Programları ve Nitelikleri’, Ya-Pa 9. Seminer, Ankara 1993.

² Davis, C., Bernadette, Shade, D., ‘Integrate Don’t Isolate Computers in the Early Childhood Curriculum’, Eric Digest 376991, Aralık 1994.

- Aileler çocuklarının yaptıklarını görmeli ve desteklemelidirler (Cabrini, 2000).¹

Okul öncesi eğitim programları içinde bilgisayar destekli eğitimin kullanılması, eğitim açısından iki önemli problemi aklı getirebilir. Birincisi, bilgisayar destekli eğitimi kullanacak olan eğitimcilerin rolü, ikincisi ise bilgisayar destekli eğitimde kullanılacak programların nitelikleridir.

Bilgisayar destekli eğitimin hangi amaca yönelik olarak kullanılacağına sağlanması ve bu amaca uygun olarak program seçilmesi gerekir. Bilgisayar destekli eğitim programları:

- Kişisel istekler doğrultusunda ilgiyi arttırmalıdır.
- Ödüllendirici olmalıdır.
- Çocuğun başarısının sürekliliğini sağlamalıdır.
- Sosyal gelişimi destekleyecek şekilde düzenlenmelidir.
- Çocuğun yeteneklerini geliştirici araç olarak kullanılmalıdır.
- Çocuğun değişik gereksinimleri göz önüne alınarak düzenlenmelidir
- Bilgisayar destekli eğitim programlarıyla sunulan obje, ses ve grafik özellikleri çocuklar açısından yeterince cazip olmalıdır.
- Çocukların yaşlarına göre oyun özelliklerine uygun olarak düzenlenmelidir.

Beş, altı ve hatta daha küçük yaş çocukları için geliştirilen programlar bulunmaktadır. Bu tip programlarda altında – üstünde, sağ – sol gibi kavramlar öğretilmekte, bu arada ses ve müzik programları da kullanılmaktadır. Geliştirilen programlarda, çocuklar tuşlara basarak ekranda renkli çubuklar, kelebekler görebilirler, kutular renkle dolabilir, oynanabilen bir nesneyi hareket ettirebilirler, daire veya üçgen çizebilirler.

Bilgisayarlarda kullanılan programların çeşitleri şu şekilde kategorilere ayrılmaktadır.

¹ Cabrini, F., 'Elementary Kindergarten Computers', <http://www.homework-central.com/schools/stfrances/> 20.12.2000.

1. Egzersiz ve deneme : En fazla kullanılan ve en fazla eleştiri alan program çeşididir. Sonsuz tekrarlanan örnekler üretmek için bilgisayarın kapasitesi kullanılmaktadır. Çocuğun cevaplarına uyacak zorluk seviyelerini derecelendirmektedir.
2. Yol gösterici öğrenme : Çocuk öğretilcek konuyu aşama aşama geçmektedir. Çocuk kısa alıştırmalarda başarılı olmazsa, kendisine yardım edilip, yanlış iletilmektedir. Bir dizi yanlıştan sonra, çocuk programın başına döndürülüp ve yanlış yaptığı kısma kadar program tekrarlanmaktadır. Devamlı yanlış yaparsa öğretmene danışması istenir. Bu program çeşidinin amacı çocuğun kendi çabasıyla öğrenmesi ve böylece öğretmenin dikkatini kendisinin yardımına en fazla muhtaç olanların üzerine yoğunlaştırmasıdır.
3. Veri toplama : En çok ticari amaçlarda kullanılan bu program çeşidinin çocuklar için olanı da bulunmaktadır. Yaratıcı yazma alıştırmaları ve kelime işlem gibi olanlar da eğitimde kullanılmaktadır. Çocukların veriler üzerinde karar vermeye, sistematik olarak verilerin toplanması için ayarlama yapmaya sorular ve hipotezler üretmeye ve ifadeleri tartışmaya ihtiyaçları bulunmaktadır.
4. Benzetme alıştırmaları : Uygulamalar sırasında en heyecanlı olanıdır. Bilgisayar tarafından bir senaryo kurulur ve çocuktan bunun sonuçlarını çıkarmak için aktif rol alması istenir. Çocuğun hüküm vermesini geliştirir ve avantajlar ile dezavantajlar arasında dengeleme yapılarak değerlendirilir.
5. Mantığı kullanarak problem çözme : Prolog çocukları açık ve mantıklı yollardan düşünmeye ve bu düşünce şeklini karmaşık problem çözümünde kullanmaya teşvik etmek üzere yapılmış bilgisayar tabanlı bir aktivitedir.
6. Çocuk tarafından kontrollü çevreler : Bilgisayarın ufak bir hareketli robota bağlanmasıyla robotun hareketleri

bilgisayara komut veren çocuk tarafından yürütülmesidir (San, 1986).¹

Bilgisayar eğitim programlarını üç kategoride toplamak mümkündür. Beceri veya alıştırma, benzetim, mantık ya da yaratıcı programlar. Beceri veya alıştırma programları en yaygın kullanılan eğitim programlarıdır. Çocuklar, bu tür eğitim programlarında soruları doğru veya yanlış olarak cevaplamaktadırlar. Dönütsel ortam programlarında (Responsive Environment Programs) çocuklar olay sıralama yapmakta ve tepkilerinin cevabını anında görmektedirler. Pek çok matematik ve ayırt etme programı da beceri veya alıştırma türü programlardır. Bu programlarda çocuk, bütün sorulara ilişkin gerçekleri gözleyerek bir araya getirir; iki ya da daha fazla objeyi karşılaştırmada bu gözlemlerinden yararlanır; karşılaştırmaya göre de çok amaçlı sınıflandırma yapar.

Anaokulu çocukları için yapılmış bir çok eğitim programı, beceri veya alıştırma programlarıdır. Benzetim programlarında çocuğa belirli bilgiler verilerek, ondan bir problemi çözmesi veya değerlendirmesi için karar verme becerilerini kullanması istenir. Bu, programlar daha çok gerçek günlük hayatın problemlerini yansıtır niteliktedir. Veriyi organize eden, sentez yapan, tahminde bulunan, hipotez kuran, eleştirme yapan ve karar veren programlar benzetim programlarıdır. Mantık veya yaratıcı programlar, birkaç farklı biçimde olabilir. Çocuğun bilgisayar tarafından sorulan soruya adım adım ve mantıklı cevap bulması veya problemi çözmek için bir strateji yaratması gerekebilir. Probleme mantıklı çözümler bulmak için çocuk:

İlkeleri yeni durumlara uygulayabilir.

Çözümü yorumlayabilir.

Bilgisayar dillerini öğrenip, programı kodlayarak yaratabilir.

Belirli tasarımlar ve planlar yaratabilir.

¹ San, P., 'Anaokuluna Giden Beş Altı Yaş Çocuklarında Sayı ve Miktar Konusunun Kazandırılmasında Bilgisayarla Yapılan Eğitimin Etkisinin İncelenmesi', Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1986.

Mantık veya yaratıcı programlar, en zor ve problem çözme konusunda en büyük güçlüğü yol açan programlardır. Bu programlar daha çok ilkokul sonrası çocukları için uygundur. Beceri veya alıştırma ve benzetim programları ise anaokulu çocukları için uygunluk göstermektedir.

Bilgisayar eğitim programlarının genel anlamda çeşitleri şunlardır:

Alıştırma ve deneme programları: En fazla kullanılan ve eleştiri alan program çeşididir. Örnekler tekrarlanmakta, çocuğun cevaplarına göre zorluk seviyesi derecelendirilmektedir.

Yol gösterici öğrenme programları: Çocuk öğretilecek konuyu aşama aşama geçmekte, başarılı olamazsa kendisine yardım edilip yanlışı iletilmektedir. Bir dizi yanlıştan sonra, çocuk programın başına döndürülmekte, yanlışı yapılan kısma kadar program tekrarlanmaktadır. Devamlı yanlışı yapılırsa, eğitime danışılması istenmektedir. Bu programın amacı, çocuğun kendi çabası ile öğrenmesi, böylece eğiticinin dikkatini yardıma en fazla muhtaç olan çocuklar üzerinde yoğunlaştırılmasının sağlanmasıdır.

Veri toplama programı: Yaratıcı yazma alıştırmaları ve kelime işleme gibi alanlarda eğitimde kullanılmaktadır. Çocuklar, değişik bilgileri bilgisayara vermekte ve daha sonra da bunları seçilmiş formatlar halinde görmektedirler.

Benzetme alıştırmaları programı: Bilgisayar tarafından kurulan senaryoda, çocuk sonuç çıkarmak için aktif olarak rol alır. Hüküm vermesi gelişen çocuk, avantaj ve dezavantajlar arasında dengeleme yapabilir.

Mantığı kullanarak problem çözme programı: Minimum açıklama ile maksimum sonuca ulaşmak için uygun soruların oluşturulması gereken programlardır. Bu program, çocuğun, didaktik öğrenmenin pasif algılayıcısı olmaktan çıkıp yaratıcı bir role girmesini sağlamaktadır.

LOGO programı: Bu programda, çocuk bilgisayar faaliyetlerini programlayabilmekte, verdiği komutlarla bilgisayarı yönlendirmektedir.

BDE programlarında, bilgisayarların, var olan eğitim sisteminin amaçlarına uygun bir şekilde belirlenmiş ders programları doğrultusunda, yardımcı araç olarak kullanımları söz konusudur. Bu yöntemde bilgisayarlar, normal eğitim çerçevesinde çocuklara verilmesi gereken beceri, kavram veya olayları öğretmede bir araç olarak kullanılmaktadır. BDE’de; çocuk farklı öğrenme materyalleri yoluyla gelişme sürecini ayarlayabilmektedir. Bu programlar, çocukların kendi gelişim hızlarına göre gelişmelerine fırsat vermektedir. Anlaşılmayan kısımlar atlanabilmekte, yanlışlar anında iletilmektedir. İlkokul ve daha ileri yaş düzeyindeki çocukların, BDE programları kullanıldığında, matematikte daha fazla başarı gösterdikleri gerçeği gözler önüne serilmiştir. Karşılaştırmalı bir çok çalışma küçük çocuklara matematik kavramını öğretmeye başlamada BDE’nin etkisinin incelenmesi ile ilgili olarak yapılmıştır. BDE programları indirekt öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır. BDE programlarından sınıf ortamında iyi performans göstermeyen çocuklar daha çok yararlanmaktadır. BDE programları, çocuğun kendisini aşmasına fırsat sağlamakta, böylece onun öğrenme potansiyelini maksimum düzeyde artırabilmektedir. Anaokulu çocukları üzerinde özellikle sayıları tanıma ile ilgili yapılan çalışmada BDE programlarının etkisi yüksek olmaktadır. BDE programları çocukların var olan bilgilerine yardımcı olmakta ve bilgilerini geliştirmelerine olanak sağlamaktadır. Bu programlar çevresel öğrenmeyi şekillendirmeye fırsat sağlamakta, zeka becerilerinin öğrenilmesi için şans tanımakta, böylece daha fazla keşfederek ve deneysel öğrenme imkanı yaratmaktadır. BDE’de dört tür etkileşim vardır: Programlı öğretim, eğitsel oyunlar, alıştırmaya ve uygulama, test yapma.

BDE’de kullanılan alıştırmalar ve bir konu üzerinde aşamalı ilerlemeye dayanan etkinlikler, Skinner’ın davranış psikolojisine ve programlanmış öğrenme yöntemine dayanmaktadır. Programlanmış öğrenmede, çocuğa önceden hazırlanmış bir uyarı çerçevesi gösterilmekte ve ondan belirlenmiş tepkilerden birini seçmesi istenmektedir. Doğru tepkiler ödüllendirilerek, çocuğa ya bir sonraki ya da o ana kadar göstermiş olduğu başarıya uygun yeni bir uyarı çerçevesi gösterilmektedir(Arı ve Bayhan, 2002).¹

¹ Arı, M., Bayhan, P., ‘Okul Öncesi Dönemde Bilgisayar Destekli Eğitim’, Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2002.

Okul öncesinde kullanılan bilgisayar programları, eğitimcinin verdiği bilgiler ve tekniklerle kaynaştırılmalıdır. Bu arada okul öncesi eğitim programlarının da yürümesini sağlayacak bir denge içinde bilgisayarlarla eğitim vermeye özen gösterilmelidir. Kurulacak bu denge, insanlığın sahip olduğu öğretim kapsamı ile ileri teknoloji yolu ile elde edilen öğretim arasındaki eşitliği sağlamaktır.

Bilgisayarın okul öncesi eğitim programlarının destekleyici ve pekiştirici olarak yerleştirilmesi önerilebilir. Çocuğun gelişimsel özelliklerini destekleyecek, günlük program amaçlarına uygun, diğer okul öncesi materyalleri ile birlikte kullanılması çocuğa azami yarar sağlaması açısından üzerinde önemle durulması gereken noktalardır. Anaokulunda veya ilkokullardaki eğitim programları içinde bilgisayar kullanılması eğitim açısından iki önemli problemi akla getirebilir. Birincisi; bilgisayarı eğitimde kullanacak eğitimcilerin rolü, ikincisi ise bilgisayarlı eğitimde kullanılacak programların nitelikleridir(San, 1993).¹

Bilgisayar eğitim programları amaca uygun değilse, çocukların tam anlamı ile bilgilendirilmesi ve yetenek kazandırılmasında olumsuz etki yapmaktadır. Tipps (1984), Beaty ve Tucker (1987) ve Swick (1987) bilgisayar programlarının etkili bir şekilde kaynaştırılmasını destekleyen uygulamalar önermişlerdir. Bu öneriler şunlardır;

Bilgisayar programlarının, ders programlarının amaçlarına bütün olarak kaynaştırılması, diğer öğrenme etkinlikleri ile kaynaştırılması, programların çocukların gelişim düzeylerine göre sıralanması ve çocukları yaratıcı bir katılıma teşvik edecek bir şekilde kullanılmalıdır. Bu hedeflerden de belli olduğu gibi bilgisayar, ders programlarının amaçlarını destekleyecek bir gelişme programı ile kaynaştırıldığında değerli bir eğitim aracıdır.

Düzenli kullanılan eğitim programları, çocuğun problem çözme taktiğinin gelişmesine, aynı zamanda okuma – yazma, matematik gibi temel beceri alanlarında alıştırmaya yapmasına ve özel alanlarda bilgi sahibi olmasına yardımcı

¹ San, P., 'Okul Öncesi ve İlkokullarda Bilgisayar Eğitiminin Sağladığı Olanaklar ve Bilgisayar Eğitim Programları ve Nitelikleri', Ya-Pa 9. Seminer, Ankara 1993.

olmaktadır. Bilgisayar eğitim programlarının, geleneksel eğitim programlarına kaynaştırılmasından çocuklar şu yönlerde faydalanabilirler:

- Çocuklar, fiziksel alan, zaman, enerji, devinimsel beceri yeteneklerini sınırlamaksızın istediklerinde bilgiyi kullanabilirler.
- Çocuklar, fiziksel beceri yetersizlikleri olsa da keşfederek konuyu öğrenebilirler.
- Çocuklar, yazı yazma, sayı, okuma gibi bir çok temel becerileri etkin olarak öğrenebilirler(San, 1994).¹

Beş, altı ve hatta daha küçük yaş çocukları için geliştirilen programlar bulunmaktadır. Bu tip programlarda altında – üstünde, sağ – sol gibi kavramlar öğretilmekte, bu arada ses ve müzik programları da kullanılmaktadır. Geliştirilen programlarda, çocuklar tuşlara basarak ekranda renkli çubuklar, kelebekler görebilirler, kutuları renkle doldurabilir, oynayabilen bir nesneyi hareket ettirebilirler, daire veya üçgen çizebilirler.

Çocukların bilgisayarları başarılı bir şekilde kullanabilmeleri için gelişimsel olarak uygun, çocuğun gelişmesi ve öğrenmesi ile tutarlı program seçmek çok önemlidir. Araştırmacılar, çocuklar için geliştirilen programların aşağıdaki özelliklere sahip olması konusunda görüş birliğindedirler:

- Keşfetme, hayal kurma ve problem çözmeyi özendirici,
- Çocukların bildikleri üzerine temellendirilmiş ve onları yansıtan,
- Ses ve müziği içeren ve diğer duylulara da seslenen,
- Açık uçlu, yol ve adımın kontrolünü çocuğa bırakan programlar.

Program alımı amaca uygun olarak planlanmalıdır. Eğitsel yazılımlar, öğrenme ve müfredatı destekler; öğrenmeyi gerçekleştirmez. Sözcük işlem, çizim programları ve bütünleştirilmiş program paketleri çocuğun yaratıcılığına güvenen

¹ San, P., 'Okul Öncesi ve İlkokullarda Bilgisayar Eğitiminin Sağladığı Olanaklar ve Bilgisayar Eğitim Programları ve Nitelikleri', Ya-Pa 9. Seminer, Ankara 1993.

eğitsel yazılımlara örnektirler. Bilgisayarları etkili bir şekilde kullanabilmek için amaçları ve eğitim felsefesini destekleyen programlar seçilmelidir. Açık uçlu yazılımlar, çocuklara keşfetme, seçim yapma ve kararlarının sonuçlarını görmeleri için fırsatlar sağlar. Bu tür bir yazılımı kullanan çocuklar, zeka ve sözel olmayan becerileri de içine alan pek çok önemli alanda kazanımlar edinmiştir. Bu çocuklar, daha fazla araştırma, denenceler kurma, problem çözme, işbirliği yapma, motivasyon ve öğrenmeye karşı daha olumlu bir tutum sergilemişlerdir.

Yalnızca alıştıırma ve pekiştirme türü programları kullanan çocukların yaratıcılıklarında anlamlı bir düşüş gözlenmiştir. Elektronik hesaplama tabloları ve flaş kartlara benzeyen programlı öğrenme yazılımlarını kullanan çocuklar ise daha yarışmacı bir davranış göstermiş, öğretmenin yardımına daha az bağımlı hale gelmiş, kağıt – kalem uygulamalarını sıkıcı bulmuşlardır(İnan, 2003).¹

Bilgisayar eğitim programları;

1. Kişisel ilgi, istekleri ve sevgi arttırmalıdır.
2. Ödüllendirici olmalıdır.
3. Başarının sürekliliğini sağlamalıdır.
4. Sosyal yetenekleri geliştirmeyi imkan tanıyıp amaçları gerçekleştirmeye yönelik olmalıdır.
5. Yetenekleri geliştirmeyi imkan tanıyıp amaçları gerçekleştirmeye yönelik olmalıdır.
6. Değişik ihtiyaçlara adapte edilecek şekilde yapılmalıdır.
7. Programlarla sunulan objeler, ses ve grafik özellikleri bakımından yeterince cazip olmalıdır.
8. Çocukların oyunla ilgili özelliklerini harekete geçirmelidir(San, 1994).

¹ İnan, N.U., ‘Bilgisayar Destekli Öğretim Yönteminin İngilizce Öğretiminde Etkililiği’, Marmara Ün. Sosyal Bilimler Enst., Eğitim Bilimleri ABD, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1997.

Ayrıca bu kriterlerin yanında şu noktalara dikkat etmek gerekmektedir.

1. Programın kolay kullanılabilir olması; Bilgisayar açılır açılmaz program başlamalıdır veya program basit resimli bir menü ile başlamalıdır. Programın yapısı çocuğun çok az sayıda tuş kullanmasını gerektirmelidir. Yönergeler kısa ve çocuğun anlayabileceği şekilde olmalıdır.
2. İlişki gerektirmesi; en iyi programlar çocukların sıklıkla tepkide bulunmalarını, kara vermelerini yaratıcı katkılarda bulunmalarını gerektirir.
3. Çocuğa dayanıklı olması; genellikle çocuklar klavyenin tüm tuşlarına basarlar. İyi programlar meraklı parmaklarla kolaylıkla başa çıkabilirler.

2.2.3.7. Bilgisayar Destekli Fen Öğretimi

Çocuk doğduğu andan itibaren yaşadığı dünya hakkında bilgi edinmek için duyularıyla teşebbüste bulunarak çevresini araştırır. Başlangıçta kavrama kapasitesi, dolayısıyla çocuğun fiziksel dünyayı anlaması sınırlıdır. Çocuk olgunlaşmaya başladığında ve dünyayla ilgili tecrübeleri arttıkça, dünyanın varlığını fark eder. Olayları aşama aşama algılar. Nesnelere ilişkileri, bazı sebep sonuç ilişkileri anlamlı hale gelmeye başlar. Kendisiyle uğraşılan nesnelere bir müddet sonra benzer nesnelere karşılaştırılmak üzere somut hale getirilir. Çocuk, gelişen anlama gücü ve tecrübeleriyle çevresinden topladığı bilgiler, çevresi hakkında fiziksel ve sosyal görüşler oluşturur(Şahin, 2000).¹

Küçük çocuklar bir bilim adamının doğayı keşfetmede izlediği yolu kullanırlar. Çünkü onlar çevreyi keşfetme, araştırma ve merak duyguları taşırlar. Bu nedenle sürekli soru sorar, çevrelerindeki eşyalara dokunur ve çeşitli maddeleri birbirine karıştırıp sonucun ne olacağına bakmaktan hoşlanırlar. Çocukların bu özelliklerini iyi değerlendirebilmek çok önemlidir. Okul öncesi çocukların merak ve araştırma duygularını, geliştiren, bilimsel

¹ Şahin, F., 'Okul Öncesinde Fen Bilgisi Öğretimi ve Aktivite Örnekleri', Ya-Pa Yayın Pazarlama, Eylül 2000.

süreç becerileri kazandıran önemli etkinliklerden biri fen etkinlikleridir. Okul öncesi dönemde fen öğretimi için kullanılan pek çok strateji ve teknik vardır(Erbaş vd, 2002).¹

Fen eğitimi; insan hayatı ile ilgili son derece önemli bir konudur. Yaşadığımız dünya, çevrenin korunması, kendi organizmamız ve sağlıklı yaşamla ilgili bilgileri fen eğitimi aracılığı ile ediniriz. İçeğimiz suyun özelliklerinden, solunum yapacağımız havaya, yediğimiz besinlerin üretimi ve pişirilmesine kadar hepsi fen eğitiminde kazandığımız bilgilerle ilgilidir. Yaparak, yaşayarak öğrenme, derin izli, uzun süre kalıcıdır. Genelleme olanağı sağlar, yaratıcılığı teşvik eder, problem çözme yeteneğini geliştirir. Bu nedenle okul öncesi fen programlarında bunlar göz önüne alınarak hazırlanmalıdır.

Okul öncesi dönemde fen eğitimi ile çocukların deney ve bilgi yapısını birleştirmesi sağlanırken aynı zamanda kavram geliştirilmesi sağlanır. Çevrelerindeki olayları incelemek için teşvik edilir. Dünyalarını araştırırken çocuksu bir yolla fen'in temelleriyle tanışır. Fen ile uğraşmak çocukların sorularının cevaplarını öğretmenlerinden değil kendi başlarına bulmalarını sağlar.

5 yaşındaki çocuklar karışık sınıflama, problem geliştirme yetenekleri gelişir. 6 yaşındaki çocuklar kavramlar arasındaki hiyerarşiyi anlayabilir ve kendileri geliştirebilir(Şahin, 2000).

Bu dönemde fen eğitiminde amaç, yaşadığımız dünyada çocuğu temel yaşama becerileriyle donatmaktır. Bu karmaşık dünya içinde kendisini korumayı ve çevresini tanımayı öğretmektir. Toplumda herkes günlük yaşamında gerekli olan bilgiyi öğrenmek zorundadır. Böylece geleceğin büyüklerine git gide büyüyen dünya problemlerini çözme yeteneği kazandırmaktır.

Yaparak, yaşayarak öğrenme; derin izli, uzun süre kalıcıdır. Genelleme olanağı sağlar, yaratıcılığı teşvik eder, problem çözme yeteneğini geliştirir. Bu nedenle okul öncesi fen programlarında bunlar göz önüne alınarak hazırlanmalıdır. Deney, modeller ve dramatizasyon bu özellikleri taşımaktadır(Şahin, 2000).

¹ Erbaş, S., Ergül, R., Şimşekli, Y., Özdilek, Z., 'Okulöncesi Dönemde Fen Öğretimi', Ekin Kitabı , Bursa 2002.

Fen öğretimi için öncelikle çocukların gözlem yapma yeteneğini geliştirmek gerekir. Bunun için de okul öncesi eğitim kurumlarında Fen ve doğa çalışmalarına gereken önem verilmelidir.

Okul öncesinde fen ile ilgili aktiviteler bir müfredata, bir plana göre yürütülmelidir. Böylece konular arasında bağlantı kurulmuş olur. Öğretmenlerin yaptıkları aktivitelerin gerçek amacına ulaşabilmesi için konu ile ilgili zengin faaliyetler yapmaları gerekmektedir. Bunun için konuyu dramatizasyon, modelleme, bulmaca, şarkılar ile basit ve eğlenceli hale getirmelidir.

Öğretmen – öğrenci ve aktivite arasında bir etkileşim olmalıdır. Öğretmen çok zengin metodlar geliştirip, bunlardan uygun olanı seçmelidir. Metod öğrenciye sadece bilgi vermekle yetinmemeli, aynı zamanda öğrencinin işbirliği yapma, tartışma yeteneklerini ve sosyal ilişkilerini de geliştirebilmelidir(Şahin, 2000).¹

Okul öncesi dönemdeki çocuklar meraklı, araştırmacı, hayal güçleri kuvvetli ve sorgulayıcıdır. Bu nedenle çocukların bu yöndeki gelişimlerini desteklemek amacıyla onların araştırabilecekleri, meraklarını giderebilecekleri, neden sonuç ilişkisini görebilecekleri, çeşitli fikirler öne sürerek tahminlerde bulunabilecekleri fırsatlar verilmeli ve eğitim ortamları bu yönde hazırlanmalıdır.

Okul öncesi dönemde fen etkinlikleri fen bilimlerine ilişkin bilgilerin çocuğa aktarılması olmayıp, çocuğun bunları yaparak ve yaşayarak öğrenmesidir. Ezbere bir fen eğitiminin çocuğun zihinsel gelişimine bir katkısı olmayıp, sadece bilgilerin artmasına neden olur. Oysa, okul öncesi yıllarda çocuğun araştırma, inceleme, gözlem yapma becerilerini geliştirerek, sağlam bilimsel temeller oluşturması ve bilimsel düşünmeyi öğrenebilmesi oldukça önemlidir. Öğretmenin görevi çocuğa bilgileri öğretmek yerine, onları araştırmaya sevk etmek ve bunun için uygun çevre sağlamaktır(Erbaş, vd., 2002).²

¹ Şahin, F., 'Okul Öncesinde Fen Bilgisi Öğretimi ve Aktivite Örnekleri', Ya-Pa Yayın Pazarlama, Eylül 2000.

² Erbaş, S., Ergül, R., Şimşekli, Y., Özdilek, Z., 'Okulöncesi Dönemde Fen Öğretimi', Ekin Kitabı, Bursa 2002.

Anaokullarında çocukların yaparak ve yaşayarak öğrenmeleri ile gerçekleştirilecek fen çalışmaları sırasında çocuk gözlem yapma, soru sorma, fikirleri ileri sürme, tahmin etme, iletişim kurma, düşüncelerini başkaları ile paylaşabilme ve neden sonuç ilişkisini kavrama fırsatına sahip olacaktır.

Bu nedenle fen eğitimine çocuğun merak duygusunu uyandıracak ve doğal merakını tatmin edecek doğal ortamın yaratılmasıyla başlanmalıdır. Okul öncesi çocuklar için fen eğitiminin başlangıç noktası onların doğal çevreleridir. Çünkü çocuklar her gün evde, okulda ve dışarıda sık sık fen konularıyla karşılaşır. Okul öncesi dönemdeki çocuklar için bilim, bir çekirgeyi yakalayıp onu kavanoza koyarak gözlemlemek, suyun donmasını veya buzun erimesini izlemektir. Çünkü bu dönemdeki çocuklar sık sık bulutların nasıl hareket ettiklerini, denizin neden mavi olduğunu, kanın neden kırmızı olduğunu merak ederler ve bununla ilgili sorular sorarlar.

Fen eğitiminde çocuğun, gözlem inceleme, araştırma yapması kendi merakını giderebilmeye yönelik sorular sorması ve bu sorulara cevap bulabilmesi için gereklidir.

Küçük çocuklar doğdukları andan itibaren duyularının yardımı ile çevrelerini tanıma çabası içindedirler ve sürekli yeni ve ilginç olan her şeyden hoşlanır ve etkilenirler(Gürdal vd, 1993). Bunun için bıkmadan çevrelerini araştırırlar ve çevrelerini tanıdıkça yeni yeni kavramlar öğrenirler(Marzollo and Trives, 1988). Çocuğun bu şekilde doğal çevresi ile etkileşime girmesi fen ile ilgili ilk deneyimlerini oluşturur ve çocuğun fen ile ilgili olan bu ilgisi, gelişim düzeyine göre tüm yaşamı boyunca devam eder. Başka bir deyişle bireyin fen eğitimi doğumu ile başlayıp tüm yaşamı boyunca süregelen bir süreçtir. Fen eğitimi öncelikle ailede başlamakta, ilk olarak anne baba tarafından şekillendirilmektedir. Ancak fen bilgisine yönelik, ilk planlı – programlı eğitim okul öncesi eğitim kurumlarında çocuğun gerçek ilgi ve gereksinimlerine dayalı olarak gerçekleşmektedir. Anaokulu programlarında yer alan fen çalışmaları, çocukların doğal araştırma ve inceleme meraklarından yararlanılarak, onların çevrelerini ve doğayı tanımalarına, düşüncelerini açığa çıkarmalarına, sorular sormalarına yardım eden ilginç etkinliklerden biridir. Ancak fen bilgisine yönelik çalışmalar çocuğun gelişim düzeyi ilgi

ve çevre olanakları göz önünde bulundurularak uygun yöntem ve tekniklerle gerçekleştirilmelidir(Gürkan, 2005).¹

Öğretmenler çocukların bilimsel bilgilerini ve düşünme becerilerini geliştirmek için onların meraklı yapılarından ve tahmin etme becerilerinden yararlanmalıdır.

Erken çocukluk eğitiminde fen eğitiminin temel amacı, çocuğun daha iyi tahminler ve gözlemleri sonucunda yorumlar yapabilmesidir. Bu amaçla öğretmen çocukların sorgulama, gözlem yapma, test etme ve yorumlama becerilerini geliştirecek çalışmalara yer vermelidir.

Çocuk, gelişiminin getirdiği özelliklerine göre hazırlanan serbest bir ortam içerisinde uygulanan bir programla temel eğitime hazırlanması amaçlanır (Şahin, 1998).² Fen eğitimi de bu programın bir parçasıdır. Çünkü, çevresiyle etkileşime geçen çocuk, kavramlara ve gözlemlendiği olaylara cevap bulmaya çalışacaktır. Bu andan itibaren zihninde fen ve doğaya ilişkin bilişsel ve duyuşsal alana yönelik yapılanmalar oluşmaya başlayacak ve yaşamı boyunca devam edecektir. Okul öncesinde fen eğitiminin amacı, çocuğa doğaya ilişkin temel olgu ve olayların gerçekleşmesine dair temel bilgileri vermek yanında, onlara duyuşsal ve psikomotor becerileri kazandırmak, kendisini ve çevresini anlamasına yardımcı olmaya çalışmaktır. Okul öncesinde fen ve doğa etkinlikleri, çocukların nesne ve olaylar arasındaki ilişkileri anlamalarına yardımcı olması açısından oldukça önemlidir (Demirel, 1999).³ Çocukların, fen ve doğa etkinliklerine katılmaları, bilişsel olduğu kadar, duyuşsal ve psikomotor becerilerinin gelişimine yardımcı olacak, öğrenmelerini kolaylaştıracak ve onlara, olaylara bilimsel açıdan yaklaşma becerisi kazandıracaktır (Okyat, vd., 2003).⁴ Etkinlikler çerçevesinde, çocukların deneylere aktif olarak katılmaları, gözlemlerde bulunmaları ve doğa gezilerine çıkmaları sağlanılarak; karşılaştırma ve sınıflama yapma, neden-sonuç ilişkisi kurma, ayrıntılara dikkat etme, gözlem ve deney yapma, hipotez kurma gibi temel becerileri kazanmaları beklenmektedir. Dikkatleri çok kısa süreli olan okul öncesi dönem öğrencilerinin etkinliklere daha uzun

¹ Gürkan, A., 'Bilgisayar Destekli Materyallerin Fen Bilgisi Öğretiminde Kullanılması', Yüksek Lisans Tezi, Marmara Ün. Eğitim Bilimleri Enst. İlköğretim ABD Fen Bilgisi Öğretmenliği Bilim Dalı, 2005.

² Şahin, F., 'Okul Öncesinde Fen Bilgisi Eğitimi ve Aktivite Örnekleri', Beta Yayınları, İstanbul 1988.

³ Demirel, Ö., 'Öğrenme Sanatı', Alkım Yayınevi, 1999.

⁴ Okyat, A., Gürkan, T., Zembat, R., Unutkan, P.Ö., 'Ne Yapıyorum?, Neden Yapıyorum? Nasıl Yapmalıyım?', Ya-Pa Yayınları, İstanbul 2003.

sürekli katılımlarının sağlanması için öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Gösterilecek her türlü yakın ilgi, onların fene karşı olumlu tutum geliştirmelerinde son derece önemli olacaktır. Öğretmen, çocukların bilgiye kendi kendilerine yaparak-yaşayarak ulaşabilecekleri zengin uyarıcılarla dolu öğrenme ortamlarını, onların ilgi ve yeteneklerini göz önüne alarak düzenlemekle ve bu ortamlar içerisinde yeni bilgileri öğrenmelerine, eksik olanları tamamlamalarına, yanlış olanları düzeltmelerine yardımcı olmakla sorumludur. Soyut ve karmaşık olan fen kavramlarının, anlamadan çok, ezbere dayanılarak öğrenildiği ve genelde fene karşı negatif bir tutumla yaklaşıldığı göz önüne alındığında, küçük yaşlardaki bu bireylerin olumlu bir tutumla gelişmelerine yardımcı olmak gerekir. Bu, onların doğadaki olaylar ve kavramlar arasında mantıklı ilişkiler kurmalarına; aynı zamanda, günlük hayatta karşılaşılabilecekleri bir çok probleme daha bilimsel açıdan yaklaşma becerisi kazanmalarına da yardımcı olacaktır (Şahin, 1998).¹ Geleneksel fen öğretimi anlayışından uzaklaşarak, feni öğrenirken ve uygularken zevkli yapacak öğrenme ortamlarını geliştirmek, okul öncesi öğretmenlerinin bu süreç içerisinde en önemli görevlerinden biridir. Bu istenen nitelikler doğrultusunda, görev başındaki öğretmenlerin fen ve doğa çalışmalarıyla ilgili gerçekleştirdikleri aktiviteler belirlenmeli, fen ve doğa çalışmaları sürecinde karşılaştıkları güçlükler ortaya çıkarılmalıdır. Okul öncesi öğretmenlerinin, fen ve doğa öğretimi süreçlerini daha etkili bir şekilde yürütmeleri sağlanmalıdır. Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin, fen ve doğa etkinliklerindeki beceri ve davranışlarını, öğretmenlerin ifadeleri ve gözlemlere dayalı olarak tespit etmektir(Gürkan, 2005).²

¹ Şahin, F., 'Okul Öncesinde Fen Bilgisi Öğretimi ve Aktivite Örnekleri', Beta Yayınları, İstanbul 1998.

² Gürkan, A., 'Bilgisayar Destekli Materyallerin Fen Bilgisi Öğretiminde Kullanılması', Yüksek Lisans Tezi, Marmara Ün. Eğitim Bilimleri Enst. İlköğretim ABD Fen Bilgisi Öğretmenliği Bilim Dalı, 2005.

3.ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, okul öncesi eğitim alan altı yaş grubu öğrencilerine belli başlı fen kavramlarının kazandırılmasında bilgisayar destekli eğitim programının ve materyallerinin kullanılmasının etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada gözlem ve anket metodları kullanılmıştır. Araştırmaya konu olan olay, birey veya nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır.

3.2. Evren

Araştırmanın evrenini, İstanbul ili Kadıköy ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı özel bir İlköğretim Okulu'nun Anasınıfı'nda 2005 – 2006 eğitim öğretim yılında eğitim alan altı yaş grubu çocuklar oluşturmaktadır.

3.3. Örneklem

Araştırmanın örneklemini, İstanbul ili Kadıköy ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı özel bir İlköğretim Okulu'nun Anasınıfında okul öncesi eğitim alan altı yaş grubu 50 anasınıfı öğrencisi oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada belirtilen amacı gerçekleştirebilmek için kaynak incelemesi sonucunda araştırmacı tarafından oluşturulan gözlem formu, ön test gözlem formu, son test gözlem formu kullanılmıştır.

Gözlem Formunun Oluşturulması

- Gözlem formunun oluşturulması için kaynak taranmıştır.
- Kaynak incelemesi sonucunda araştırmacı tarafından 9 maddelik gözlem formu oluşturulmuştur.
- Gözlem formu, öğrencinin bilgisayar destekli eğitim etkinliklerinde öğrencilerin etkinliklerdeki başarılarını ve sınıf içi bazı davranışlarını içeren maddelerden

oluşmuştur. Davranışın gözlenip gözlenmediğini işaretlemek için ‘Evet’, ‘Hayır’ ve ‘Bazen- Belki’ seçenekleri kullanılmıştır. Uzman görüşleri alınarak gerekli düzenlenmeler yapılmıştır.

Verilerin Toplanması

Gözlem, Ön Test Gözlem ve Son Test Gözlem Formları araştırmacı ve görevli diğer öğretmenler tarafından bizzat doldurulmuştur.

3.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Gözlem formlarına verilen cevaplar araştırmacı tarafından kodlanarak bilgisayara işlenmiş olup istatistiksel işlemlerin yapılmasında SPSS istatistik programından faydalanılmıştır.

KOD	GRUP	PUAN (ÖN)	PUAN (SON)
1	1	5	11
2	1	6	10
3	1	5	7
4	1	4	9
5	1	5	7
6	1	6	9
7	1	3	11
8	1	5	8
9	1	6	7
10	1	4	9
11	1	5	10
12	1	4	11
13	1	5	8
14	1	5	7
15	1	6	11
16	1	5	9
17	1	4	8
18	1	5	10
19	1	4	9
20	1	4	8
21	1	5	11
22	1	4	10
23	1	5	11
24	1	4	10
25	1	5	11
26	2	4	4
27	2	5	5

28	2	5	6
29	2	4	7
30	2	5	8
31	2	4	4
32	2	3	4
33	2	5	6
34	2	4	5
35	2	4	6
36	2	5	4
37	2	4	5
38	2	4	5
39	2	5	4
40	2	6	6
41	2	4	6
42	2	4	4
43	2	5	4
44	2	4	5
45	2	4	4
46	2	5	5
47	2	4	4
48	2	5	5
49	2	4	4
50	2	5	5

Çizelge 3.1. Veriler

Tanımlayıcı İstatistikler:

	Sum	N	Mean	Std. Error of Mean	Variance	% of Sum in GRUP	Minimum	Maximum
ONPUAN	119	25	4,76	0,1558	0,607	51,7%	3	6
SONPUAN	232	25	9,28	0,2917	2,127	65,0%	7	11

Çizelge 3.2. Grup 1

Deney grubunda ön testte aldıkları puan toplamı 119; soruya yanıt veren gözlem sayısı 25; aldıkları puan ortalaması 4,67; ortalamanın standart hatası 0,1558; varyansı 0,607; grubun genel toplamdaki yüzdesi 51,7; minimum değeri 3; maksimum değer 6 dır.

Deney grubunda son testte aldıkları puan toplamı 232; soruya yanıt veren gözlem sayısı 25; aldıkları puan ortalaması 9,28; ortalamanın standart hatası 0,2917; varyansı 2,127; grubun genel toplamdaki yüzdesi 65; minimum değeri 7; maksimum değer 11 dır.

	Sum	N	Mean	Std. Error of Mean	Variance	% of Sum in GRUP	Minimum	Maximum
ONPUAN	111	25	4,44	0,1301	0,423	48,3%	3	6
SONPUAN	125	25	5	0,2160	1,167	35,0%	4	8

Çizelge 3.3. Grup 2

Kontrol grubunda ön testte aldıkları puan toplamı 111; soruya yanıt veren gözlem sayısı 25; aldıkları puan ortalaması 4,44; ortalamanın standart hatası 0,1301; varyansı 0,423; grubun genel toplamdaki yüzdesi 48,3; minimum değeri 3; maksimum değer 6 dir.

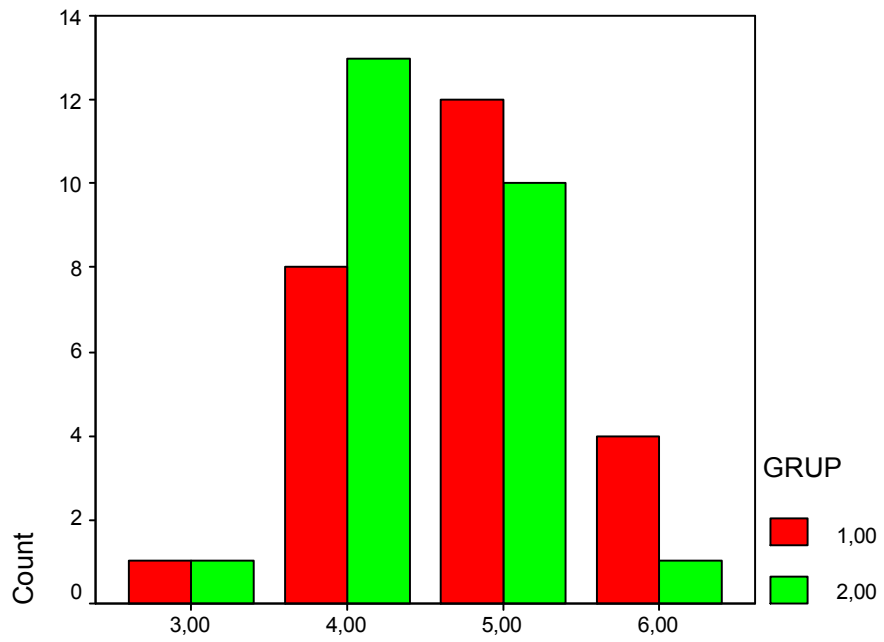
Kontrol grubunda son testte aldıkları puan toplamı 125; soruya yanıt veren gözlem sayısı 25; aldıkları puan ortalaması 5; ortalamanın standart hatası 0,2160; varyansı 1,167; grubun genel toplamdaki yüzdesi 35; minimum değeri 4; maksimum değer 8 dir.

	Sum	N	Mean	Std. Error of Mean	Variance	Minimum	Maximum
ONPUAN	230	50	4,6	0,1030	0,531	3	6
SONPUAN	357	50	7,14	0,3546	6,286	4	11

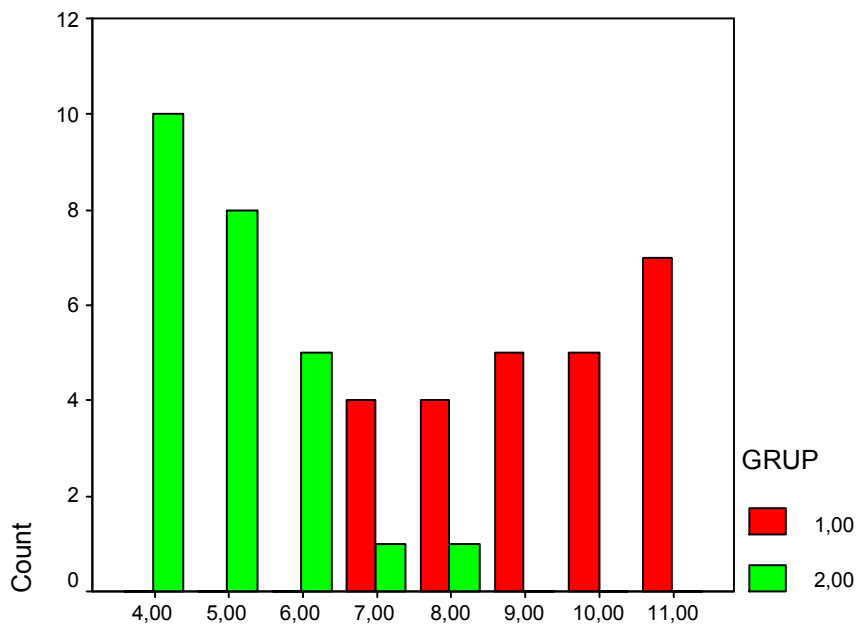
Çizelge 3.4. Grup Total

Hem deney hem de kontrol grubu için ön testte toplam aldıkları puan toplamı 230; soruya yanıt veren gözlem sayısı 50; aldıkları puan ortalaması 4,6; ortalamanın standart hatası 0,1030; varyansı 0,531; minimum değeri 3; maksimum değer 6 dir.

Hem deney hem de kontrol grubu için son testte toplam aldıkları puan toplamı 357; soruya yanıt veren gözlem sayısı 50; aldıkları puan ortalaması 7,14; ortalamanın standart hatası 0,3546; varyansı 6,286; minimum değeri 4; maksimum değer 11 dir.

ONPUAN

SONPUAN

Çizelge 3.5. Ön Puan Son Puan

3. Varsayımların sağlanması

Parametrik hipotez testlerinin varsayımları;

1. Veriler aralıklı ya da oransal olmalıdır.
2. Veriler normal dağılıma uymalıdır.
3. Grup varyansları eşit olmalıdır.

	GRUP		Statistic	Std. Error	
ONPUAN	1,00				
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	4,4385	
			Upper Bound	5,0815	
		Skewness		-,112	,464
		Kurtosis		-,250	,902
ONPUAN	2,00				
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	4,1714	
			Upper Bound	4,7086	
		Skewness		,240	,464
		Kurtosis		,077	,902
SONPUAN	1,00				
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	8,6780	
			Upper Bound	9,8820	
		Skewness		-,269	,464
		Kurtosis		-1,267	,902
SONPUAN	2,00				
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	4,5541	
			Upper Bound	5,4459	
		Skewness		1,078	,464
		Kurtosis		,989	,902

Çizelge 3.6. Descriptives

3.1 Veriler aralıklı ya da oransal olmalıdır.

Elde edilen veriler sayısal ve ölçülebilir verilerdir. İlk varsayım sağlanmıştır.

Ortalamanın %95 güven aralığı içinde değerleri;

Deney grubunun aldığı ön puanlar için;

$$P(4,4385 < \mu < 5,0815) = 0,95$$

Kontrol grubunun aldığı ön puanlar için;

$$P(4,1714 < \mu < 4,7086) = 0,95$$

Deney grubunun aldığı son puanlar için;

$$P(8,6780 < \mu < 9,8820) = 0,95$$

Kontrol grubunun aldığı son puanlar için;

$$P(4,5541 < \mu < 5,4459) = 0,95$$

3.2 Veriler normal dağılıma uymalıdır.

Çarpıklık (skewness) ve Basıklık (kurtosis α_4) ölçüleri Normal dağılıma yaklaşımı göstermektedir.

H_0 ; Normal dağılıma uygundur.

H_1 ; Normal dağılıma uygun değildir.

Çarpıklık ölçüsünün test istatistiği;

$$Z = \frac{\alpha_3}{SE_{\alpha_3}}$$

şeklinde hesaplanmakta ve normal dağılım tablosu ile karşılaştırılmaktadır.

Basıklık ölçüsünün test istatistiği;

$$Z = \frac{\alpha_4}{SE_{\alpha_4}}$$

şeklinde hesaplanmakta ve normal dağılım tablosu ile karşılaştırılmaktadır.

TEST	GRUP	Z α 3	Z α 4
ONPUAN	1	-0,241	-0,272
ONPUAN	2	0,517	0,085
SONPUAN	1	-0,580	-1,405
SONPUAN	2	2,323	1,096

Çizelge 3.7. Normal Dağılım Tablosu

0,05 anlamlılık düzeyinde normal dağılım tablosundan elde edilen 1,96 ile değeri ile karşılaştırıldığında Sonpuan testini yapan 2. grup sadece çarpıklık açısından normal dağılıma uygunluk göstermemektedir. Diğer tüm değerler normal dağılıma uygunluk göstermektedir.

3.3 Grup varyansları eşit olmalıdır.

Varyanslar birbirinin dört katı kadar fark olabilir.

GRUP		ONPUAN	SONPUAN
1	Variance	0,607	2,127
2	Variance	0,423	1,167

Çizelge 3.8. Report

Tabloda görüldüğü gibi varyans değerleri birbirine yakındır. Varsayım sağlanmıştır.

Parametrik hipotez testleri için her üç varsayımda sağlanmıştır.

4. Parametrik hipotez testleri

Bir gruptaki n birimin farklı zamanlarda, farklı işlemlerden elde edilmiş iki veri setinin farklarının, işlemde önce ve sonra elde edilen değerlerin farklarının, sıfır ortalamalı toplumun rasgele örnekleri olup olmadığını test etmek için bağımlı iki örnek t testi uygulanır.

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	ONPUAN	4,60	50	0,7284	0,1030
	SONPUAN	7,14	50	2,5072	0,3546
Pair 2	ON1	4,76	25	0,7789	0,1558
	SON1	9,28	25	1,4583	0,2917
Pair 3	ON2	4,44	25	0,6506	0,1301
	SON2	5,00	25	1,0801	0,2160
Pair 4	ON1	4,76	25	0,7789	0,1558
	ON2	4,44	25	0,6506	0,1301
Pair 5	SON1	9,28	25	1,4583	0,2917
	SON2	5,00	25	1,0801	0,2160

Çizelge 3.9. Paired Samples Statistics

Analiz sonuçlarına göre ;

Deney grubu ve kontrol grubu ayrımı yapılmadan ön test uygulanan deneklerin puan ortalaması 4,60; son test uygulanan deneklerin puan ortalaması 7,14 tür.

Ön test için 25 deney grubu katılımcının puan ortalaması 4,76; 25 kontrol grubunun katılımcısının ortalaması 4,44'tür. Yani deney grubu ön testte daha fazla doğru cevap vermiştir.

Son test için 25 deney grubu katılımcının ortalaması 9,28; 25 kontrol grubunun katılımcısının ortalaması 5'tir. Yani deney grubu son testte daha fazla doğru cevap vermiştir.

Paired Samples Test

		Paired Difference		95% Confidence Interval of the Difference		T	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Lower	Upper			
Pair 1	ONPUAN - SONPUAN	-2,54	2,4596	-3,2390	-1,8410	-7,302	49	,000
Pair 2	ON1 - SON1	-4,52	1,7349	-5,2361	-3,8039	-13,026	24	,000
Pair 3	ON2 - SON2	-0,56	1,0832	-1,0071	-0,1129	-2,585	24	,016
Pair 4	ON1 - ON2	0,32	0,6272	0,0611	0,5789	2,551	24	,018
Pair 5	SON1 - SON2	4,28	2,0518	3,4330	5,1270	10,430	24	,000

Çizelge 3.10. Paired Samples Test

Ho: İki grubun ortalamaları arasında fark yoktur.

H1: İki grubun ortalamaları arasında fark vardır.

Deney grubu ve kontrol grubu ayırt edilmeden yapılan t testi sonucunda olasılık değeri 0,000 olduğundan H_0 red edilir.Yani her iki grupta ön test ile son test arasında ortalama açısından fark vardır. Ortalama fark değeri -2,54; yani son test uygulanan denekler, genelde daha başarılıdır.

Ön test ile son test uygulanan deney grubunda, olasılık değeri 0,000 olduğundan H_0 red edilir.Yani, deney grubunda ön test ile son test arasında ortalama açısından fark vardır. Ortalama fark değeri -4,52; yani deney grubunda son test uygulaması daha başarılıdır.

Ön test ile son test uygulanan kontrol grubunda, olasılık değeri 0,016 olduğundan H_0 red edilir. Yani, kontrol grubunda ön test ile son test arasında ortalama açısından fark vardır. Ortalama fark değeri -0,56; yani kontrol grubunda son test uygulaması daha başarılıdır.

Ön test deney grubu ile kontrol grubu arasındaki fark incelendiğinde, olasılık değeri 0,018 olduğundan H_0 red edilir.Yani, ön test uygulanan deney grubu ve kontrol grubu arasında ortalamalar açısından fark vardır. Ortalama fark değeri 0,32; yani ön test uygulamasında deney grubu daha başarılıdır.

Son test deney grubu ile kontrol grubu arasındaki fark incelendiğinde, olasılık değeri 0,000 olduğundan H_0 red edilir. Son test uygulanan deney grubu ve kontrol grubu arasında ortalamalar açısından fark vardır. Ortalama fark değeri 4,28; yani son test uygulamasında deney grubu daha başarılıdır.

Bu durumda alınan puanlar açısından deney ve kontrol grubu arasında fark vardır. Bilgi düzeyleri farklıdır. Son test sorularına verilen yanıtların doğruluğunda her iki grupta da bir artış olmuş, bu artış deney grubunda daha fazla olmuştur.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

SPSS istatistik programında elde edilen bulgular deney ve kontrol grubunun ön test puanları bakımından birbirine yakın oldukları, buna karşın her iki grubun son test puanları bakımından ise sonuç deney grubunun lehine çıkmıştır. Yani bilgisayar destekli eğitim programından yararlanan deney grubu genel başarı durumu ve hatırlama düzeyi anlamında başarılı olmuştur. Bir gruptaki n birimin farklı zamanlarda, farklı isimlerden elde edilmiş iki veri setinin farklarının, işlemde önce ve sonra elde edilen değerlerin farklarının, sıfır ortalamalı toplumun rast gele örnekleri olup olmadığını test etmek için bağımlı iki örnek t testi uygulanmıştır. Deney grubunda ön testte aldıkları puan toplamı 119, soruya yanıt veren gözlem sayısı 25, aldıkları puan ortalaması 4,67 , minimum değer 3, maksimum değer 6'dır. Kontrol grubunda ön testte aldıkları puan toplamı 111, soruya yanıt veren gözlem sayısı 25, aldıkları puan ortalaması 4,44, minimum değer 3, maksimum değer 6'dır. Deney grubunda son testte aldıkları puan toplamı 232, soruya yanıt veren gözlem sayısı 25; aldıkları puan ortalaması 9,28, minimum değeri 7, maksimum değeri 11'dir. Kontrol grubunda son testte aldıkları puan ortalaması 125, soruya yanıt veren gözlem sayısı 25, aldıkları puan ortalaması 5, minimum değeri 4, maksimum değeri 8'dir.

Analiz sonuçlarına göre ;

Deney grubu ve kontrol grubu ayrımı yapılmadan ön test uygulanan deneklerin puan ortalaması 4,60, son test uygulanan deneklerin puan ortalaması 7,14'tür. Ön test için 25 deney grubu katılımcının puan ortalaması 4,76 , 25 kontrol grubunun katılımcısının ortalaması 4,44'tür. Son test için 25 deney grubu katılımcının ortalaması 9,28, 25 kontrol grubu katılımcısının ortalaması 5'tir. Yani deney grubu son testte daha fazla doğru cevap vermiştir. Deney grubu ve kontrol grubu ayırt edilmeden yapılan t testi sonucunda olasılık değeri 0,000 olduğundan H_0 reddedilir. Yani her iki grupta ön test ile son test arasında ortalama açısından fark vardır. Ortalama fark değeri -2,54, yani son test uygulanan denekler genelde daha başarılıdır.

Bunun dışında gözlemcilerle göre sınıf içi motivasyon, problem çözme, işbirliği yapma, fen ile ilgili temel kavramları kazanma, yardımlaşma, derse ilgili olma davranışları anlamında da olumlu bir izlenim elde edilmiştir. Ayrıca bilgisayar destekli öğretimin öğrencinin dikkat süresini olumlu yönde etkilediği görülmüştür.

Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular ışığında bazı önerilerde bulunmak mümkündür. Bu noktaların göz önünde bulundurulmasının programa katkıları olacağı düşünülmektedir.

1. Araştırmada uygulanan etkinliklerin, çocuklarda bazı temel fen kavramlarının kazandırılmasında etkili olduğu görülmüşse de bu konuda yapılacak diğer araştırmalara ihtiyaç vardır.
2. Okul öncesi eğitimde bilgisayar destekli öğretim uygulamaları konusunda tarafların (çocuk, aile, eğitimci) katılımı esas alınmalıdır.
3. Fen kavramlarının öğretilmesinde kullanılacak programın ve materyallerin, çocukta analiz ve sentez gibi üst düzey düşünme alışkanlıkları, problem çözme, amaçlı davranma, neden sonuç ilişkilerini görme, davranışlarının sonuçlarını değerlendirebilmeye yönelik zihinsel gelişim yanında tüm gelişim alanlarına hitap etmesi esas alınmalıdır.
4. Bilgisayar destekli eğitim ve öğretim çalışmaları eğitim programının tamamına; gün içerisindeki birçok çalışmaya uyarlanmalıdır. Etkinliklerde görsellik ve işitsellik esas alınmalıdır.

EKLER

Ek :1

GÖZLEM FORMU

Gözlemcinin Adı Soyadı:

Tarih:

Araştırma Hipotezleri	Evet	Hayır	Bazen - Belki
Bilgisayar destekli fen öğretim programı öğrenci başarısını arttırır.			
Bilgisayar destekli fen öğretim programı öğrenci motivasyonunu arttırır.			
Bilgisayar destekli fen öğretim programı öğrencinin hatırlama düzeyini olumlu yönde etkiler.			
Bilgisayar destekli fen öğretim programı fen ile ilgili temel bilgi ve becerilerin kazanımını sağlar.			
Bilgisayar destekli fen öğretim programı problem çözme becerisini geliştirir.			
Bilgisayar destekli fen öğretim programı işbirliği yapma becerisini geliştirir.			
Bilgisayar destekli fen öğretim programı yardımlaşma becerisini geliştirir.			
Bilgisayar destekli fen öğretim programı öğrencinin derse olan ilgisini olumlu yönde etkiler.			
Bilgisayar destekli fen öğretim programı öğrencinin dikkat süresini olumlu yönde etkiler.			

Ek: 2

ÖN TEST GÖZLEM FORMU

Çocuğun Adı Soyadı:

Okulu:

Tarih:

Sorular	Doğru Cevap	Yanlış Cevap	Bilmiyorum
Hangisi bitki değildir?			
Aşağıdakilerden hangisi bitkinin kısımlarından biri değildir?			
Yiyeceklerin tadını hangisi ile alırız?			
Aşağıdakilerden hangisi solunum organıdır?			
Hangisinin sütünü içer güçleniriz?			
Hangisi karada yaşayan vahşi bir hayvandır?			
Aşağıdaki balonlardan hangisi daha ağırdır?			
Su dolu bir leğene atıldığında hangisi suyun dibine batar?			
Hangisinden çıkan ses daha yüksek düzeydedir?			
Hangisinin gölgesi daha büyüktür?			
Yaz mevsiminde aşağıdakilerden hangisinin içi daha sıcak olur?			
Aşağıdaki buz kütlelerinden hangisi daha çabuk erir?			

Ek: 3

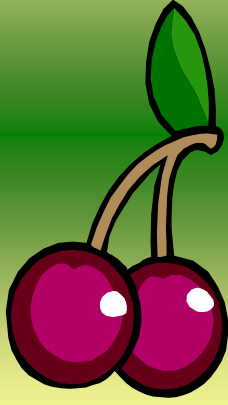
SON TEST GÖZLEM FORMU

Çocuğun Adı Soyadı:
Okulu:

Tarih:

Sorular	Doğru Cevap	Yanlış Cevap	Bilmiyorum
Hangisi toprağın altında yetişen bir bitkidir?			
Hangisi bitkinin büyümesini sağlamaz?			
Aşağıdakilerden hangisi gövdemizde bulunur?			
İçtiğimiz su atılmak için nerede depolanır?			
Hangisinin etini yeriz?			
Aşağıdakilerden hangisi fıstık yer havada uçar?			
Aşağıdakilerden hangisi ısınan havanın yükseldiğini gösterir?			
Aşağıdakilerden hangisi denizin içine atıldığında dibe batmaz?			
Aşağıdaki müzik aletlerinden hangisinin sesi daha kalındır?			
Bir çay kaşığı aşağıdaki bardakların hangisine koyarsak kırılmış gibi görünür?			
Soğuk havalarda hangi besin grubunu tüketirsek bize enerji verir?			
Hangi mevsimde evimize daha az ışık ve sıcaklık gelir?			

Hangisi bitki değildir ?

KİRAZ

LİMON

KELEBEK

Aşağıdakilerden hangisi bitkinin kısımlarından biri değildir ?

GÖVDE

TOPRAK

KÖK

Yiyeceklerin tadını hangisi ile alırız?

BÖBREK

KULAK

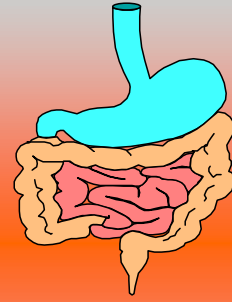
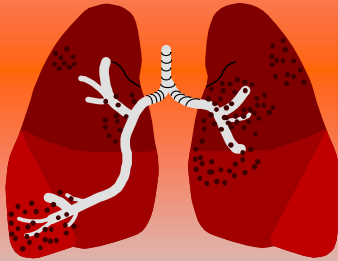
DİL

Aşağıdakilerden hangisi solunum organıdır?

Diş

AKCİĞERLER

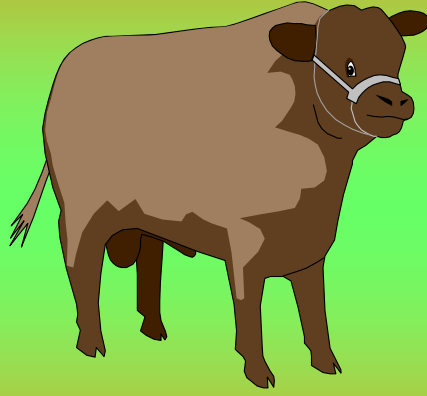

BAĞIRSAKLAR

Hangisinin sütünü ier gçleniriz ?

KÖPEK

İNEK

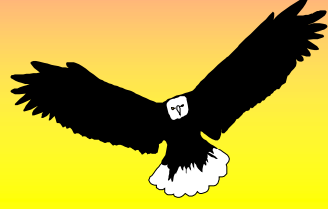

SİNEK

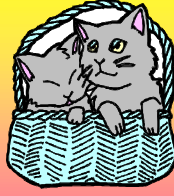
Hangisi karada yaşayan vahşi
bir hayvandır ?

AYI

KARTAL

KEDİ

Aşağıdaki balonlardan hangisi
daha ağırdır?

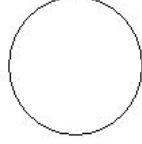

şışırılmış
balon

şışırılmemış
balon

Su dolu bir leğene atıldığında
hangisi suyun dibine batar?

Pinpon Topu

Çakıl Taşı

Hangisinden çıkan ses daha
yüksek düzeydedir?

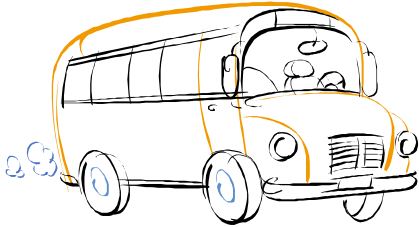
Hangisinin gölgesi daha büyüktür?

Yavru Fil

Baba Fil

Yaz mevsiminde aşağıdakilerden hangisinin içi daha sıcak olur?

Beyaz Araba

Siyah Araba

Aşağıdaki buz kütlelerinden hangisi daha çabuk erir?

Buz kütlesi

Güneş altındaki buz kütlesi

Hangisi toprağın altında yetişen bir bitkidir?

DOMATES

PATATES

SALATALIK

Hangisi bitkinin büyümesini sağlamaz ?

TOPRAK

ÇİKOLATA

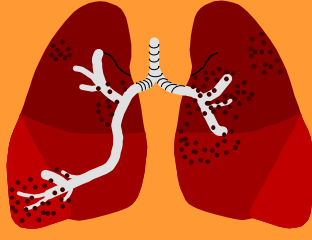

SU

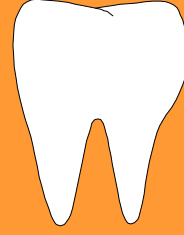
Aşağıdakilerden hangisi gövdemizde bulunur ?

KULAK

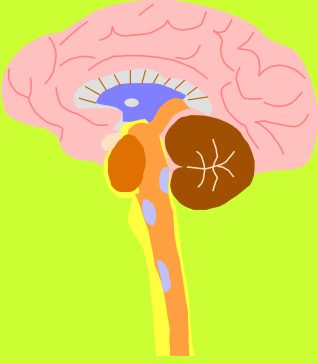

AKCİĞER

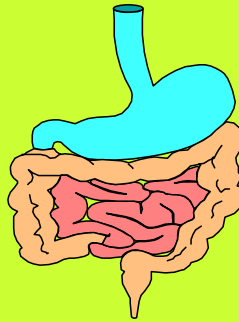

DIŞ

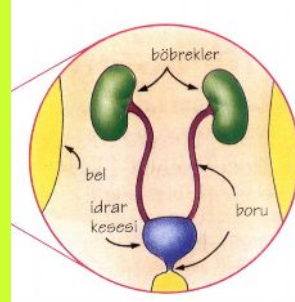
İçtiğimiz su atılmak için nerede depolanır ?

BEYİN

BAĞIRSAKLAR

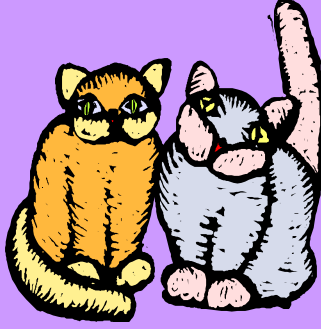

İDRAR TORBASI

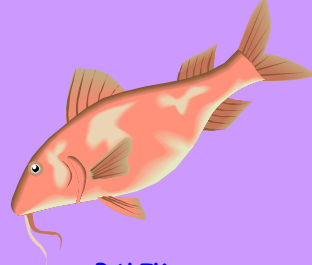
Hangisinin etini yeriz ?

UĞUR
BÖCEĞİ

KEDİ

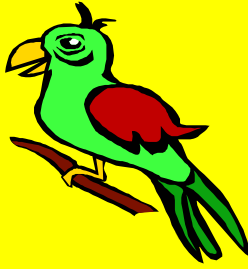

BALIK

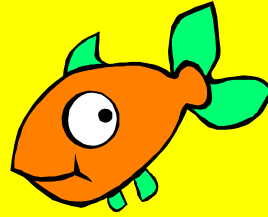
Aşağıdakilerden Hangisi Fıstık Yer,Havada Uçar?

KEDİ

PAPAĞAN

BALIK

Aşağıdakilerden hangisi ısınan havanın yükseldiğini gösterir ?

ÇAYDANLIKTA
KAYNAYAN SUYUN
BUHARI

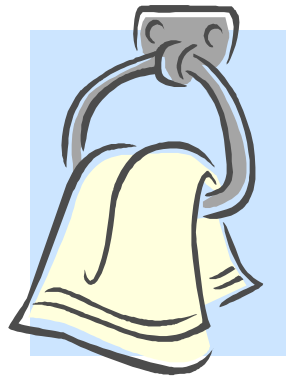

BUZUN ERİMESİ

Aşağıdakilerden hangisi denizin içine atıldığında dibe batmaz ?

DENİZ SİMİTİ

HAVLU

Aşağıdaki müzik aletlerinden hangisinin sesi daha kalındır ?

DAVUL

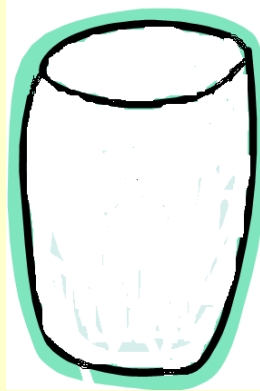

MARAKAS

Bir çay kaşığı aşağıdaki bardakların hangisine koyarsak kırılmış gibi görünür ?

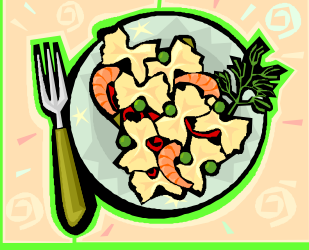

SU DOLU BARDAK

BOŞ BARDAK

Soğuk havalarda , hangi besin grubunu tüketirsek bize enerji verir?

SEBZELİ MAKARNA

BAL , REÇEL , PASTA

Hangi mevsimde evimize daha az ışık ve sıcaklık gelir ?

İLKBAHAR

KIŞ

KAYNAKLAR

1. Açıkgöz, K. Ü., 'Etkili Öğrenme ve Öğretme', Eğitim Dünyası Yayınları, Beşinci Baskı, Ekim 2003.
2. Akansel, C., 'Bilgisayar Destekli Öğretimde Bilgisayarla Bireysel Ve Heterojen İkili Olarak Çalışan Öğrencilerin Bilgisayara Yönelik Tutumlarına Etkisi', Hacettepe Üniversitesi Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1993.
3. Akgül, M. E., 'Fen ve Doğa Etkinlikleri', Morpa Kültür Yayınları, Birinci Baskı, İstanbul 2004.
4. Akgün, Ş., 'Fen Bilgisi Öğretimi', Pegem A Yayıncılık, Ankara 2001.
5. Akkoyunlu, B., 'Bilgisayarların Eğitimde Kullanılması ve Bilgisayar Okur Yazarlığı' Eğitim ve Bilim, Sayı 308, 1995.
6. Akkoyunlu, B., 'Bilgisayar ve Eğitimde Kullanılması, Çağdaş Eğitimde Yeni Teknolojiler', Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 1998.
7. Alkan, C., 'Eğitim Teknolojisi', Anı Yayıncılık, Ankara, 1997.
8. Alkan, C., 'Eğitim Teknolojisi' , Anı Yayıncılık, Ankara, Yedinci Baskı, Ocak 2005.
9. Akman, Y., Erden, M., 'Eğitim Psikolojisi, Gelişim – Öğrenme – Öğretme', Arkadaş Yayınevi, Altıncı Baskı, Ankara, 1998.
10. Aral, N., Kandır, A., Yaşar, C. M., 'Öğretmen Rehber Kitabı, Okul Öncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları', Ya-Pa Yayın Pazarlama, Birinci Baskı, İstanbul, Haziran 2000.
11. Arı, M., Bayhan, P., 'Okul Öncesi Dönemde Bilgisayar Destekli Eğitim', Epsilon Yayıncılık, İkinci Baskı, İstanbul, Kasım 2002.
12. Arı, M., 'Okul Öncesi Eğitimi I. Sempozyumu, M.E.B. Yayınları, Ankara, 1992.
13. Aşkar, P., 'Okullarda Bilgisayar Uygulamaları' , Ankara 1998.

14. Aşkar, P., Usluel Y.K., ‘Teknolojinin Yayılım Sürecinde Öğretmenlerin Bilgisayar Özelliklerine İlişkin Algıları’ , Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 22, Ankara 2002.
15. Ayçiçeği, A., ‘Uyarının Hafızaya Kodlanmasında İşitsel, Görsel ve Anlamsal Özelliklerin Etkisi’, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü 1996.
16. Başal, H.A., ‘Okul Öncesi Eğitim’, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul 2005.
17. Baykal, A., ‘Eğitimci İçin Bilgisayar Nedir?, Ne Değildir?’, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:2.
18. Baykal, A., ‘Fen Eğitiminde Etkin Yöntemler ve Yazılımlar’, <http://www.egitimokulu.tr/baylak.htm>, Erişim : 14.04.2005 sa : 20:10
19. Bekman, S., ‘Yaşadıkça Eğitim’, Sayı 10, İstanbul, 1990.
20. Bickart, Toni, S., Pierrel, E., ‘Techonolgy Learning in the k-3 Classroom’, <http://www.teachingstrategies.com/> 25.10.2000
21. ‘Bilgisayar Destekli Öğretim Yapılan Sınıflarda Öğretmen Ne Yapmalı?’, <http://www.nisa.com.tr/edu/nt.asplong>, Erişim: 12.04.2005 sa : 11:00.
22. Bilir, Ş., ‘Okulöncesi Eğitimi I. Sempozyumu, Ankara, 1992.
23. Bilir, Ş., ‘Okul Öncesi Eğitimin Önemi ve Yararları, Okul Öncesi Eğitimi’, M.E.B. Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü, 1993.
24. Cabrini, F., ‘Elementary Kindergarten Computers’, <http://www.homework-central.com/schools/stfrances/20.12.2000>
25. Daniel, F., ‘Reading Books Computers and the web’, <http://www.geocities.com/Research Triangle/24.12.2001>
26. Davis, C., Bernadette, Shade, D., ‘Integrate, Don’t Isolate Computers in the Early Childhood Curriculum’, Eric Digest 376991, Aralık 1994.
27. Demircioğlu, H., Geban, Ö., ‘Fen Bilgisi Öğretiminde Bilgisayar Destekli Öğretim ve Geleneksel Problem Çözme Etkinliklerinin Ders Başarısı Bakımından Karşılaştırılması’, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 12, 1996.

28. Demirel, Ö., Seferoğlu, S.S., Yağcı, E., 'Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme', Pegem A Yayıncılık, Beşinci Baskı, Eylül 2004.
29. Demirel, Ö., 'Öğrenme Sanatı', Alkım Yayınevi, 1999.
30. Deryakulu, D., 1998, 'Çoklu Ortamlar Çağdaş Eğitimde Yeni Teknolojiler', Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir 1998.
31. Dodge, D. T., Laura J. Coller, Third Edition, The Creative Curriculum for Early Childhood, Teaching Statger Inc. Washington D.C. 1995.
32. Erbaş, S., Ergül, R., Şimşekli, Y., Özdilek, Z., 'Okulöncesi Dönemde Fen Öğretimi', Ekin Kitabevi, Birinci Baskı, Bursa 2002.
33. Erdoğan, F., 'Yeni Eğitim Teknolojilerinin Eğitim Programlarında Kullanılmasına İlişkin Bir Çalışma' , Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü XII. Eğitim Kongresi Bildiriler Cilt 2, Ankara 2004.
34. Feldman, R. S., 'Understanding Psychology', Madison Brown & Benchmark 1997.
35. Feldman, A., Konald, C., Coulter, B., 'Network Science A Decade Later: The Internet And Classroom Learning' , Science Education , 2003.
36. Fidan, N., 'Eğitim Psikolojisi, Okulda Öğrenme ve Öğretme', Alkım Yayınevi, Üçüncü Baskı, İstanbul 2001.
37. Gültekin, M., 'Okul Öncesi Eğitimde Kullanılan Öğrenme Yaklaşımları', Anadolu Üniversitesi Eskişehir, 2003.
38. Halis, İ., 'Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme', Nobel Yayın Dağıtım, Birinci Baskı, Ankara, Eylül 2002.
39. Healy, J.M., 'Bilgisayarlar Çocuklarımızın Zihnini Olumlu ve Olumsuz Yönde Nasıl Etkiliyor?' , Çeviren : Ahmet Gürsel, Boyner Holding Yayınları, İstanbul 1999.
40. Hitchcock, C., Noonan, M., 'Computer Assisted Instruction Of Early Academic Skills', Topics In Early Childhood Special Education, 2000.
41. İnan, N.U., 'Bilgisayar Destekli Öğretim Yönteminin İngilizce Öğretiminde Etkililiği', Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi , İstanbul 1997.

42. İşman, A., 'Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme', Değişim Yayınları, İstanbul 2003.
43. Kağıtçıbaşı, Ç., 'Türkiye'de Okul Öncesi Eğitimin Önemi ve Öneriler, Okul Öncesi Eğitim', M.E.B. Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara, 1993.
44. Karakuş, A. G., 'Dünya'da ve Türkiye'de Bilgisayar Destekli Eğitimin Uygulanması', Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1993.
45. Koch, A., & Eckstein, S. G., 'Journal of Research in Science Teaching', 1995.
46. Koraltürk, S., 'İstanbul'daki Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Eğitimde Bilgisayar Kullanımının Tespiti ve Yöneticiler ile Öğretmenlerin Bilgisayarlara Karşı Tutumlarının İncelenmesi', Yüksek Lisan Tezi, Marmara Ün., Sosyal Bilimler Enst., Anaokulu Öğretmenliği ABD, İstanbul 1997.
47. National Association of the Education of Young Children Technology in Early Childhood Programs, <http://naeyc.org/default.htm/03.02.2006>.
48. Oktay, A., 'Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem', Epsilon Yayıncılık, Birinci Baskı, İstanbul 1999.
49. Oktay, A., 'Ya-Pa 7. Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri Eskişehir 1991', Ya-Pa Yayın Pazarlama, İstanbul 1991.
50. Oktay, A., Gürkan, T., Zembat, R., Unutkan, P. Ö., 'Ne yapıyorum? Neden Yapıyorum? Nasıl Yapmalıyım?', Ya-Pa Yayınları, İstanbul 2003.
51. Olson, J., School Worlds / Microwords Computers and Cultere of the Classroom Pergoman Pres Oxford, 1988.
52. Orhan, F., 'Bilgisayar Okuryazarlığı Hangi Yaşta? Nasıl?', Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim Konferansı ve Sergisi Bildiriler Kitabı, Ankara 1998.
53. Orhun, D., Orhun, E., 'Çocuklar İçin Bilgisayarla Eğitim', Bilgisayar Dergisi, 4. Türkiye Bilgisayar Kongresi, İstanbul 1987.
54. Paisley, W., Chen, M., 'Children and Microcomputers on the Newest Medium, Sage Publication London 1985.

55. Roopnarine, J.L., Johnson, J.E., 'Approaches to Early Childhood Education', Merrill Publishing Company, 1987, Toronto, Çev. Leyla Fetihi, İstanbul 1992.
56. San, P., 'Anaokuluna Giden Beş- Altı Yaş Çocuklarında Sayı ve Miktar Konusunun Kazandırılmasında Bilgisayarla Yapılan Eğitimin Etkisinin İncelenmesi', Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1986.
57. San, P., 'Okul Öncesi ve İlkokullarda Bilgisayar Eğitiminin Sağladığı Olanaklar ve Bilgisayar Eğitim Programları ve Nitelikleri', Ya-Pa 9. Seminer, Ankara 1993.
58. Soylu, H., İbiş, M., 'Bilgisayar Destekli Fen Bilgisi Eğitimi', III. Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, 1998.
59. Şahin, F., 'Okul Öncesinde Fen Bilgisi Öğretimi ve Aktivite Örnekleri', Beta Yayınları, İstanbul 1988.
60. Şahin, F., 'Okul Öncesinde Fen Bilgisi Öğretimi ve Aktivite Örnekleri', Ya-Pa Yayın Pazarlama, Birinci Baskı, Eylül 2000.
61. Tezbaşaran, A.A., 'Etkin Öğrenme, Öğretim ve Öğrenmede Bilgisayara Dayalı Bilgi Teknolojileri', Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı: 355, 1997.
62. Tür, G., Turla, A., 'Okul Öncesinde Çocuk, Edebiyat ve Kitap', Ya-Pa Yayın Pazarlama İstanbul 1999.
63. Uluser, N., 'Ev Bilgisayarları Çocuklar ve Ana Babalar', Yaşadıkça Eğitim, Sayı 28, İstanbul 1993.
64. Uşun, S., 'Dünya'da ve Türkiye'de Bilgisayar Destekli Öğretim', Pegem A Yayıncılık, Ankara 2000.
65. Uşun, S., 'Bilgisayar Destekli Öğretimin Temelleri', Nobel Yayıncılık, İkinci Basım, Ekim 2004.
66. Yalın, H.İ., 'Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme', Nobel Yayınları, Ankara 2003.
67. Yalın, H.İ., 'Bilgisayar Destekli Öğretim Programlama Araçları', Milli Eğitim Dergisi, Sayı: 135, 1997.

68. Yenice, N., Sümer, Ş., Oktaylar, H.C., Erbil, E., 'Fen Bilgisi Dersinde Bilgisayar Destekli Öğretimin Dersin Hedeflerine Ulaşma Düzeyine Etkisi', Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 24, 2003.
69. Yılmaz, N., 'Anaokulu Öğretmeninin Rehber Kitabı', Ya – Pa Yayın Pazarlama, Üçüncü Baskı İstanbul 1999.
70. Yılmaz, N., 'Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar', Morpa Kültür Yayınları, Birinci Baskı, İstanbul 2003.
71. Zembat, R., 'Okul Öncesi Eğitimde Temel Konular, Öğretmen Eğitimi El Kitabı', Ya-Pa Yayın Pazarlama, Birinci Basım, İstanbul Ağustos 1999.
72. Zembat, R., 'Nitelik Açısından Okul Öncesi Eğitim Kurumları ve İlgili Bir Araştırma', Atatürk Eğitim Fakültesi Yayınları, Yayın No: 40, İstanbul 2001.

ÖZGEÇMİŞ

Burcu ŞAHİN

Kişisel Bilgiler:

Doğum Tarihi: 27.10.1983

Doğum Yeri: Samsun

Medeni Durumu: Bekar

Eğitim:

Lise 1997 – 2000 Kandilli Kız Lisesi

Lisans 2000 – 2004 Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Okul Öncesi
Öğretmenliği Bölümü

Çalıştığı Kurumlar:

2004 – Devam ediyor Özel Fenerbahçe Spor Kulübü İlköğretim Okulu Anasınıfı
Öğretmeni